

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ
ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ
ΝΟΜΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ**

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ
ΒΡΟΣΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ Α.Μ.:2003243**

**ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ**

**Τ.Ε.Ι ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΔΟ Τμήμα: ΧΡΗΜ.Ε
ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2009**

«...to those who hath more shall be given, to those who hath not, even that, that they hath, shall be taken away...»

*Αφιερώνεται
στον Χριστόφορο*

Εισαγωγή	5
1 Επιχειρήσεις και η επιστήμη της οικονομίας	6
1.1 Ο ορισμός της οικονομικής επιστήμης.....	6
1.2 Λίγα λόγια για τις επιχειρήσεις.....	6
1.2.1 Ορισμοί.....	6
1.2.2 Οι επιχειρήσεις ως νομικά πρόσωπα	7
2 Οι πολύ μικρές, οι μικρές και οι μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)	7
2.1 Γενικά	7
2.2 Ορισμός ΜΜΕ	8
2.2.1 Για ποιο λόγο χρειάστηκε ένας νέος ορισμός	8
2.3 Η εφαρμογή του νέου ορισμού των ΜΜΕ	10
2.3.1 Ανεξάρτητη, συνεργαζόμενη και συνδεδεμένη επιχείρηση.....	11
2.4 Διαδικασίες ίδρυσης Μικρομεσαίας Επιχείρησης	13
2.5 Η σπουδαιότητα των ΜΜΕ.....	15
2.5.1 Οι ΜΜΕ στην Ελλάδα.....	16
2.6 Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ στην Ελλάδα	23
3 Χρηματοδότηση	25
3.1 Εισαγωγή.....	25
3.2 Το περιβάλλον της χρηματοδοτικής λειτουργίας.....	25
3.3 Μορφές χρηματοδότησης ΜΜΕ.....	26
3.3.1 Εσωτερική χρηματοδότηση	27
3.3.2 Εξωτερική χρηματοδότηση.....	27
3.4 Το μείζον πρόβλημα χρηματοδότησης των ΜΜΕ	32
3.4.1 Μέσα ενίσχυσης, στήριξης και ανάπτυξης ΜΜΕ.....	32
4 Ο Νομός Αττικής	35
4.1 Οικονομικά και δημογραφικά στοιχεία του νομού Αττικής	35
4.2 ΜΜΕ του Νομού Αττικής	35
4.2.1 Τα προβλήματα των ΜΜΕ του Νομού Αττικής.....	36
4.2.2 Έρευνα του Ε.Β.Ε.Α με θέμα "Η σχέση των ΜΜΕ Αττικής με το τραπεζικό σύστημα"	37
4.2.3 Έρευνα σε επιχειρήσεις μέλη του ΒΕΑ για την οικονομική κρίση.....	44
4.2.4 Συνέντευξη με τον Πρόεδρο του Β.Ε.Α.....	48
4.2.5 Ανάλυση ΜΜΕ Νομού Αττικής.....	50
5 Συμπεράσματα	54
Βιβλιογραφία και σχετικές ιστοσελίδες	56

Εισαγωγή

Διάλεξα τους παρακάτω χαρακτηρισμούς θέλοντας κατά αυτό τον τρόπο αρχικά να τονίσω την σπουδαιότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

«Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν το βασικό πυρήνα της οικονομίας...»

«Αποτελούν την ραχοκοκαλιά της εθνικής οικονομίας...»

«Αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της οικονομίας λόγω της μεγάλης συμμετοχής τους στην απασχόληση και στην παραγωγή...»

Σκοπός της πτυχιακής μου εργασίας είναι να περιγράψω εν συντομία το πλαίσιο μέσα στο οποίο δραστηριοποιούνται οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα και ειδικότερα του Νομού Αττικής, το ρόλο που παίζουν στην οικονομία και τα βασικότερα προβλήματα που αυτές αντιμετωπίζουν. Κάποια από αυτά τα προβλήματα προϋπήρχαν ενώ κάποια ή έχουν επιδεινωθεί ή δημιουργηθεί λόγω της πρόσφατης παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Θα παρουσιαστούν η έννοια της χρηματοδότησης, τα προβλήματα που αυτή δημιουργεί και οι επιλογές των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Αναλύονται οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο Νομό της Αττικής, με έμφαση στα προβλήματα τους, μέσω διεξαγμένων ερευνών από τα επιμελητήρια του Νομού. Θα παρουσιαστεί συνέντευξη προέδρου επιμελητηρίου Αθηνών καθώς και η ανάλυση μιας συγκεκριμένης μικρομεσαίας επιχείρησης.

Τέλος, συνοψίζονται τα πιο σημαντικά ευρήματα από τη συνολική διερεύνηση του θέματος που έγινε στα πλαίσια της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας.

1 Επιχειρήσεις και η επιστήμη της οικονομίας

1.1 Ο ορισμός της οικονομικής επιστήμης

Πρώτος ο Σωκράτης συνέλαβε την ιδέα ότι τα οικονομικά αποτελούν μια επιστήμη και τη κατέγραψε για λογαριασμό του ο Ξενοφώντας. Σύμφωνα με το Σωκράτη, η οικονομική επιστήμη ασχολείται με το πως μπορεί κάποιος να διοικεί σωστά την περιουσία του, να κάνει όσα πρέπει, έτσι ώστε να δημιουργεί περίσσειμα και να την αυξάνει. Επιπλέον, τόνισε ότι ο τρόπος ώστε να επιτευχθεί αυτό είναι με βάση τις δυνάμεις και τις ικανότητες μας, με επιμέλεια, μεθοδικότητα και επικεντρωμένη σκέψη.

Ο Αριστοτέλης έκανε μια διαχώριση στην έννοια των οικονομικών, αυτή ήταν να ξεχωρίσει την «χρηματιστική», την τέχνη απόκτησης αγαθών, από την «οικονομική», την τέχνη διαχείρισης του νοικοκυριού, των αγροκτημάτων και γενικότερα της σωστής χρήσης των αγαθών. Μεταγενέστερα αναπτύχθηκαν πολύ ορισμοί για την σημασία της οικονομικής επιστήμης, από τους οποίους θα ξεχωρίσω δύο:

- Οικονομική επιστήμη είναι η επιστήμη που μελετά τα οικονομικά φαινόμενα και τους νόμους που διέπουν την παραγωγή, την κατανομή και την κατανάλωση υλικών, αγαθών και υπηρεσιών¹.
- Οικονομικά είναι η μελέτη του πώς οι άνθρωποι και η κοινωνία καταλήγουν να επιλέγουν, με ή χωρίς τη χρήση χρημάτων, να απασχολήσουν πλουτοπαραγωγικές δυνάμεις και κεφάλαια, που θα μπορούσαν όμως να χρησιμοποιηθούν για άλλα πράγματα, για την παραγωγή, τη διανομή και την κατανάλωση αγαθών, τώρα αλλά και στο μέλλον, από διάφορες ομάδες ατόμων μέσα σε μια κοινωνία. Αναλύει τα κόστη και τις ωφέλειες της βελτίωσης του τρόπου κατανομής των πλουτοπαραγωγικών δυνάμεων.²

Από τα αρχαία χρόνια επικρατεί η νοοτροπία ότι για να θεωρείται κάποιος καλός οικονόμος θα πρέπει αρχικά να διαχειρίζεται καλά τα οικονομικά του οίκου του, όπως έγραψε ο Ξενοφώντας. Αυτή η λογική αφορά τη λειτουργία κάθε επιχείρησης και κατά επέκταση την οικονομία κάθε χώρας.

1.2 Λίγα λόγια για τις επιχειρήσεις

1.2.1 Ορισμοί

Αρχικά η έννοια της επιχείρησης μπορεί να χαρακτηριστεί απλοϊκά σαν μια συντονισμένη προσπάθεια των ανθρώπων που την αποτελούν να ικανοποιήσουν διάφορες ανάγκες του καταναλωτικού κοινού, με συνηθέστερο σκοπό το επαναλαμβανόμενο κέρδος.

Μια επιχείρηση είναι ένα νομικό πρόσωπο που δραστηριοποιείται στο κοινωνικό σύνολο και αποτελεί ένα σύνολο πόρων τόσο έμψυχων όσο και άψυχων. Έχει, συνήθως, ως κύριο στόχο την επίτευξη κερδοφορίας. Η κερδοφορία αυτή αποδίδεται σε χρηματικές μονάδες. Οι έμψυχοι πόροι της επιχείρησης αποτελούν το ανθρώπινο δυναμικό της επιχείρησης, δηλαδή τους εργαζομένους της (εργάτες, υπαλλήλους και στελέχη). Όσον αφορά τους άψυχους πόρους, αυτοί συνίστανται στα μηχανήματα και τον εξοπλισμό της, στα κτίρια (εργοστάσια, καταστήματα, γραφεία κ.α.) στα άυλα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης όπως π.χ. η επωνυμία, το εμπορικό σήμα (λογότυπο) και η υπεραξία (φήμη) και τέλος στα διάφορα άλλα στοιχεία που αποσκοπούν στην υποβοήθηση της λειτουργίας της επιχείρησης (π.χ. τεχνογνωσία, χρηματικά διαθέσιμα, αποθέματα κ.α.). Η επιχείρηση προκειμένου να λειτουργήσει αποτελεσματικά χωρίζεται σε διάφορα τμήματα ανάλογα με τα κατάλληλα κριτήρια που ομαδοποιούν τις λειτουργίες και τις δραστηριότητες της ή που επιτυγχάνουν την καλύτερη δυνατή οργάνωσή της (π.χ. Διεύθυνση παραγωγής, Οικονομική Διεύθυνση,

Ανθρώπινοι πόροι, Διεύθυνση Μάρκετινγκ).³ Σύμφωνα με την επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο νέος ορισμός επιχείρησης είναι: «*Επιχείρηση θεωρείται κάθε μονάδα, ανεξάρτητα από τη νομική της μορφή, που ασκεί οικονομική δραστηριότητα ως τέτοιες νοούνται ιδίως οι μονάδες που ασκούν βιοτεχνική ή άλλη δραστηριότητα, ατομικά ή οικογενειακά, προσωπικές εταιρίες ή ενώσεις προσώπων που ασκούν τακτικά μια οικονομική δραστηριότητα*».

1.2.2 Οι επιχειρήσεις ως νομικά πρόσωπα

Οι επιχειρήσεις διακρίνονται σε ατομικές και εταιρικές. Οι ατομικές επιχειρήσεις είναι επιχειρήσεις που δεν περιλαμβάνουν εταίρους, ανήκουν δηλαδή σε ένα αποκλειστικά άτομο, το οποίο μπορεί να δουλεύει μόνο του ή και να έχει υπαλλήλους. Οι εταιρικές επιχειρήσεις περιλαμβάνουν εταίρους και χωρίζονται σε προσωπικές, σε εταιρίες κεφαλαίου, συνεταιρισμούς και κοινοπραξίες. Οι προσωπικές εταιρίες διακρίνονται σε ομόρρυθμες, ετερόρρυθμες και αφανής. Το χαρακτηριστικό γνώρισμα των ατομικών και προσωπικών επιχειρήσεων είναι η απεριόριστη ευθύνη των φυσικών της προσώπων. Δηλαδή σε περίπτωση π.χ πτώχευσης δεσμεύεται εκτός από την περιουσία της επιχείρησης και η προσωπική περιουσία των ιδιοκτητών. Ενώ στις επιχειρήσεις κεφαλαίου, όπως είναι η ανώνυμη εταιρία, η ευθύνη περιορίζεται στην εταιρική περιουσία. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη σύσταση οποιασδήποτε μορφής εταιρίας είναι η σύνταξη καταστατικού. Ο βασικός στόχος όλων των τύπων επιχειρήσεων είναι η μεγιστοποίηση της αξία τους, δηλαδή η δημιουργία πλούτου, η αύξηση και ο πολλαπλασιασμός του αρχικού κεφαλαίου.⁴

- **Ομόρρυθμη Εταιρεία (Ο.Ε):** Την ιδρύουν δύο ή περισσότεροι εταίροι εισφέροντας με κάποιο ποσοστό στο κεφάλαιο με σκοπό να εμπορευούνται κάτω από μια εμπορική επωνυμία. Χαρακτηριστικό γνώρισμα της Ο.Ε είναι ότι η ευθύνη των εταίρων είναι για όλους ίδια, ασχέτως με το ποσοστό συμμετοχής τους στο κεφάλαιο. Οι ομόρρυθμοι εταίροι ευθύνονται ισόβαθμα με όλη τους την περιουσία και για τις υποχρεώσεις της επιχείρησης
- **Ετερόρρυθμη Εταιρεία (Ε.Ε):** Ιδρύεται από έναν ή πολλούς εταίρους οι οποίοι σε αυτό το είδος επιχείρησης υπάρχουν ετερόρρυθμοι εταίροι οι οποίοι ευθύνονται μέχρι το ποσό της εισφοράς τους και οι ομόρρυθμοι οι οποίοι ευθύνονται εις ολόκληρων και απεριόριστα για τα χρέη της εταιρίας.
- **Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε):** Το κεφάλαιο της διαιρείται σε εταιρικά μερίδια (δεν μπορούν τα εταιρικά μερίδια να παρασταθούν με αξιόγραφα) τα οποία διανέμονται στους εταίρους. Το σύνολο των μεριδίων που έχει στην κατοχή του ένας εταίρος αποτελεί την εταιρική μερίδα αυτού. Οι εταίροι ευθύνονται μέχρι το ποσό της εισφοράς τους.
- **Ανώνυμη Εταιρεία (Α.Ε):** Είναι ένα νομικό πρόσωπο στο οποίο οι συμμετέχοντες (μέτοχοι) ευθύνονται μέχρι το ποσό της εισφοράς τους το οποίο εδώ εκφράζεται με αξιόγραφα(μετοχές).

2 Οι πολύ μικρές, οι μικρές και οι μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)

2.1 Γενικά

Όταν αναφέρουμε τον ορισμό μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό ότι δεν πρόκειται για μια απλή διάκριση μεγέθους σε μικρή ή μεσαία επιχείρηση. Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σαν μια κατηγοριοποίηση ορισμένου συνόλου επιχειρήσεων που παρουσιάζουν ομοιογένεια σε κάποια στοιχεία (σύμφωνα με κάποια συγκεκριμένα όρια) όπως αριθμό εργαζομένων και κύκλο εργασιών, ετήσιο ισολογισμό και εντάσσονται σύμφωνα

με αυτά τα στοιχεία σε μια από τις ακόλουθες κατηγορίες: **πολύ μικρή, μικρή και μεσαία** επιχείρηση. Όπως όλες οι επιχειρήσεις έτσι και οι μικρομεσαίες διακρίνονται:

- Ανάλογα με τη **νομική μορφή**, με την οποία ιδρύονται και λειτουργούν, σε ατομικές, Ο.Ε, Ε.Ε, Ε.Π.Ε κ.α..
- Ανάλογα με το **είδος της δραστηριότητας** τους σε:
 - **Μεταποιητικές επιχειρήσεις** (Βιομηχανία /Βιοτεχνία)
 - **Επιχειρήσεις εμπορίου** (χονδρεμπορικές, λιανεμπορικές)
 - **Επιχειρήσεις υπηρεσιών**

Θα αναλυθεί παρακάτω λεπτομερέστερα ο ορισμός καθώς και τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται προκειμένου να θεωρείται μια επιχείρηση μικρομεσαία.

2.2 Ορισμός ΜΜΕ

Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, τα περισσότερο χρησιμοποιούμενα ποσοτικά κριτήρια για τον ορισμό μιας επιχείρησης ως ΜΜΕ είναι πρωτίστως ο αριθμός των απασχολούμενων και κατά δεύτερον ο κύκλος εργασιών². Έτσι στις ΗΠΑ, μικρομεσαία θεωρείται η επιχείρηση που απασχολεί λιγότερους από 500 εργαζόμενους, στην Ελλάδα, σύμφωνα με τον ΕΟΜΜΕΧ (Ελληνικός Οργανισμός Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας), θεωρούνται ως ΜΜΕ όσες επιχειρήσεις απασχολούν μέχρι 100 άτομα προσωπικό, στην Ιαπωνία λιγότερους από 300, στη Γερμανία, Γαλλία και Ιταλία λιγότερους από 200, και στην Αυστραλία λιγότερους από 50 εργαζόμενους.

Για να χαρακτηριστεί μια επιχείρηση ως ΜΜΕ έχει διαπιστωθεί ότι χρειάζονται και άλλοι παράγοντες, κριτήρια και διευκρινίσεις. Μέχρι πρόσφατα υπήρχαν πολλοί ορισμοί και αυτό δημιουργούσε σύγχυση, με αποτέλεσμα να ήταν επιθυμητός ο περιορισμός των ορισμών που χρησιμοποιούνταν σχετικά με τις ΜΜΕ. Η ύπαρξη διαφορετικών ορισμών, τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο, μπορεί να δημιουργήσει ανομοιογενείς καταστάσεις. Προκειμένου να μπορούν οι επιχειρήσεις να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις μιας ενιαίας αγοράς (χωρίς εσωτερικά σύνορα) και τους στόχους της Λισσαβόνας³ υπήρχε ανάγκη για ένα νέο ορισμό. Το 1996 η Επιτροπή εξέδωσε σύσταση με την οποία εκδόθηκε ο πρώτος κοινός ορισμός των μικρομεσαίων επιχειρήσεων(ΜΜΕ). Το 2003 η Επιτροπή ενέκρινε μια νέα σύσταση η οποία περιλάμβανε όλες τις οικονομικές εξελίξεις από το 1996 και έπειτα. Ο νέος ορισμός τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2005 και εφαρμόζεται σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η χρήση του ορισμού δεν είναι υποχρεωτικό να εφαρμόζεται από τα κράτη μέλη, ωστόσο η επιτροπή συνιστά την εφαρμογή του κατά το μέγιστο δυνατό βαθμό. Οι αλλαγές αντικατοπτρίζουν τις γενικές οικονομικές εξελίξεις από το 1996 και έπειτα και τη μεγαλύτερη συνειδητοποίηση των συγκεκριμένων εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ. Ο νέος ορισμός προσαρμόζεται καλύτερα στις διάφορες κατηγορίες των ΜΜΕ και συνεκτιμά καλύτερα τους διαφορετικούς τύπους σχέσεων που υπάρχουν μεταξύ των επιχειρήσεων. Συμβάλλει στην προώθηση της καινοτομίας και διαμορφώνει εταιρικές σχέσεις, ενώ παράλληλα εξασφαλίζει ότι μόνο εκείνες οι επιχειρήσεις οι οποίες χρειάζονται πραγματικά υποστήριξη καλύπτονται από τα δημόσια προγράμματα.

2.2.1 Για ποιο λόγο χρειάστηκε ένας νέος ορισμός⁴

Ο νέος ορισμός είναι το αποτέλεσμα συζητήσεων ευρέως φάσματος στις οποίες συμμετείχαν η Επιτροπή, τα κράτη μέλη, οργανώσεις επιχειρήσεων και εμπειρογνώμονες. Οι λόγοι που χρειάστηκε ένας νέος ορισμός απαριθμούνται παρακάτω:

1. **Για την αναπροσαρμογή των ανώτατων ορίων.** Οι εξελίξεις στις τιμές και στην παραγωγικότητα έκαναν αναγκαία την προσαρμογή των χρηματοοικονομικών ορίων. Η σημαντική αύξησή τους θα επιτρέψει σε μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων να διατηρήσουν την ιδιότητα της ΜΜΕ και να εξασφαλίσουν την επιλεξιμότητά τους για τα μέτρα υποστήριξης. Τα όρια για τον

αριθμό των απασχολούμενων παραμένουν στα προηγούμενα επίπεδά τους, αφού η αύξησή τους θα έθιγε τα μέτρα που έχουν σχεδιαστεί ειδικά για τις ΜΜΕ.

- ii. **Για την προώθηση των πολύ μικρών επιχειρήσεων.** Σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργούνται όλο και περισσότερες πολύ μικρές επιχειρήσεις. Στον νέο ορισμό η εξέλιξη αυτή συνεκτιμάται και καθορίζονται χρηματοοικονομικά όρια για τις επιχειρήσεις αυτές. Η ειδική αυτή ρύθμιση σκοπό έχει να ενθαρρύνει την υιοθέτηση μέτρων για την επίλυση των ειδικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι πολύ μικρές επιχειρήσεις, ιδιαίτερα κατά το στάδιο της εκκίνησης. Για την καλύτερη πρόσβαση σε κεφάλαια
- iii. **Για την καλύτερη πρόσβαση σε κεφάλαια.** Η πρόσβαση σε κεφάλαια είναι ένα χρόνιο πρόβλημα των ΜΜΕ, κυρίως γιατί πολλές φορές δεν είναι σε θέση να παρέχουν τις εγγυήσεις που απαιτούν οι παραδοσιακοί δανειστές. Για να βοηθήσει στην αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού, ο νέος ορισμός διευκολύνει τη χρηματοδότηση των ΜΜΕ με ίδια κεφάλαια προσφέροντας ευνοϊκή μεταχείριση σε ορισμένους επενδυτές, όπως τα περιφερειακά ταμεία, οι εταιρείες επιχειρηματικού κεφαλαίου και οι business angels, (εδώ γίνεται μια απλή αναφορά στη χρηματοδότηση λεπτομέρειες και ανάλυση θα γίνει σε άλλο κεφάλαιο) χωρίς η επιχείρηση να χάνει την ιδιότητα της ΜΜΕ. Το ίδιο ισχύει για τις μικρές αυτόνομες τοπικές αρχές με ετήσιο προϋπολογισμό μικρότερο των 10 εκατ. EUR και λιγότερους από 5.000 κατοίκους. Μπορούν να επενδύσουν σε μια ΜΜΕ έως ένα ποσοστό, χωρίς η συγκεκριμένη επιχείρηση να βρεθεί σε μειονεκτική θέση όταν υποβάλει αίτηση για επιδότηση.
- iv. **Για την προώθηση της καινοτομίας και την καλύτερη πρόσβαση στην έρευνα και στην τεχνολογία(E&T).** Για τα πανεπιστήμια και τα μη-κερδοσκοπικά ερευνητικά κέντρα ισχύουν πλέον νέες διατάξεις που τους δίνουν τη δυνατότητα να έχουν χρηματοδοτική συμμετοχή σε μια ΜΜΕ. Η συνεργασία αυτή είναι προς όφελος και των δύο πλευρών. Ισχυροποιεί μια επιχείρηση προσφέροντάς της έναν αξιόπιστο οικονομικό εταίρο και πρόσβαση στην E & T. Προσφέρει επίσης στα πανεπιστήμια και στα ερευνητικά κέντρα μια διέξοδο για την πρακτική εφαρμογή του καινοτόμου έργου τους.
- v. **Για τη συνεκτίμηση των διαφορετικών σχέσεων που υπάρχουν μεταξύ των επιχειρήσεων.** Ένας από τους κυριότερους στόχους του νέου ορισμού είναι να εξασφαλιστεί ότι τα μέτρα υποστήριξης παρέχονται μόνο στις επιχειρήσεις εκείνες που τα έχουν πραγματικά ανάγκη. Για το λόγο αυτό, εισάγει μεθόδους για τον υπολογισμό των ορίων του αριθμού των απασχολούμενων και των χρηματοοικονομικών ορίων ώστε να προκύπτει μια περισσότερο ρεαλιστική εικόνα της οικονομικής κατάστασης μιας επιχείρησης. Για το σκοπό αυτό, διακρίνονται πλέον διαφορετικοί τύποι επιχειρήσεων: ανεξάρτητες, συνεργαζόμενες και συνδεδεμένες. Ο νέος ορισμός περιέχει επίσης διασφαλίσεις για την αποτροπή της κατάχρησης της ιδιότητας της ΜΜΕ. Δίνονται σαφείς οδηγίες σχετικά με τον τρόπο που πρέπει να αντιμετωπίζονται οι ειδικές σχέσεις μιας ΜΜΕ με άλλες επιχειρήσεις ή επενδυτές κατά τον υπολογισμό των στοιχείων που αφορούν τη χρηματοοικονομική κατάσταση ή το προσωπικό της επιχείρησης. Ουσιαστικά, στον νέο ορισμό λαμβάνεται υπόψη η δυνατότητα μιας ΜΜΕ να ζητήσει εξωτερική χρηματοδότηση. Για παράδειγμα, επιχειρήσεις οι οποίες είναι συνδεδεμένες με άλλες που έχουν μεγάλους χρηματοοικονομικούς πόρους μπορεί να ξεπερνούν τα όρια και να μην είναι σε θέση να χαρακτηριστούν ως ΜΜΕ.

2.3 Η εφαρμογή του νέου ορισμού των ΜΜΕ*

Αρχικά για να αποκτήσει μια επιχείρηση την ιδιότητα της ΜΜΕ πρέπει να θεωρείται πράγματι επιχείρηση. Σύμφωνα με τον νέο ορισμό, επιχείρηση «θεωρείται κάθε μονάδα, ανεξάρτητα από τη νομική της μορφή, που ασκεί οικονομική δραστηριότητα». Καθοριστικός παράγοντας για να θεωρείται επιχείρηση είναι η οικονομική δραστηριότητα και όχι η νομική μορφή. Στη συνέχεια πρέπει να καθοριστούν τα στοιχεία της επιχείρησης σύμφωνα με:

- Αριθμό απασχολούμενων
- Ετήσιος κύκλος εργασιών
- Ετήσιος ισολογισμός

Συγκρίνοντας τα στοιχεία με τα όρια που έχουν θεσπιστεί για κάθε κατηγορία μπορεί να διαπιστωθεί αν η επιχείρηση είναι πολύ μικρή, μικρή ή μεσαία επιχείρηση. Είναι υποχρεωτικό να τηρείται το όριο που αφορά τον αριθμό ασχολούμενων, ενώ μια ΜΜΕ μπορεί να επιλέξει να τηρεί είτε το όριο του ετήσιου κύκλου εργασιών είτε του ετήσιου ισολογισμού και δεν είναι υποχρεωτικό να τηρεί και τα δυο όρια. Ο νέος ορισμός προσφέρει την επιλογή, αυτή διότι οι επιχειρήσεις του τομέα του εμπορίου και της διανομής έχουν από τη φύση τους, μεγαλύτερο κύκλο εργασιών από τις επιχειρήσεις του μεταποιητικού τομέα. Προσφέροντας την επιλογή μεταξύ αυτού του κριτηρίου και του κριτηρίου του συνολικού ισολογισμού, το οποίο αντικατοπτρίζει τον συνολικό πλούτο μιας επιχείρησης, ο νέος ορισμός εξασφαλίζει την ισότιμη μεταχείριση των ΜΜΕ που ασκούν διαφορετικές οικονομικές δραστηριότητες.

Η κατηγορία των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων περιλαμβάνει επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερα από 250 άτομα και έχουν είτε ετήσιο κύκλο εργασιών που δεν υπερβαίνει τα 50 εκατ. ευρώ είτε ετήσιο ισολογισμό που δεν υπερβαίνει τα 43 εκατ. ευρώ. Μικρές επιχειρήσεις θεωρούνται οι επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερα από 50 άτομα και των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 10 εκατ. ευρώ. Πολύ μικρές επιχειρήσεις θεωρούνται οι επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερα από 10 άτομα και των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 2 εκατ. ευρώ. Αναλυτικότερα:

Τα νέα όρια

Κατηγορία επιχείρησης (είδη ΜΜΕ)	Αριθμό απασχολούμενων: Ετήσια μονάδα εργασίας(ΕΜΕ)	Ετήσιος κύκλος εργασιών ή	Σύνολο ετήσιου ισολογισμού€
Μεσαία	<250	≤ 50 εκατομμύρια € (το 1996 ήταν 40 εκατ. €) ή	≤ 43 εκατομμύρια € (το 1996 ήταν 27 εκατ. €)
Μικρή	<50	≤ 10 εκατομμύρια € (το 1996 ήταν 7 εκατ. €) ή	≤ 10 εκατομμύρια € (το 1996 ήταν 5 εκατ. €)
Πολύ μικρή	<10	≤ 2 εκατομμύρια € (δεν καθοριζόταν παλαιότερα) ή	≤ 2 εκατομμύρια € (δεν καθοριζόταν παλαιότερα)

Ο αριθμός των απασχολούμενων αποτελεί σημαντικό πρωταρχικό κριτήριο για τον καθορισμό της κατηγορίας στην οποία ανήκει μια ΜΜΕ. Καλύπτει το

προσωπικό πλήρους, μερικής και εποχικής απασχόλησης και περιλαμβάνει:

- τους μισθωτούς,
- τα άτομα που εργάζονται για την επιχείρηση, έχουν σχέση εξάρτησης προς αυτήν και εξομοιούνται με μισθωτούς με βάση το εθνικό δίκαιο,
- τους ιδιοκτήτες επιχειρηματίες,
- τους εταίρους που ασκούν τακτική δραστηριότητα εντός της επιχείρησης και προσπορίζονται οικονομικά πλεονεκτήματα από την επιχείρηση.

Οι μαθητευόμενοι ή οι σπουδαστές που βρίσκονται σε επαγγελματική εκπαίδευση στο πλαίσιο σύμβασης μαθητείας ή επαγγελματικής κατάρτισης δεν συνυπολογίζονται στον αριθμό απασχολούμενων. Επίσης, δεν συμπεριλαμβάνονται στον υπολογισμό οι άδειες μητρότητας ή οι γονικές άδειες. Ο αριθμός των απασχολούμενων εκφράζεται σε ετήσιες μονάδες εργασίας (ΕΜΕ). Οποιοσδήποτε εργάστηκε με πλήρες ωράριο μέσα στην επιχείρησή, ή για λογαριασμό της, κατά τη διάρκεια όλου του έτους αναφοράς υπολογίζεται ως μία μονάδα. Τα άτομα που δεν εργάστηκαν ολόκληρο το έτος, οι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης και οι εργαζόμενοι σε εποχική βάση αντιστοιχούν σε κλάσματα μιας ΕΜΕ. Ο **ετήσιος κύκλος εργασιών** είναι το εισόδημα που εισέπραξε η επιχείρησή κατά τη διάρκεια του εν λόγω έτους από την πώληση προϊόντων και την παροχή υπηρεσιών μετά την αφαίρεση των εκπτώσεων επί των πωλήσεων. Ο κύκλος εργασιών δεν πρέπει να περιλαμβάνει το φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) ή άλλους έμμεσους φόρους. Το σύνολο ετήσιου ισολογισμού αναφέρεται στην αξία των κύριων στοιχείων του ενεργητικού της επιχείρησής.

2.3.1 Ανεξάρτητη, συνεργαζόμενη και συνδεδεμένη επιχείρηση

Για να υπολογιστούν τα στοιχεία της επιχείρησης, θα πρέπει πρώτα να διαπιστωθεί εάν η επιχείρησή είναι ανεξάρτητη —η πιο κοινή κατηγορία από όλες— συνεργαζόμενη ή συνδεδεμένη. Για το σκοπό αυτό πρέπει να ληφθούν υπόψη οι τυχόν σχέσεις που διατηρεί μια επιχείρησή με άλλες επιχειρήσεις. Ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκει μια επιχείρησή μπορεί να χρειαστεί στη συνέχεια να προστεθούν ορισμένα ή και όλα τα στοιχεία των «άλλων» επιχειρήσεων. Οι υπολογισμοί διαφέρουν για καθεμιά από τις τρεις κατηγορίες και τελικά καθορίζουν εάν βρίσκεται εντός των ορίων που έχουν τεθεί από τον ορισμό των ΜΜΕ. Οι επιχειρήσεις οι οποίες καταρτίζουν ενοποιημένους λογαριασμούς ή οι οποίες περιλαμβάνονται στους λογαριασμούς τέτοιων επιχειρήσεων θεωρούνται συνήθως συνδεδεμένες.

2.3.1.1 Ανεξάρτητη επιχείρηση

Μια επιχείρηση θεωρείται **ανεξάρτητη επιχείρηση** εάν:

- είναι εντελώς αυτόνομη, δηλ. δεν συμμετέχει σε άλλες επιχειρήσεις και καμία άλλη επιχείρηση δεν συμμετέχει σε αυτή
- έχει το 25 % ή λιγότερο του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου (όποιο από τα δύο είναι υψηλότερο) σε μία ή περισσότερες άλλες επιχειρήσεις και/ή άλλες επιχειρήσεις δεν έχουν ποσοστό 25 % ή μεγαλύτερο του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου (όποιο από τα δύο είναι υψηλότερο) στη συγκεκριμένη επιχείρηση. Εάν η επιχείρησή είναι ανεξάρτητη, σημαίνει ότι δεν είναι συνεργαζόμενη ή συνδεδεμένη με άλλη επιχείρηση. Στην περίπτωση της ανεξάρτητης επιχείρησης, χρησιμοποιείτε μόνο ο αριθμός των απασχολούμενων και τα χρηματοοικονομικά ποσά που περιέχονται στους ετήσιους λογαριασμούς για να ελεγχθεί εάν βρίσκετε εντός των ορίων που αναφέρονται παραπάνω.

Εξαιρέσεις

Μπορεί και πάλι να θεωρείτε ανεξάρτητη επιχείρηση και άρα σαν να μην έχει συνεργαζόμενες επιχειρήσεις, εάν οι επενδυτές που υπερβαίνουν το όριο του 25% ανήκουν στις ακόλουθες κατηγορίες:

- δημόσιες εταιρείες συμμετοχών, εταιρείες επιχειρηματικού κεφαλαίου και business angels
- πανεπιστήμια ή μη-κερδοσκοπικά ερευνητικά κέντρα
- θεσμικοί επενδυτές, συμπεριλαμβανομένων των ταμείων περιφερειακής ανάπτυξης
- αυτόνομες τοπικές αρχές με ετήσιο προϋπολογισμό μικρότερο των 10 εκατ. ευρώ και λιγότερους από 5.000 κατοίκους.

Είναι δυνατόν να παραμείνει ανεξάρτητη επιχείρηση ακόμη και με έναν ή περισσότερους επενδυτές από τις προαναφερθείσες κατηγορίες. Καθένας από αυτούς μπορεί να έχει συμμετοχή που δεν θα υπερβαίνει το 50 % στην επιχείρησή, με την προϋπόθεση ότι δεν είναι συνδεδεμένοι μεταξύ τους.

2.3.1.2 Συνεργαζόμενη επιχείρηση

Αυτό το είδος σχέσης χαρακτηρίζει τις επιχειρήσεις οι οποίες συνάπτουν σημαντικές χρηματοοικονομικές εταιρικές σχέσεις με άλλες επιχειρήσεις, χωρίς η μία να ασκεί πραγματικό άμεσο ή έμμεσο έλεγχο στην άλλη. Συνεργαζόμενες είναι οι επιχειρήσεις οι οποίες δεν είναι ούτε ανεξάρτητες ούτε συνδεδεμένες η μία με την άλλη. Μια επιχείρηση θεωρείται συνεργαζόμενη επιχείρηση εάν:

- συμμετέχει με ποσοστό ίσο ή μεγαλύτερο του 25 %, στο κεφάλαιο ή στα δικαιώματα ψήφου, σε άλλη επιχείρηση και/ή κάποια άλλη επιχείρηση συμμετέχει με ποσοστό ίσο ή μεγαλύτερο του 25 % στη συγκεκριμένη επιχείρηση
- η επιχείρησή δεν συνδέεται με άλλη επιχείρηση. Αυτό σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι τα δικαιώματα ψήφου που έχει σε μια άλλη επιχείρηση (ή το αντίστροφο) δεν υπερβαίνουν το 50 %.

Στην περίπτωση συνεργαζόμενης επιχείρησης, πρέπει να προστίθεται ένα ποσοστό του αριθμού των απασχολούμενων και των χρηματοοικονομικών στοιχείων της άλλης επιχείρησης στα στοιχεία της επιχείρησης, όταν προσδιορίζετε η επιλεξιμότητά για την ιδιότητα της ΜΜΕ. Πρόκειται για το ποσοστό των μετοχών ή των δικαιωμάτων ψήφου, όποιο είναι υψηλότερο, που κατέχετε στην άλλη επιχείρηση. Επομένως, εάν υπάρχει μερίδιο 30 % σε μια άλλη επιχείρηση, πρέπει να προστεθεί το 30 % του αριθμού των απασχολούμενων, του κύκλου εργασιών και του ισολογισμού της στα στοιχεία της. Εάν υπάρχουν πολλές συνεργαζόμενες επιχειρήσεις, πρέπει να γίνει ο ίδιος υπολογισμός για καθεμιά από αυτές που βρίσκεται ακριβώς ανάντη ή κατόντη της επιχείρησης.

Η περίπτωση των δημόσιων φορέων

Μια επιχείρηση δεν έχει την ιδιότητα της ΜΜΕ σύμφωνα με τον νέο ορισμό εάν το 25 % ή περισσότερο του κεφαλαίου της ή των δικαιωμάτων ψήφου της ελέγχεται, άμεσα ή έμμεσα, από έναν ή περισσότερους δημόσιους οργανισμούς ή δημόσιους φορείς, μεμονωμένα ή από κοινού. Ο λόγος ύπαρξης της ρήτρας αυτής είναι ότι η δημόσια ιδιοκτησία μπορεί να παρέχει στις επιχειρήσεις αυτές ορισμένα πλεονεκτήματα, κυρίως χρηματοοικονομικά, έναντι άλλων που χρηματοδοτούνται από ιδιωτικά ίδια κεφάλαια. Επιπλέον, πολλές φορές δεν είναι εύκολο να υπολογιστεί το αντίστοιχο προσωπικό και τα χρηματοοικονομικά στοιχεία των δημόσιων φορέων. Οι επενδυτές που προαναφέρθηκαν, όπως τα πανεπιστήμια ή οι αυτόνομες τοπικές αρχές, που έχουν την ιδιότητα του δημόσιου φορέα σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, δεν εμπίπτουν στη διάταξη αυτή. Οι επενδυτές αυτοί μπορούν να συμμετέχουν με ποσοστό από 25% έως 50% σε μια επιχείρηση χωρίς αυτή να χάσει την ιδιότητα της ΜΜΕ.

2.3.1.3 Συνδεδεμένη επιχείρηση

Αυτό το είδος σχέσεων χαρακτηρίζει την οικονομική κατάσταση επιχειρήσεων που αποτελούν όμιλο μέσω του άμεσου ή του έμμεσου ελέγχου της πλειοψηφίας

των δικαιωμάτων ψήφου μιας επιχείρησης από μια άλλη ή μέσω της ικανότητας μιας επιχείρησης να ασκεί κυρίαρχη επιρροή σε μια άλλη επιχείρηση. Επομένως, τέτοιες περιπτώσεις είναι σπανιότερες από τους δύο προηγούμενους τύπους.

Ορισμός

Δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις είναι συνδεδεμένες όταν έχουν κάποια από τις ακόλουθες σχέσεις:

- μια επιχείρηση έχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου των μετόχων ή των εταίρων μιας άλλης επιχείρησης
- μια επιχείρηση έχει το δικαίωμα να διορίζει ή να παύει την πλειοψηφία των μελών του διοικητικού, διαχειριστικού ή εποπτικού οργάνου μιας άλλης επιχείρησης
- μια επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να ασκεί κυρίαρχη επιρροή σε άλλη επιχείρηση βάσει σύμβασης που έχει συνάψει με αυτήν ή δυνάμει ρήτρας του καταστατικού της επιχείρησης αυτής

- μια επιχείρηση μπορεί, βάσει συμφωνίας, να ελέγχει μόνη της την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου των μετόχων ή των εταίρων άλλης επιχείρησης.

Τυπικό παράδειγμα συνδεδεμένης επιχείρησης είναι η θυγατρική εταιρεία.

Το 100 % των στοιχείων της συνδεδεμένης επιχείρησης πρέπει να προστεθεί στα στοιχεία της επιχείρησής που εξετάζουμε εδώ για να κριθεί εάν βρίσκεται εντός των ορίων για τον αριθμό των απασχολούμενων και των χρηματοοικονομικών ορίων του ορισμού. Γενικά, μια επιχείρηση γνωρίζει αμέσως εάν είναι συνδεδεμένη, αφού στα περισσότερα κράτη μέλη απαιτείται από το νόμο να καταρτίζει ενοποιημένους λογαριασμούς ή περιλαμβάνεται βάσει ενοποίησης στους λογαριασμούς άλλης επιχείρησης. Εάν δεν καταρτίζονται ενοποιημένοι λογαριασμοί και η επιχείρηση με την οποία συνδέεται, συνδέεται επίσης με αλυσίδα άλλων επιχειρήσεων, πρέπει να προστεθεί το 100 % των στοιχείων όλων αυτών των συνδεδεμένων επιχειρήσεων.

2.4 Διαδικασίες ίδρυσης Μικρομεσαίας Επιχείρησης

Σύμφωνα με τον Ελληνικό Οργανισμό Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας (ΕΟΜΜΕΧ), *Η δημιουργία μιας Μικρομεσαίας Επιχείρησης (ΜΜΕ) απαιτεί ουσιαστικές ενέργειες σχεδιασμού και ανάπτυξης της καθώς και τυπικές, αλλά υποχρεωτικές, διαδικασίες ίδρυσης*. Παρακάτω παρουσιάζονται τα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν για την ίδρυση της επιχείρησης

ΒΗΜΑ 1ο

Ο **χώρος εγκατάστασης** της επιχείρησης είναι απαραίτητο να είναι γνωστός και εξασφαλισμένος πριν από οποιαδήποτε άλλη ενέργεια

ΒΗΜΑ 2ο

Νομική μορφή

Για τα Φυσικά Πρόσωπα (Ατομικές επιχειρήσεις) δεν απαιτούνται ιδιαίτερες νομικές διαδικασίες ίδρυσης. Για τα Νομικά Πρόσωπα (Εταιρείες) απαιτούνται νομικές διαδικασίες και ενέργειες όπως: Συμβουλή ειδικού νομικού ή/ και οικονομικού-επιχειρησιακού συμβούλου. Κατάθεση του καταστατικού της εταιρείας στο Πρωτοδικείο. Οι Ε.Π.Ε. και οι Α.Ε. ακολουθούν άλλη πορεία με αυξημένες απαιτήσεις.

ΒΗΜΑ 3ο

Εγγραφή στο επιμελητήριο

Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων ίδρυσης επιχείρησης είναι υποχρεωτική η εγγραφή στο οικείο **επιμελητήριο** (Ν.2081/92). Τα συνήθη Επιμελητήρια όπου εγγράφονται οι ΜΜΕ, ανάλογα με το είδος της δραστηριότητας και το μέγεθός τους, είναι τα κατά τόπους Βιοτεχνικά, Εμπορικά-Βιομηχανικά και Επαγγελματικά Επιμελητήρια. Κατ' αρχή στο Επιμελητήριο γίνεται αναγγελία έναρξης, προεγγραφή και εκδίδεται βεβαίωση δικαιώματος χρήσης επωνυμίας και κατοχύρωσης διακριτικού τίτλου της επιχείρησης.

ΒΗΜΑ 4ο

Εγγραφή στον ασφαλιστικό φορέα

Στον ασφαλιστικό φορέα εγγράφονται, κατά κανόνα υποχρεωτικά (Ν2084/92), τα φυσικά πρόσωπα και οι εταίροι-μέλη των νομικών προσώπων άνω των 18 ετών, όταν η δραστηριότητα ασκείται σε πόλη άνω των 2.000 ατόμων (σε ορισμένες περιπτώσεις και σε μικρότερες). Οι φορείς των ΜΜΕ εγγράφονται συνήθως στο κατά τόπους Ταμείο Επαγγελματιών Βιοτεχνών Ελλάδας (ΤΕΒΕ), το Ταμείο Εμπόρων (ΤΑΕ) και σε ειδικές περιπτώσεις σε άλλα ταμεία (ΤΣΜΕΔΕ, ΤΣΑΥ, ΙΚΑ κ.λπ.)

ΒΗΜΑ 5ο

Άδεια λειτουργίας

Οι περισσότερες επιχειρήσεις που θα ασκήσουν μεταποιητική δραστηριότητα υποχρεούνται σε έκδοση τεχνικής άδειας εγκατάστασης και στην συνέχεια τεχνικής άδειας λειτουργίας (βάσει του Π.Δ. 84/84 και του Ν. 2516/97). Οι Διευθύνσεις Βιομηχανίας των κατά τόπους Νομαρχιών είναι αρμόδιες για την πληροφόρηση των υπόχρεων ή μη κατηγοριών και για την έκδοση των αδειών. Η Άδεια Εγκατάστασης εκδίδεται για το χρονικό διάστημα που διαρκούν οι εργασίες εγκατάστασης της επιχείρησης (2-6 μήνες ή 2 χρόνια όταν υπάρχουν κτιριακά). Η Άδεια Λειτουργίας εκδίδεται μετά την ολοκλήρωση των εργασιών εγκατάστασης, αντικαθιστά την Άδεια Εγκατάστασης και η διάρκειά της είναι αορίστου χρόνου.

ΒΗΜΑ 6ο

Άδεια ασκήσεως επαγγέλματος ειδική άδεια λειτουργίας

Ορισμένες κατηγορίες επαγγελματιών υποχρεούνται να έχουν Άδεια Ασκήσεως Επαγγέλματος προκειμένου να δραστηριοποιηθούν επαγγελματικά. Παραδείγματα τέτοιων κατηγοριών είναι: Επαγγέλματα σχετικά με ηλεκτρικές συσκευές και εγκαταστάσεις, αυτοκίνητα, μοτοποδήλατα, αεροσκάφη, Υδραυλικά, κλιματιστικά, ηλιακοί θερμοσίφωνες, Κουρείς-κομμωτές, οπτικά είδη, οδοντοτεχνίτες. Μηχανουργεία, επισκευές μηχανών κτλ. Ορισμένες επίσης επιχειρήσεις και επαγγελματίες δραστηριότητες υποχρεούνται σε έκδοση Ειδικής Άδειας Λειτουργίας (ανεξάρτητα από την τεχνική άδεια λειτουργίας της προηγούμενης παραγράφου). Τέτοιες επιχειρήσεις και δραστηριότητες είναι: Με αντικείμενο σχετικό με τρόφιμα, ποτά, φάρμακα, χημικά, λιπάσματα, ιατρική, οπτικά. Με αντικείμενο σχετικό με τον άνθρωπο γενικότερα (κουρεία κ.λπ.), με όπλα, πυρομαχικά, εκρηκτικά, με τον τουρισμό. Η πλειονότητα των ειδικών αδειών λειτουργίας και αδειών ασκήσεως επαγγέλματος εκδίδεται από τις αρμόδιες διευθύνσεις των νομαρχιών.

ΒΗΜΑ 7ο

Δήλωση έναρξης επιτηδεύματος αριθμός φορολογικού μητρώου(ΑΦΜ) θεώρηση βιβλίων και στοιχείων

Κάθε υποψήφιος επιτηδεύματις υποβάλλει στην αρμόδια Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (ΔΟΥ), κατ'αρχήν "Δήλωση υπό ίδρυση Επιχείρησης". Στην συνέχεια, αφού ολοκληρωθούν οι διαδικασίες της ίδρυσης και πριν την έναρξη των εργασιών της επιχείρησης, υποβάλλεται η δήλωση διακοπής των εργασιών ίδρυσης. Συγχρόνως υποβάλλεται "Δήλωση έναρξης/μεταβολής εργασιών Φυσικού Προσώπου" από τα Φυσικά Πρόσωπα ή "Δήλωση έναρξης/μεταβολής εργασιών Μη Φυσικού Προσώπου" από τα Νομικά Πρόσωπα. Σειρά άλλων δηλώσεων και δικαιολογητικών απαιτείται να συνυποβληθούν με την Δήλωση έναρξης εργασιών, για τα οποία είναι αρμόδια να ενημερώσει η ΔΟΥ του τόπου όπου εδρεύει η επιχείρηση. Με την έναρξη των εργασιών καταβάλλεται και ο φόρος συγκέντρωσης κεφαλαίου (1% του μετοχικού κεφαλαίου) καθώς και τέλη χαρτοσήμου, το ύψος των οποίων κυμαίνεται ανάλογα με την νομική μορφή της επιχείρησης και τον πληθυσμό του τόπου όπου ασκείται η δραστηριότητα. Υποχρεωτικά εκδίδεται ΑΦΜ για κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που διενεργεί πράξεις φορολογικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα. Κατά κανόνα ΑΦΜ αποδίδεται ήδη στις υπό ίδρυση επιχειρήσεις από τα Γραφεία Μητρώου των κατά τόπους ΔΟΥ. Ο ίδιος ΑΦΜ ισχύει και μετά την Δήλωση έναρξης εργασιών και δεν αλλάζει ανεξάρτητα από μεταβολές στην νομική μορφή, στον ιδρυτή, στην επωνυμία κ.λπ. Μόνη εξαίρεση αποτελεί η μετατροπή από εταιρική μορφή σε ατομική επιχείρηση και το αντίστροφο, οπότε

εκδίδεται νέος ΑΦΜ. Η οικεία ΔΟΥ πληροφορεί για τις λεπτομέρειες και για τα απαιτούμενα δικαιολογητικά. Οι επιχειρήσεις και επαγγελματίες υποχρεούνται να χρησιμοποιούν ορισμένα θεωρημένα Βιβλία και Στοιχεία, που ορίζονται από τον Κώδικα Φορολογικών Βιβλίων και Στοιχείων, ανάλογα με την νομική μορφή, το είδος της δραστηριότητας, την κατηγορία τήρησης Βιβλίων κ.λπ. Η θεώρηση γίνεται από την ΔΟΥ της έδρας της επιχείρησης, εκτός των Α.Ε. που υπάγονται σε ΔΟΥ ΦΑΒΕ και ΦΑΕΕ. Η οικεία ΔΟΥ ενημερώνει για την κατηγορία Βιβλίων, για τα είδη Βιβλίων και Στοιχείων που πρέπει να τηρούνται θεωρημένα και για τον χρόνο και τα δικαιολογητικά της θεώρησης.

ΒΗΜΑ 8ο

Πρόσληψη προσωπικού

Ο εργοδότης υποχρεούται να καταθέσει Δήλωση και Κάρτα Πρόσληψης, για κάθε εργαζόμενο που προσλαμβάνει, στο κατάστημα του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) του τόπου όπου εδρεύει η επιχείρηση. Στην συνέχεια ο εργοδότης υποβάλλει Κατάσταση προσωπικού και ωρών εργασίας στα κατά τόπους γραφεία της Επιθεώρησης Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Στην περίπτωση που ο εργαζόμενος είναι υπήκοος χώρας-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) συνυποβάλλεται και το έντυπο "Δήλωση Εργοδότη για πρόσληψη κοινοτικού εργαζόμενου". Στην περίπτωση που ο εργαζόμενος είναι υπήκοος τρίτης χώρας απαιτούνται κατά περίπτωση και άλλα δικαιολογητικά. Η πληροφόρηση στην περίπτωση αυτή είναι αρμοδιότητα του ΟΑΕΔ και της Δ/νσης Εργασίας των κατά τόπους Νομαρχιών. Τέλος ο εργοδότης είναι υποχρεωμένος να παρουσιαστεί (ως εργοδότης) και να δηλώσει τους εργαζόμενους στον ασφαλιστικό τους φορέα, που κατά κανόνα είναι το κατά τόπους Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ).

2.5 Η σπουδαιότητα των ΜΜΕ*

Σε αυτό το σημείο και εφόσον έχει αναφερθεί ο ορισμός, οι διαδικασίες ίδρυσης και γενικότερα όλα τα εισαγωγικά στοιχεία που απαιτούνται για να εξοικειωθούμε με το τι είναι μικρομεσαία επιχείρηση, θα εισέλθουμε στο πιο σημαντικό κομμάτι που είναι η συμβολή των ΜΜΕ στην εθνική και κατ'επέκταση στη διεθνή οικονομία.

Μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 1970 η οικονομική θεωρία τόνιζε τα πλεονεκτήματα των μεγάλων επιχειρήσεων θεωρώντας ότι η επιτυχία μιας επιχείρησης συμβαδίζει με το μέγεθος της. Αυτή η θεωρία είναι αποτέλεσμα ερευνών που γίνονταν εκείνη την εποχή οι οποίες προέβλεπαν την εξαφάνιση των ΜΜΕ από την αγορά για λόγους όπως: δεν ήταν όσο αποτελεσματικές ήταν οι μεγάλες επιχειρήσεις, προσέφεραν χαμηλότερες αμοιβές στο απασχολούμενο προσωπικό και δεν επένδυαν σε μεγάλο βαθμό στην Έρευνα και Τεχνολογία. Αυτή η διαπίστωση αντικρούεται αφού οι ΜΜΕ όχι μόνο δεν εξαφανίστηκαν αλλά άνθισαν με το πέρασμα των χρόνων. Η παγκοσμιοποίηση δεν εμπόδισε τις ΜΜΕ να επεκταθούν, παρά την επικρατούσα αντίληψη την εποχή της δεκαετίας του '70 και του '80, ότι δηλαδή το κόστος της παγκοσμιοποίησης είναι σταθερό και επομένως δυσανάλογα μεγάλο για τις ΜΜΕ, αφού πρέπει να αντιληφθούν το ξένο περιβάλλον, να επικοινωνούν εκτός χώρας και να δραστηριοποιούνται σε νέες αγορές. Ο ανταγωνισμός με αναπτυσσόμενες χώρες χαμηλού κόστους παραγωγής έκανε τις μεγάλες επιχειρήσεις να υποκαταστήσουν το εργατικό δυναμικό με μηχανικό εξοπλισμό που απαιτεί λιγότερα εργατικά χέρια και να μεταφέρουν τη δραστηριότητά τους στις χώρες χαμηλού εργατικού κόστους. Εκσυγχρόνισαν το τεχνικό τους εξοπλισμό, ενώ έστησαν και θυγατρικές επιχειρήσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες χαμηλού εργατικού κόστους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μειωθεί η εγχώρια παραγωγή και να συγκρατηθεί η προηγούμενη επικρατούσα τάση μεγέθυνσης των επιχειρήσεων με συνέπεια να δώσει χώρο ανάπτυξης των ΜΜΕ στο εσωτερικό των χωρών. Στη δεκαετία του 1990, με την ανάπτυξη της οικονομίας της πληροφορίας και των επικοινωνιών, τα υψηλά σταθερά κόστη που προηγούμενα αντιμετώπιζαν οι ΜΜΕ μειώθηκαν δραματικά, με αποτέλεσμα η διεθνής δραστηριότητα των ΜΜΕ να αυξηθεί. Σημαντικό ρόλο

δεν έπαιξαν μόνο τα κεφάλαια, αλλά περισσότερο η ευελιξία, η γνώση και η ικανότητα αποτελεσματικής διαχείρισης της πληροφορίας, γεγονός που επέτρεψε την ανάπτυξη πολλών μικρών επιχειρήσεων.

Σήμερα οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις(MME) κατέχουν περίπου το 99% του συνόλου των επιχειρήσεων. Στην Ε.Ε των 27 χωρών, 23 εκατομμύρια MME προσφέρουν 75 εκατομμύρια θέσεις απασχόλησης. Είναι καθοριστικός ο ρόλος των MME στην οικονομία για όλες τις χώρες του πλανήτη και αυτό διότι:

- Οι MME μπορούν να καλύπτουν κενά της παραγωγής, του εμπορίου και των υπηρεσιών που οι μεγάλες επιχειρήσεις αδυνατούν να καλύψουν.
- Αξιοποιούν εγχώριες πρώτες ύλες και συγκρατούν το εργατικό δυναμικό στην περιφέρεια.
- Συμμετέχουν με υψηλά ποσοστά στη διαμόρφωση του ΑΕΠ (ακαθάριστο εγχώριο προϊόν) της απασχόλησης και των εξαγωγών.
- Συμβάλουν στη διασπορά του οικονομικού πλούτου και της οικονομικής δύναμης.

¹⁰Οι πολύ μικρές, οι μικρές και οι μεσαίες επιχειρήσεις (MME) αποτελούν την κινητήρια δύναμη της ευρωπαϊκής και της εθνικής οικονομίας. Προσφέρουν μια σημαντική πηγή θέσεων απασχόλησης, καλλιεργούν το επιχειρηματικό πνεύμα και την καινοτομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση και κατά συνέπεια διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης. Ακόμα μια σημαντική διαπίστωση από την ιστορική αναδρομή που έγινε παραπάνω, είναι ότι οι MME κατάφεραν να επιβιώσουν όταν επικρατούσε η αντίληψη ότι θα αφανιστούν και αυτό λόγω της ικανότητας που έχουν να είναι ευέλικτες και να μπορούν εύκολα να προσαρμοστούν σε καινούργιες καταστάσεις. Αυτό το συγκριτικό πλεονέκτημα των MME ίσως είναι η μόνη απόδειξη που χρειάζεται για να αντικρουστεί η αντίληψη ότι η επιτυχία συμβαδίζει με την τάξη μεγέθους μιας επιχείρησης.

2.5.1 Οι MME στην Ελλάδα¹¹

Η Ελλάδα είναι κυριολεκτικά η χώρα των MME, αφού αποτελούν την ραχοκοκαλιά της εθνικής οικονομίας. Σε καμία άλλη χώρα της ευρωπαϊκής Ένωσης οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεν δίνουν δουλειά σε τόσο μεγάλο ποσοστό εργαζομένων. Περίπου 1,4 εκατομμύρια Έλληνες εργάζονται σε πολύ μικρές επιχειρήσεις οι οποίες απασχολούν από 1 έως 9 άτομα ενώ άλλοι 400.000 δουλεύουν σε επιχειρήσεις που απασχολούν 10 έως 49 άτομα. Στην Ελλάδα οι πολύ μικρές επιχειρήσεις αποτελούν το μεγαλύτερο εργοδότη του ιδιωτικού τομέα, αντιστοιχώντας στο 56,5% της συνολικής απασχόλησης σε αυτόν(δεν περιλαμβάνονται το δημόσιο, η γεωργία και ο χρηματοοικονομικός κλάδος). Πρόκειται για το υψηλότερο ποσοστό στο σύνολο της ευρωπαϊκής ένωσης, με τις άλλες χώρες του ευρωπαϊκού νότου να ακολουθούν με 47% στην Ιταλία, 43% στην Πορτογαλία, 40% στην Κύπρο.

Είναι αξιοσημείωτο ότι η μεγαλύτερη αύξηση της απασχόλησης προήλθε από την κατηγορία των πολύ μικρών επιχειρήσεων. Σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη το 2007 από τον ΕΟΜΜΕΧ ο συνολικός αριθμός των επιχειρήσεων με 1 έως 250 εργαζόμενους ξεπερνά τις 823.000 και στην πλειοψηφία οι επιχειρήσεις αυτές είναι πολύ μικρές(1 έως 9 εργαζόμενους).

Το προφίλ των Ελληνικών επιχειρήσεων(πηγή: Eurostat):

- Αριθμός επιχειρήσεων ιδιωτικού τομέα: 821.000¹²
- Αριθμός απασχολούμενων: 2.492.000 άτομα
- Απασχόληση σε πολύ μικρές επιχειρήσεις(1-9 εργαζόμενοι): 1.407.980 άτομα
- Απασχόληση σε μικρές επιχειρήσεις(10-49 εργαζόμενοι): 393.736 άτομα
- Απασχόληση σε μεσαίες επιχειρήσεις(50-249 εργαζόμενοι): 241.724 άτομα
- Απασχόληση σε μεγάλες επιχειρήσεις(250-εργαζόμενοι): 451.052 άτομα

2.5.1.1 Βασικά στοιχεία για τις ΜΜΕ στην Ελλάδα¹³

Σύμφωνα με μια έρευνα που παρουσίασε ο ΕΟΜΜΕΧ τον Ιανουάριο του 2008, οι Ελληνικές επιχειρήσεις παρουσιάζουν θετικό δείκτη ανάπτυξης εργασιών και εκτίμηση για σταθερή ή ανοδική πορεία στο μέλλον. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 3.519 μικρομεσαίων επιχειρήσεων που απασχολούν έως 249 υπαλλήλους. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, μεγαλύτερο περιθώριο καθαρού κέρδους έχουν οι επιχειρήσεις εμπορίου και μεταποίησης, ενώ οι κλάδοι κατασκευών και μεταφορών κυμαίνονται σε χαμηλότερα επίπεδα. Το 50% των επιχειρήσεων δήλωσε ότι ο κύκλος εργασιών αυξήθηκε, ενώ οι νέες προσλήψεις υπερέχουν των αποχωρήσεων. Όσον αφορά τη χρηματοδότηση, το 95% των κεφαλαίων προέρχεται από ίδια κεφάλαια και τραπεζικό δανεισμό και μόνο το 2% από δημόσια επιχορήγηση, τόσο κατά την έναρξη όσο και κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της επιχείρησης. Οι νέες τεχνολογίες ενσωματώνονται σταθερά στις επιχειρήσεις, με το ποσοστό χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών και Διαδίκτυο από υπαλλήλους να ανέρχεται σε 40-50%, με εξαίρεση τη Στερεά Ελλάδα και την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, όπου το ποσοστό είναι χαμηλότερο.

¹⁴Από τη σύνθεση των ευρημάτων της έρευνας είναι δυνατή μια σκιαγράφηση του «προφίλ» των μικρομεσαίων επιχειρήσεων της χώρας, ανά τάξη μεγέθους (πολύ μικρή, μικρή, μεσαία επιχείρηση). Τα βασικά συμπεράσματα της ποσοτικής έρευνας, καταδεικνύουν, λοιπόν, ότι:

Η μεσαία επιχείρηση (50-250 υπάλληλοι):

- Απασχολεί κατά μέσο όρο 96 άτομα (2007) και έχει μέσο κύκλο εργασιών 37 εκατ. Ευρώ περίπου.
- Αυξάνει τον αριθμό των απασχολουμένων της (από το 2006 στο 2007) κατά 10% περίπου.
- Είναι εύκολα προσβάσιμη από το προσωπικό της.
- Εμφανίζει ικανοποιητικό περιθώριο καθαρού κέρδους (της τάξης του 25%), διπλάσιο από ότι οι μικρές και τριπλάσιο από τις πολύ μικρές επιχειρήσεις.
- Εμφανίζει θετικό δείκτη ανάπτυξης εργασιών μεταξύ των ετών 2005 και 2006 (8%).
- Παρουσιάζει διπλάσιο, από ότι στις πολύ μικρές επιχειρήσεις τζίρο ανά εργαζόμενο.
- Παρέχει την ίδια σχεδόν πίστωση χρόνου 3,5 περίπου μήνες, συγκριτικά με τις μικρές επιχειρήσεις, για την είσπραξη των απαιτήσεων από τους πελάτες της, ενώ πληρώνει τις υποχρεώσεις της σε 2,5 περίπου μήνες.
- Λαμβάνει σε πολύ μικρό ποσοστό δημόσια επιχορήγηση για την έναρξη λειτουργίας της, αλλά και για χρηματοδότηση κατά τη διάρκεια λειτουργίας της. Για τον πρώτο σκοπό στηρίζεται σχεδόν αποκλειστικά σε ίδια κεφάλαια και πολύ λίγο σε τραπεζικό δανεισμό.
- Εμφανίζει το μισό ποσοστό νέων προσλήψεων (9%) από ότι η πολύ μικρή επιχείρηση, το μισό όμως ποσοστό και αποχωρήσεων (6%). Πάντως, οι προσλήψεις νέου προσωπικού υπερτερούν των αποχωρήσεων.
- Καταρτίζει σε σημαντικό βαθμό το προσωπικό της, περισσότερο από ότι οι μικρές και πολύ μικρές, δαπανά όμως πολύ μικρό κατά κεφαλή ποσό για την κατάρτιση αυτή (3 Ευρώ ανά εργαζόμενο).
- Διαθέτει, σε γενικές γραμμές, προσωπικό του ίδιου εκπαιδευτικού επιπέδου με τις μικρότερες επιχειρήσεις.
- Δεν συνεργάζεται, σε γενικές γραμμές, με άλλες επιχειρήσεις, όταν αναπτύσσει όμως συνεργασίες, το κάνει σχεδόν κυρίως για πρόσβαση σε νέες αγορές.
- Διαθέτει πολύ διευρυμένο πελατολόγιο και ευρεία γκάμα προμηθευτών.
- Έχει πολύ μικρό αριθμό ανταγωνιστών σε επίπεδο περιφέρειας.
- Κάνει χρήση των νέων τεχνολογιών, Η/Υ, διαδικτύου, κλπ. σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό.
- Αναπτύσσει συνεργασίες με το εξωτερικό, είτε με τη μορφή εξαγωγών (13% επί του τζίρου), είτε εισαγωγών, περισσότερο από ότι οι μικρότερου μεγέθους επιχειρήσεις.
- Εκτιμά ότι θα έχει σταθερή ή ανοδική πορεία κατά το επόμενο έτος.
- Θεωρεί ότι το επιχειρηματικό περιβάλλον στην Ελλάδα μάλλον δεν είναι ευνοϊκό.

Η μικρή επιχείρηση (10-49 υπάλληλοι):

- Απασχολεί κατά μέσο όρο 20 άτομα (2007) και έχει μέσο κύκλο εργασιών 6 εκατ. Ευρώ περίπου.
- Αυξάνει τον αριθμό των απασχολουμένων της (από το 2006 στο 2007) κατά 10% περίπου, όσο και η μεσαία επιχείρηση.
- Είναι εύκολα προσβάσιμη από το προσωπικό της.
- Εμφανίζει σαφώς χαμηλότερο, συγκριτικά με τις μεσαίες επιχειρήσεις, περιθώριο καθαρού κέρδους (της τάξης του 11%), ελαφρά υψηλότερο, όμως, από τις πολύ μικρές επιχειρήσεις.
- Εμφανίζει θετικό δείκτη ανάπτυξης εργασιών μεταξύ των ετών 2005 και 2006 (της τάξης του 15%), τετραπλάσιο περίπου σε σχέση με την πολύ μικρή επιχείρηση.
- Παρουσιάζει αυξημένο κατά 40%, από ότι στις πολύ μικρές επιχειρήσεις τζίρο ανά εργαζόμενο.
- Παρέχει την ίδια σχεδόν πίστωση χρόνου (3,5 περίπου μήνες), συγκριτικά με τις μεσαίες επιχειρήσεις, για την είσπραξη των απαιτήσεων από τους πελάτες της, ενώ πληρώνει τις υποχρεώσεις της σε 2,5 περίπου μήνες.
- Λαμβάνει σε πολύ μικρό ποσοστό δημόσια επιχορήγηση για την έναρξη λειτουργίας της, αλλά και για χρηματοδότηση κατά τη διάρκεια λειτουργίας της. Για τους σκοπούς αυτούς στηρίζεται κατά το μεγαλύτερο ποσοστό σε ίδια κεφάλαια και σαφέστατα λιγότερο σε τραπεζικό δανεισμό.
- Εμφανίζει ικανοποιητικό ποσοστό νέων προσλήψεων (11%), υψηλότερο από τη μεσαία επιχείρηση, αλλά χαμηλότερο από την πολύ μικρή, ενώ εμφανίζει την ίδια τάση και στο ποσοστό αποχωρήσεων (8%). Πάντως, οι προσλήψεις νέου προσωπικού υπερτερούν των αποχωρήσεων.
- Καταρτίζει σε ικανοποιητικό βαθμό το προσωπικό της, περισσότερο από ότι οι πολύ μικρές επιχειρήσεις, αλλά όχι τόσο όσο οι μεσαίες, δαπανά δε μεγαλύτερο κατά κεφαλή ποσό για την κατάρτιση αυτή (19 Ευρώ ανά εργαζόμενο).
- Διαθέτει, σε γενικές γραμμές, προσωπικό του ίδιου εκπαιδευτικού επιπέδου με τις μεσαίες, αλλά και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις.
- Δεν συνεργάζεται, σε γενικές γραμμές, με άλλες επιχειρήσεις, όταν αναπτύσσει όμως συνεργασίες, το κάνει για πρόσβαση σε νέες αγορές και μείωση του λειτουργικού της κόστους.
- Διαθέτει σχετικά διευρυμένο πελατολόγιο, αλλά το ένα τρίτο των αγορών της προέρχεται από τρεις βασικούς προμηθευτές.
- Έχει μεγάλο αριθμό ανταγωνιστών σε επίπεδο περιφέρειας
- Κάνει χρήση των νέων τεχνολογιών, Η/Υ, διαδικτύου, λογισμικού, κλπ. σε ικανοποιητικό βαθμό.
- Αναπτύσσει συνεργασίες με το εξωτερικό, είτε με τη μορφή εξαγωγών (μόνο όμως 3% επί του τζίρου), είτε εισαγωγών, λιγότερο από ότι οι μεγαλύτερου μεγέθους επιχειρήσεις.
- Εκτιμά ότι θα έχει σταθερή ή ανοδική πορεία κατά το επόμενο έτος.
- Θεωρεί ότι το επιχειρηματικό περιβάλλον στην Ελλάδα μάλλον δεν είναι ευνοϊκό.

Η πολύ μικρή επιχείρηση (0-9 υπάλληλοι):

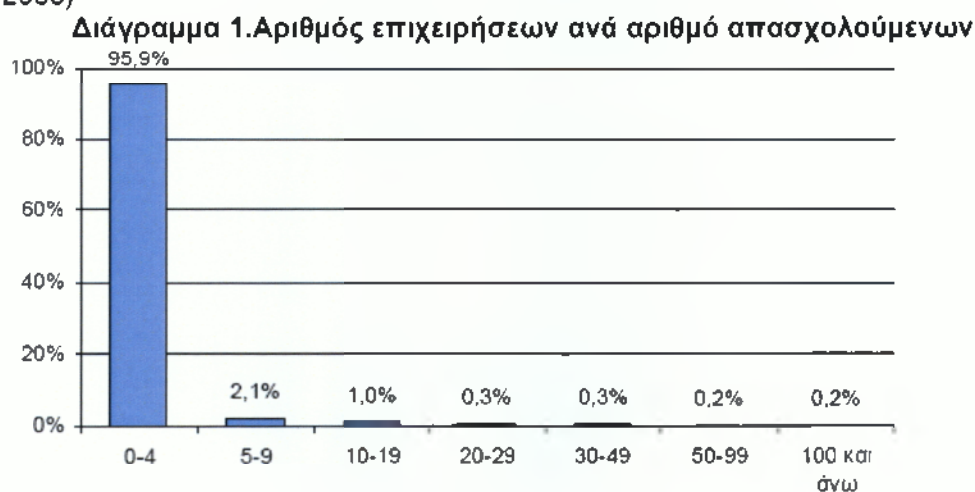
- Απασχολεί κατά μέσο όρο 1,6 άτομα (2007) και έχει μέσο κύκλο εργασιών 550 χιλ. Ευρώ περίπου.
- Τείνει να διατηρεί σταθερό (μειώνει οριακά, -0,5%) τον αριθμό των απασχολουμένων της (από το 2006 στο 2007).
- Είναι εύκολα προσβάσιμη από το προσωπικό της.
- Εμφανίζει σχετικά χαμηλό περιθώριο καθαρού κέρδους (της τάξης του 8%), αλλά υψηλό (σχεδόν όσο οι μικρές επιχειρήσεις) περιθώριο μικτού κέρδους (πάνω από 30%).
- Εμφανίζει, μικρό μεν, αλλά θετικό δείκτη ανάπτυξης εργασιών μεταξύ των ετών 2005 και 2006 (4% περίπου).

- Παρουσιάζει το μισό, από ότι στις μεσαίες επιχειρήσεις τζίρο ανά εργαζόμενο.
- Παρέχει τη μικρότερη πίστωση χρόνου (2,5 μήνες), συγκριτικά με τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις, για την είσπραξη των απαιτήσεων από τους πελάτες της, ενώ πληρώνει τις υποχρεώσεις της σε 2 περίπου μήνες.
- Λαμβάνει σε πολύ μικρό ποσοστό δημόσια επιχορήγηση για την έναρξη λειτουργίας της, αλλά και για χρηματοδότηση κατά τη διάρκεια λειτουργίας της. Για τους σκοπούς αυτούς στηρίζεται κατά το σημαντικότερο ποσοστό σε ίδια κεφάλαια και σαφέστατα λιγότερο σε τραπεζικό δανεισμό.
- Εμφανίζει διπλάσιο ποσοστό νέων προσλήψεων (18%) από ότι η μεσαία επιχείρηση, όμως επίσης διπλάσιο είναι και το ποσοστό αποχωρήσεων (12%). Πάντως, οι προσλήψεις νέου προσωπικού υπερτερούν των αποχωρήσεων.
- Καταρτίζει το προσωπικό της λιγότερο από ότι οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, δαπανά όμως σημαντικά μεγαλύτερο κατά κεφαλή ποσό για την κατάρτιση αυτή (84 Ευρώ ανά εργαζόμενο).
- Διαθέτει, σε γενικές γραμμές, προσωπικό του ίδιου εκπαιδευτικού επιπέδου με τις μεγαλύτερου μεγέθους επιχειρήσεις.
- Δεν συνεργάζεται, σε γενικές γραμμές, με άλλες επιχειρήσεις, όταν αναπτύσσει δε συνεργασίες, το κάνει για πρόσβαση σε νέες αγορές και μείωση του λειτουργικού της κόστους.
- Διαθέτει σχετικά διευρυμένο πελατολόγιο, αλλά το ένα τρίτο των αγορών της προέρχεται από τρεις βασικούς προμηθευτές.
- Έχει σχετικά μεγάλο αριθμό ανταγωνιστών σε επίπεδο περιφέρειας.
- Κάνει χρήση των νέων τεχνολογιών, Η/Υ, διαδικτύου, κλπ. σε σχετικά ικανοποιητικό, πλην όμως χαμηλότερο από ότι οι μεγαλύτερου μεγέθους επιχειρήσεις, βαθμό.
- Αναπτύσσει συνεργασίες με το εξωτερικό, είτε με τη μορφή εξαγωγών (μόνο όμως 3% επί του τζίρου, όπως και οι μικρές επιχειρήσεις), είτε εισαγωγών, πολύ λιγότερο από ότι οι μεγαλύτερου μεγέθους επιχειρήσεις.
- Εκτιμά ότι θα έχει σταθερή ή ανοδική πορεία κατά το επόμενο έτος.
- Θεωρεί ότι το επιχειρηματικό περιβάλλον στην Ελλάδα μάλλον δεν είναι ευνοϊκό.

2.5.1.2 Χαρακτηριστικά μεγέθη των ΜΜΕ^{15 16}

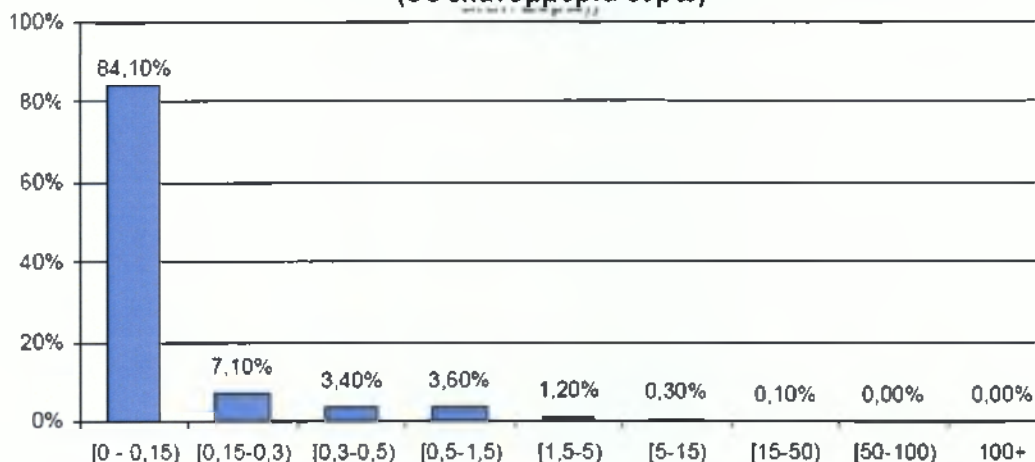
Η Ελλάδα κυριαρχείται από μικρού μεγέθους επιχειρήσεις, όπως φαίνεται και από τα παρακάτω γραφήματα.

- Το 98% των επιχειρήσεων απασχολούν λιγότερους από 10 εργαζομένους (στοιχεία ΕΣΥΕ:2003)

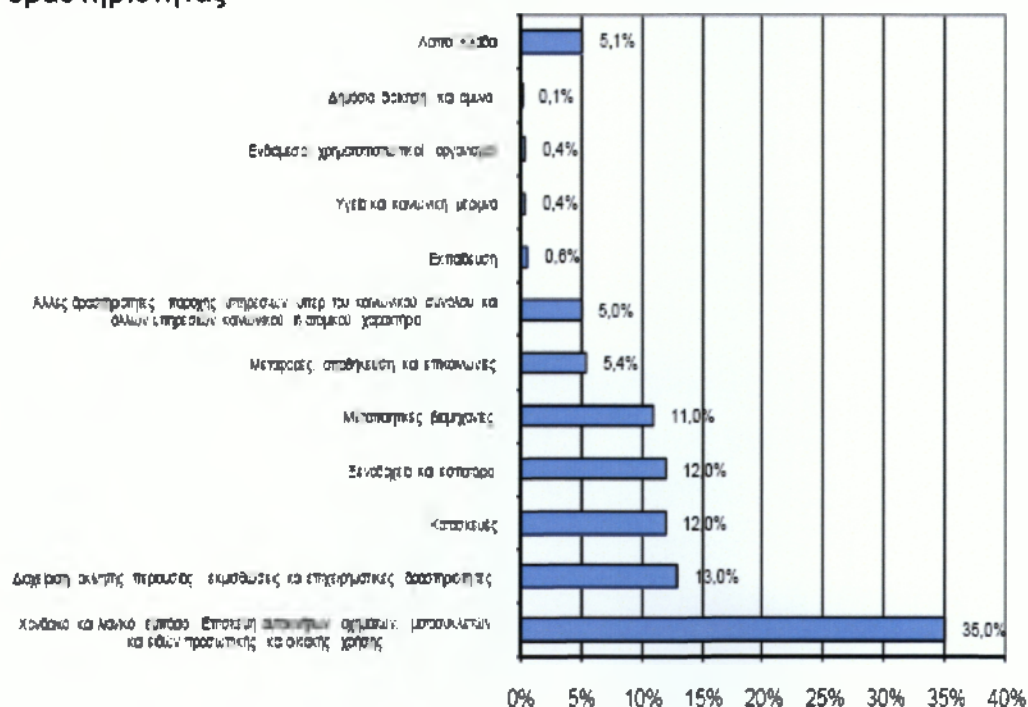
- Το 95% των επιχειρήσεων εμφανίζουν κύκλο εργασιών μικρότερο των 500.000,00 € (στοιχεία ΕΣΥΕ : 2003)

Διάγραμμα 2.Αριθμός επιχειρήσεων και τάξεις μεγέθους κύκλου εργασιών (σε εκατομμύρια ευρώ)

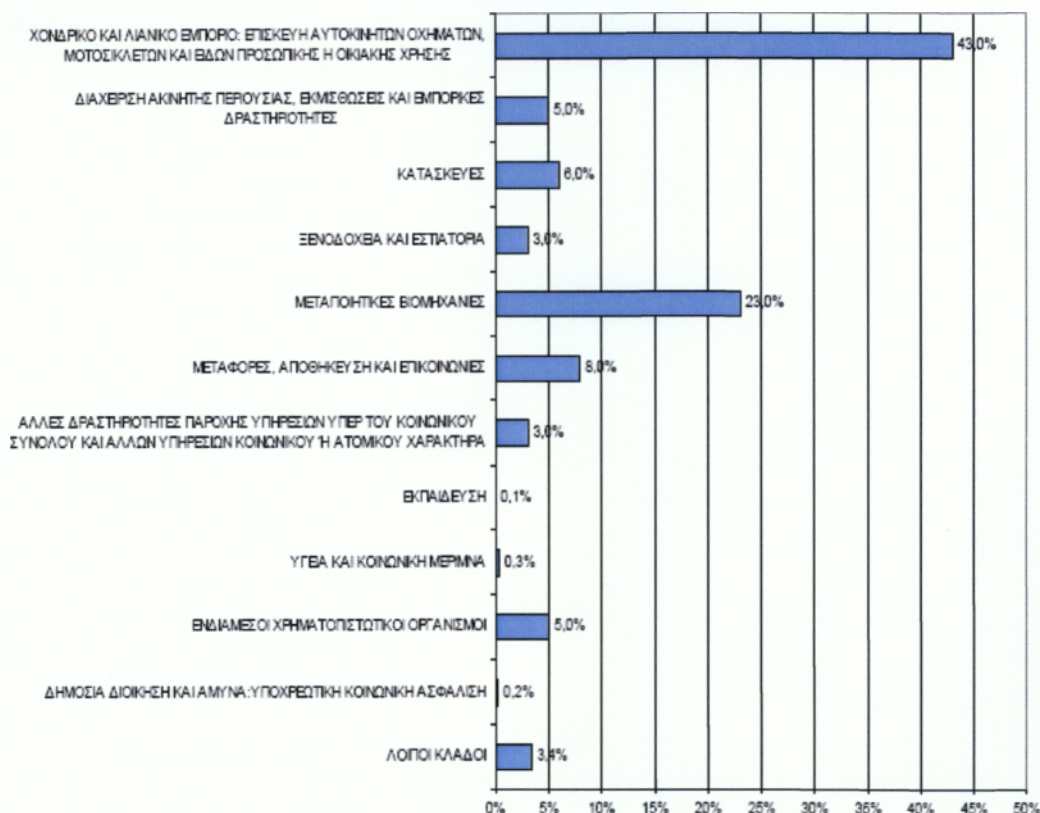

- Το μεγαλύτερο ποσοστό των ΜΜΕ(35%) είναι επιχειρήσεις εμπορίου (χονδρικού και λιανικού) τα έσοδα των οποίων αντιστοιχούν στο 43% των συνολικών εσόδων ενώ μόλις το 11% δραστηριοποιείται στη βιομηχανία και πραγματοποιεί αντίστοιχα το 23% των συνολικών εσόδων (στοιχεία ΕΣΥΕ : 2003, Διάγραμμα 3 και Διάγραμμα 4).

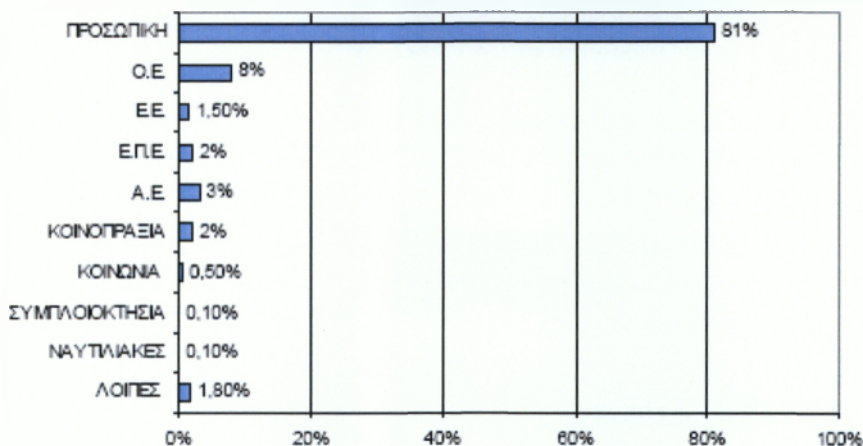
Διάγραμμα 3.Κατανομή αριθμού επιχειρήσεων κατά κατηγορία οικονομικής δραστηριότητας

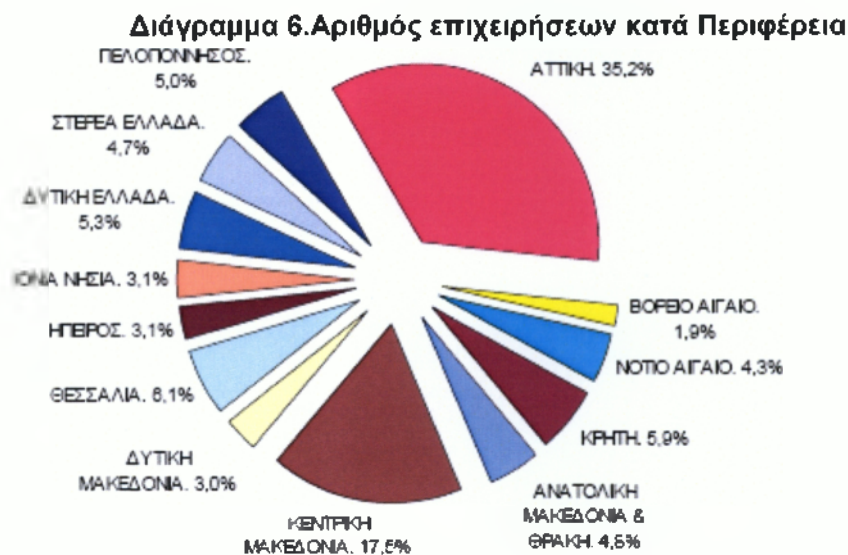
Διάγραμμα 4. Κατανομή κύκλου εργασιών επιχειρήσεων κατά κατηγορία οικονομικής δραστηριότητας

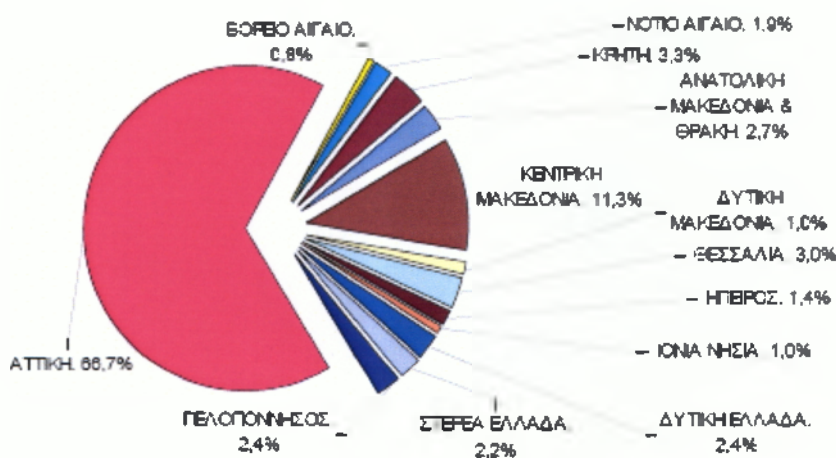
Διάγραμμα 5. Αριθμός επιχειρήσεων κατά τάξη μεγέθους απασχόλησης

- Η χωροταξική κατανομή εμφανίζει μεγάλη συγκέντρωση των ΜΜΕ στα αστικά κέντρα. Ενδεικτικά, το 35% εξ αυτών είναι εγκατεστημένες στην Αττική, όπου και πραγματοποιείται το 67% του συνολικού τζίρου. Αντίστοιχα στην Κεντρική Μακεδονία είναι εγκατεστημένες το 17,5% και πραγματοποιούν το 11% του συνολικού τζίρου (στοιχεία ΕΣΥΕ : 2003, Διάγραμμα 6 και Διάγραμμα 7)

Διάγραμμα 7. Κύκλου εργασιών κατά περιφέρεια

Σύμφωνα με τη μελέτη, η Ελλάδα είναι μία από τις χώρες της ΕΕ με τους υψηλότερους ρυθμούς επιχειρηματικότητας (17% του ενεργού πληθυσμού έχει εμπλακεί σε κάποιου είδους επιχειρηματική δραστηριότητα και 15% πρόκειται να ξεκινήσει μια νέα επιχείρηση τα επόμενα τρία χρόνια).

Η έρευνα αυτή διεξήχθη παλαιότερα επομένως, μερικά στοιχεία των ΜΜΕ που αναφέρονται έχουν διαφοροποιηθεί όπως για παράδειγμα η εξέλιξη του κύκλου εργασιών.

2.6 Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ στην Ελλάδα

Πριν αναφέρω τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ, θα ήθελα πρώτα να τονίσω τα βασικά τους πλεονεκτήματα. Αρχικά, συμβάλλουν στη μείωση του ποσοστού ανεργίας σε ένα πολύ μεγάλο βαθμό και η συμβολή τους στην απασχόληση και την ανάπτυξη (εθνικά και διεθνώς) είναι τεράστια, ιδιαίτερα σε περιοχές που είναι απομακρυσμένες από μεγάλα αστικά κέντρα οικονομικής απασχόλησης. Οι σχέσεις που έχουν με τους πελάτες είναι πιο άμεσες και πιο προσωπικές, με αποτέλεσμα να υπάρχει εστίαση στον πελάτη, γεγονός που οδηγεί σε αίσθημα υπευθυνότητας και αξιοπιστίας. Χαρακτηρίζονται από ευελιξία στην παραγωγή(λόγω μεγέθους), ταχύτητα στη λήψη αποφάσεων και συμβάλλουν στη διασπορά του οικονομικού πλούτου.

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ είναι πολλά και δεν περιορίζονται σε ένα μόνο τομέα. Τα "εμπόδια" είναι εσωτερικά (απορρέουν δηλαδή από το περιβάλλον της ίδιας της επιχείρησης) και εξωτερικά (προέρχονται από το περιβάλλον που δραστηριοποιείται η επιχείρηση). Τα προβλήματα αφορούν τομείς όπως η χρηματοδότηση, η κατάσταση της αγοράς, ο ανταγωνισμός, η διοίκηση, το απασχολούμενο προσωπικό και πολλά άλλα. Πιο συγκεκριμένα, τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ στην Ελλάδα είναι στενά συνδεδεμένα μεταξύ τους και αφορούν:

- **Δυσκολία χρηματοδότησης:** Τα χρηματοδοτικά κενά των ΜΜΕ είναι ίσως το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν. Υπάρχει δυσκολία πρόσβασης στη πίστωση και αυτή χαρακτηρίζεται από υψηλό κόστος δανεισμού και υψηλό επίπεδο εγγυήσεων. Υπάρχει έλλειψη χρηματοδοτικής πληροφόρησης των ΜΜΕ, ιδιαίτερα κατά το στάδιο της έναρξης. Η δυσκολία πρόσβασης σε κεφάλαια υπάρχει τόσο στο στάδιο έναρξης όσο και στη διάρκεια της λειτουργίας τους. Το πρόβλημα χρηματοδότησης υπήρχε και παλαιότερα όμως τώρα λόγω της οικονομικής κρίσης έχει οξυνθεί. Τα κριτήρια και οι όροι των τραπεζών για την χρηματοδότηση έχουν αυστηροποιηθεί (*σύμφωνα με τα λεγόμενα Διοικητή μεγάλης τράπεζας, από τις 60.000 επιχειρήσεις που έχει στο πελατολόγιο του θα κόψει πλήρως τις πιστώσεις σε 5.000*).
- **Πρόβλημα ρευστότητας:** Το πρόβλημα αυτό οφείλεται βασικά στην καθυστέρηση εισπράξεων, σε μείωση των πωλήσεων ή σε σημαντική αύξηση του κόστους και βέβαια είναι αλληλένδετο με το προαναφερθέν πρόβλημα χρηματοδότησης. Οι περισσότερες ΜΜΕ σήμερα, λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης, αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα ρευστότητας. Αμφισβητείται όλο και περισσότερο η φερεγγυότητα των ΜΜΕ και εκτιμάται ότι μέσα στους επόμενους δώδεκα μήνες μια στις τρεις δεν θα μπορεί να αντεπεξέλθει στις υποχρεώσεις της και μια στις δυο ενδέχεται να καθυστερήσει τις πληρωμές της. Σύμφωνα με έρευνα του ΕΟΜΜΕΧ που διεξήχθη το 2007, οι μικρομεσαίοι επιχειρηματίες πρέπει να περιμένουν δυόμισι με τρεις μήνες για να εισπράξουν τα οφειλόμενα στην επιχείρησή τους ενώ υπάρχει αντίστοιχη καθυστέρηση, περίπου δυόμισι μηνών, για να ανταποκριθούν στις δικές τους υποχρεώσεις. Το πρόβλημα είναι ακόμα πιο σοβαρό για τις ΜΜΕ που έχουν συναλλαγές με τον ευρύτερο δημόσιο τομέα (η συντριπτική πλειοψηφία), όπου η καθυστέρηση πληρωμών ξεπερνά τους 6-12 μήνες.
- **Μείωση κύκλου εργασιών:** Από την αρχή του 2008 (αλλά και από παλαιότερα) ,ιδιαίτερα οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις σταδιακά μειώνουν το κύκλο εργασιών τους.
- **Μεταχρονολογημένες-ακάλυπτες επιταγές:** Αποτελούν μια παγκόσμια Ελληνική πρωτοτυπία, ένα Ελληνικό τραπεζικό παράδοξο, που όμοιο του δεν υπάρχει στην ΕΕ. Μόνο στη χώρα μας υπάρχει ο θεσμός 'πλαφόν επιταγών', δηλαδή να δίνονται μεταχρονολογημένες επιταγές ως εγγύηση για τον δανεισμό των επιχειρήσεων. Οι περισσότερες ΜΜΕ επιλέγουν τελικά να χρησιμοποιούν τις μεταχρονολογημένες επιταγές σαν κύριο μέσο πληρωμής, λόγω του προαναφερθέντος προβλήματος ρευστότητας, με βασικό όμως ερώτημα είναι κατά πόσο τελικά διευκολύνονται από αυτό. Τα τελευταία

στοιχεία του Τειρεσία προκαλούν δέος: το πρώτο τετράμηνο της κρίσης (Οκτώβριος 2008-Ιανουάριος 2009) η αξία των ακάλυπτων επιταγών που σφραγίστηκαν ξεπέρασε τα 702 εκατ. ευρώ, έναντι 292 εκατ. ευρώ το αντίστοιχο προηγούμενο τετράμηνο (αύξηση άνω του 140%). Οι επόμενοι μήνες θα είναι οι πιο κρίσιμοι, καθώς το διάστημα αυτό λήγουν οι περισσότερες μεταχρονολογημένες επιταγές που εκδόθηκαν το τελευταίο τετράμηνο του 2008, δηλαδή μετά το ξέσπασμα της κρίσης και στην Ελλάδα.¹⁸

- **Ίδρυση και λειτουργία επιχειρήσεων:** Το χρονοβόρο και γραφειοκρατικό κανονιστικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας των επιχειρήσεων αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους ανασταλτικούς παράγοντες της ανάπτυξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας της χώρας.
- **Μείωση προσωπικού:** Σύμφωνα με έρευνα του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου της Αθήνας για τις επιπτώσεις της κρίσης στις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, βιοτέχνες και επαγγελματίες αναμένουν να αντιμετωπίσουν τα μεγαλύτερα προβλήματα από την κρίση στο πρώτο τετράμηνο του 2009, αν και ήδη οι 9 στους 10 δηλώνουν ότι έχουν αρχίσει να διαπιστώνουν τα προβλήματα της κρίσης στην επιχειρηματική τους δραστηριότητα και σκέφτονται τη μείωση του προσωπικού. Σε απόλυτους αριθμούς και με την υπόθεση ότι κάθε επιχείρηση σκέφτεται να απολύσει μόνο έναν εργαζόμενο, οι εν δυνάμει άνεργοι από τις μικρές μεταποιητικές επιχειρήσεις της Αθήνας ανέρχονται στις 18.000.¹⁹
- **Γραφειοκρατία:** Οι επιχειρηματίες σπαταλούν αρκετό χρόνο και χρήμα, περιμένοντας σε ουρές καθυστερώντας αδικαιολόγητα για απλές διαδικασίες οι οποίες θα μπορούσαν να διεξαχθούν από απόσταση.
- **Το φορολογικό καθεστώς:** Το θέμα της φορολογίας έχει προκαλέσει πολλές αντιδράσεις στους «μικρομεσαίους». Για παράδειγμα οι εκπρόσωποι των μικρομεσαίων πρότειναν την κατάργηση της δημοτικής φορολογίας 2%, που καταβάλλουν οι επιχειρήσεις ανεξάρτητα αν είναι κερδοφόρες ή όχι και που πολλές φορές ξεπερνά το ποσό του φόρου που καταβάλλουν. Προτείνεται επίσης η τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας. Το φορολογικό σύστημα αλλάζει συνεχώς, εισάγονται νέα μέτρα, καταργούνται παλαιά, δηλαδή υπάρχει μια διαρκής μεταβολή που δεν λειτουργεί υπέρ της επιχειρηματικότητας αλλά εξυπηρετεί περιστασιακές ανάγκες δημοσίων εσόδων.
- **Διαφθορά:** η Ελλάδα κατέχει την 57^η θέση παγκοσμίως στη διαφθορά, αυτός ο «τίτλος» σίγουρα δεν ευνοεί την εικόνα μας για εξωτερικές συνεργασίες.
- **Μείωση του βαθμού ανταγωνιστικότητας:** Υπάρχει μονοπωλιακών καταστάσεων ενώ σημειώνεται συνεχής μείωση του βαθμού ανταγωνιστικότητας. Η ανταγωνιστικότητα είναι αναγκαίο 'συστατικό' για την επιτυχία και την επιβίωση των επιχειρήσεων. Επομένως είναι απαραίτητη η αύξηση του βαθμού ανταγωνιστικότητας και ο εκδημοκρατισμός της οικονομίας της χώρας.
- **Αναποτελεσματικότητα και δυσλειτουργία της δημόσια διοίκησης** η οποία επιβαρύνει την Ελληνική οικονομία με αποτιμώμενο κόστος 15 δις ευρώ. Θα έπρεπε πρώτα η πολιτεία να εμπνέει εμπιστοσύνη και συνέπεια στους πολίτες ώστε να απαιτεί το ίδιο και από αυτούς.
- **Η λειτουργία της αγοράς και η εξωστρέφεια της οικονομίας μας** είναι τομείς που έχουν σημαντικά προβλήματα. Απαραίτητη θεωρείται η ενίσχυση, ο εκσυγχρονισμός και αναδιοργάνωση των μηχανισμών ελέγχου και η ρύθμιση της αγοράς με τρόπο που να αποφεύγονται οι επικαλύψεις αρμοδιοτήτων. Ενοποίηση των ελεγκτικών φορέων ώστε ο μηχανισμός να λειτουργεί πραγματικά αποτελεσματικά. Υπάρχει πολλαπλασιασμός των τεράστιων εμπορικών κέντρων, πολυκαταστημάτων και πολυεθνικών αλυσίδων λιανεμπορίου γεγονός που δεν λειτουργεί υπέρ των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων. Ακόμα θέματα όπως, αλλαγή των όρων λειτουργίας της αγοράς με την διερεύνηση του ωραρίου καθώς και το φαινόμενο της εξάπλωσης του παραεμπορίου, ενισχύουν το αντίξοο περιβάλλον που καλούνται να λειτουργήσουν οι ΜΜΕ.

Πολλά από τα παραπάνω προβλήματα τέθηκαν στον υπουργό Οικονομίας Ι. Παπαθανασίου από το προεδρείο της Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδος (ΓΣΕΒΕΕ) για να αντιμετωπίσουν οι ΜΜΕ με καλύτερες προϋποθέσεις την οικονομική κρίση. Σε υπόμνημα που κατέθεσε το προεδρείο της ΓΣΕΒΕΕ σημειώνει ότι: «...οι μικρομεσαίες, οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις πρέπει να τεθούν στο επίκεντρο των πολιτικών αποφάσεων, ώστε να αντιμετωπισθεί με τις καλύτερες προϋποθέσεις η οικονομική κρίση, να προστατευθούν οι θέσεις εργασίας και κυρίως να διαμορφωθούν οι συνθήκες ενός νέου αναπτυξιακού προτύπου στην Ελλάδα για την μετά την κρίση εποχή».

«Η μη εφαρμογή των νόμων, η αλματώδης ανάπτυξη του παράνομου εμπορίου και η επιχειρούμενη ολιγοπώληση της αγοράς» χαρακτηρίζονται από τον κ. Δημήτρη Αρμενάκη, πρόεδρο της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ελληνικού Εμπορίου (ΕΣΕΕ), ως τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις.²⁰

3 Χρηματοδότηση

3.1 Εισαγωγή

Η έννοια του ρήματος χρηματοδοτώ σημαίνει: δίνω σε ένα νομικό ή φυσικό πρόσωπο τα οικονομικά μέσα για να εκτελέσει ένα έργο. Μια από τις κυριότερες λειτουργίες της χρηματοοικονομικής διοίκησης των επιχειρήσεων είναι η λήψη αποφάσεων σε σχέση με τη χρηματοδότηση. Στα πλαίσια της χρηματοδοτικής λειτουργίας λαμβάνονται αποφάσεις με τις οποίες προσδιορίζεται η σύνθεση του συνολικού κεφαλαίου της επιχείρησης (σχέση ιδίων και ξένων κεφαλαίων) αναφορικά με τα περιουσιακά της στοιχεία, η σχέση μεταξύ των δανειακών κεφαλαίων ανάλογα με τη μορφή τους (βραχυπρόθεσμη, μεσοπρόθεσμη, μακροπρόθεσμη) καθώς και το ύψος και οι πηγές χρηματοδότησης. Αν μια επιχείρηση μπορούσε να παρομοιαστεί με ένα μηχάνημα τότε η χρηματοδότηση θα ήταν ο άξονας. Εάν ο άξονας δεν είναι ισχυρός όλα τα τμήματα της κατασκευής παύουν να λειτουργούν. Η χρηματοδότηση είναι απαραίτητη σε όλα τα στάδια που περνά μια επιχείρηση: δεν είναι εφικτό να ιδρυθεί αν δεν υπάρχει το κατάλληλο κεφάλαιο, δεν είναι δυνατόν να λειτουργήσει αν δεν χρηματοδοτηθεί ώστε να πληρώσει το απασχολούμενο προσωπικό της ή να δημιουργήσει και να πουλήσει το προϊόν της κ.λπ. Είναι φανερό λοιπόν πόσο μεγάλη σημασία έχει η χρηματοδότηση μιας επιχείρησης και συνεπώς δικαιολογείται γιατί το πιο σοβαρό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις, ειδικά αυτό τον καιρό, είναι η εύρεση πηγών χρηματοδότησης.

3.2 Το περιβάλλον της χρηματοδοτικής λειτουργίας²¹

Το περιβάλλον μέσα στο οποίο δραστηριοποιείται μια επιχείρηση και το οποίο μπορεί να καθορίσει την επιτυχία ή αντίστοιχα την αποτυχία της ονομάζεται περιβάλλον της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Το συνεχώς μεταβαλλόμενο αυτό περιβάλλον διαφέρει από χώρα σε χώρα και διακρίνεται σε υπό-περιβάλλοντα (κοινωνικό, οικονομικό, νομοθετικό κ.α) μέσα στα οποία οφείλει να λειτουργήσει και να εξελιχθεί μια επιχείρηση και από τα οποία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και η βιωσιμότητα της. Τα κυριότερα υπό-περιβάλλοντα που επηρεάζουν την επιχειρηματική δραστηριότητα και κατά συνέπεια τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων είναι τα ακόλουθα:

- **Το οικονομικό περιβάλλον:** Αποτελεί πλέγμα μέτρων και πολιτικών νομισματικών, πιστωτικών και δημοσιονομικών, με τις οποίες οι φορείς της κυβερνητικής πολιτικής επηρεάζουν την οικονομική δραστηριότητα μιας χώρας και κατά συνέπεια την επιχειρηματική δραστηριότητα αυτής. Με τα νομισματικά μέτρα ελέγχεται η διαθέσιμη ποσότητα χρήματος του τραπεζικού συστήματος, με τα δημοσιονομικά περιορίζεται ή επεκτείνεται η οικονομική δραστηριότητα, με τα πιστωτικά καθορίζεται ο όγκος των

πιστώσεων προς την οικονομία και οι όροι χορήγησης τους. Οι κυριότεροι κυβερνητικοί φορείς που εκφράζουν την ελληνική οικονομική πολιτική είναι το κυβερνητικό συμβούλιο, το ανώτατο συμβούλιο οικονομικής πολιτικής, επιτροπή κεφαλαιαγοράς, η επιτροπή τιμών και εισοδημάτων, η τράπεζα της Ελλάδος και οι διυπουργικές επιτροπές.

- **Το νομισματικό περιβάλλον:** Είναι η νομισματική πολιτική, η οποία καθορίζει και επηρεάζει το ύψος των χορηγούμενων τραπεζικών πιστώσεων καθώς και τη διαμόρφωση των επιτοκίων και τη νομισματική κυκλοφορία.
- **Το δημοσιονομικό και φορολογικό περιβάλλον:** Είναι η δημοσιονομική και φορολογική πολιτική που διαμορφώνεται από την κυβέρνηση με βασικά εργαλεία την φορολογία, τις δαπάνες και τον προϋπολογισμό του κράτους.
- **Το περιβάλλον αναπτυξιακών-επενδυτικών κινήτρων:** Είναι οι παράγοντες που επηρεάζουν τα φυσικά και νομικά πρόσωπα στην ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και δραστηριοτήτων. Αυτοί είναι κυρίως οικονομικής φύσεως διευκολύνσεις προς Έλληνες και ξένους επιχειρηματίες και επενδυτές με σκοπό την ενίσχυση του ενδιαφέροντος τους για τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων.
- **Το τεχνολογικό περιβάλλον:** Οι τεχνολογικές εξελίξεις πάνω στην παραγωγική διαδικασία και τις επιχειρήσεις ιδιαίτερα στην εποχή μας χαρακτηρίζεται από μια επιταχυνόμενη εξελικτική πορεία, μοναδική στην ιστορία των επιστημών και των τεχνών.
- **Το νομοθετικό περιβάλλον:** Περιλαμβάνει ένα σύνολο διατάξεων, νόμων και κανόνων δικαίου, το οποίο μπορεί να επηρεάζει, τόσο τα άτομα όσο και τις επιχειρήσεις.
- **Το δημογραφικό και κοινωνικό περιβάλλον:** Περιλαμβάνει τις δημογραφικές και κοινωνικές τάσεις και εξελίξεις, οι οποίες επιδρούν, τόσο στη συμπεριφορά των ατόμων και της κοινωνίας όσο και στην επιχειρηματική δράση (αύξηση του πληθυσμού, τη δομή των ηλικιών, επίπεδο του πληθυσμού κ.α).
- **Το πολιτιστικό και πολιτισμικό περιβάλλον:** Έχει διαπιστωθεί ότι όλοι οι παράγοντες που συνθέτουν τη αγορά και τις επιχειρήσεις (αγοραστές, καταναλωτές παραγωγοί, μεσάζοντες, προμηθευτές κλπ) δέχονται σημαντική επίδραση όσον αφορά τη συμπεριφορά τους ως οικονομικά δρώντες, από το υποπεριβάλλον που ονομάζεται κουλτούρα και πολιτισμός. Δηλαδή από τα ήθη, τα έθιμα, τις παραδόσεις, την ιστορία και άλλα στοιχεία που έχουν να κάνουν με τις πολιτιστικές και πολιτισμικές αξίες μιας κοινωνίας.

Είναι προφανές ότι όλοι οι παραπάνω παράγοντες επιδρούν άμεσα στην οικονομία, επηρεάζοντας με τον έναν ή άλλο τρόπο την ανάπτυξη των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και τη χρηματοδοτική λειτουργία.

3.3 Μορφές χρηματοδότησης ΜΜΕ

Όπως προαναφέρθηκε και στην εισαγωγή του κεφαλαίου, όλες οι επιχειρήσεις προκειμένου να λειτουργήσουν και να αναπτυχθούν χρειάζονται τα οικονομικά μέσα, τόσο κατά την έναρξη όσο και μεταγενέστερα. Σε αυτό το σημείο είναι χρήσιμο να διαχωρίσουμε ότι οι μορφές χρηματοδότησης μπορεί να προέρχονται «από μέσα», δηλαδή από την ίδια τη επιχείρηση (εσωτερική χρηματοδότηση), καθώς και από άλλους φορείς εκτός επιχείρησης (εξωτερική χρηματοδότηση).

3.3.1 Εσωτερική χρηματοδότηση²²

Για να γίνει κατανοητή η έννοια της εσωτερικής χρηματοδότησης(δηλαδή χρηματοδότηση από ίδια κεφάλαια), συνοπτικά θα αναφερθεί η έννοια της περιουσίας ,του κεφαλαίου και του ίδιου κεφαλαίου.

Περιουσία είναι το σύνολο των συγκεκριμένων αγαθών τα οποία έχει στη διάθεση της η επιχείρηση. Αυτά μπορεί να αποτελούνται από διάφορες αξίες και απαιτήσεις όπως είναι:μηχανήματα, κτίρια, μετρητά, καταθέσεις σε τράπεζα, αξιόγραφα κ.λ.π.

Κεφάλαιο ,με την ευρεία έννοια του όρου, είναι το κάθε προέλευσης αποταμιευτικό κεφάλαιο που είναι επενδεδυμένο σε διάφορα περιουσιακά στοιχεία, τα οποία η επιχείρηση έχει στη διάθεση της για την εκπλήρωση των επιδιωκόμενων σκοπών της.

Το ίδιο κεφάλαιο της επιχείρησης είναι εκείνο το κεφάλαιο που συνεισφέρεται στην επιχείρηση από τον ίδιο τον επιχειρηματία, όταν η επιχείρηση είναι ατομική, ή από τους μετόχους, εταίρους, ιδρυτές όταν η επιχείρηση είναι εταιρική. Στο ίδιο κεφάλαιο στηρίζεται η σύσταση της επιχείρησης και της δίνει την δυνατότητα να αρχίσει να λειτουργεί, επίσης από το ίδιο κεφάλαιο αποτελεί στήριγμα για ενδεχόμενες ζημιές.

Οι κύριες πηγές εσωτερικής χρηματοδότησης είναι:

- Αύξηση του αρχικού κεφαλαίου της επιχείρησης με μεταγενέστερες εισφορές των επιχειρηματιών.
- Δανειακή ενίσχυση της επιχείρησης από τους επιχειρηματίες. Αυτό γίνεται όταν δεν είναι δυνατό ή είναι επιθυμητό να αποφευχθεί ο ξένος δανεισμός.
- Η γνήσια αυτοχρηματοδότηση προέρχεται από την κεφαλοποίηση των πραγματοποιηθέντων κερδών(αποθεματικά)

Υπάρχουν και άλλες δυνατότητες αυτοχρηματοδότησης εκτός των παραπάνω κύριων πηγών, όπως:

- Η χρήση των συγκεντρωμένων ποσών των αποσβέσεων.
- Η εκποίηση περιουσιακών στοιχείων.
- Οι φορολογικές διευκολύνσεις (πιθανότητα προσωρινής τοποθέτησης των κερδών στην επιχείρηση, με σχηματισμό προσωρινά μεγάλων αποθεματικών και σχηματισμό ικανοποιητικών επιπέδων ρευστότητας)

Επικρατεί η άποψη ότι η εσωτερική χρηματοδότηση, με όποια μορφή και αν γίνεται, αποτελεί το καλύτερο είδος χρηματοδότησης και αυτό γιατί δεν βαρύνεται από υποχρεώσεις και τόκους που φέρουν τα ξένα κεφάλαια. Επίσης, το χαρακτηριστικό γνώρισμα της εσωτερικής χρηματοδότησης είναι ότι μπορεί να γίνει απεριόριστα και αυτό είναι κάτι το οποίο δεν μπορεί να γίνει με την εξωτερική χρηματοδότηση.

3.3.2 Εξωτερική χρηματοδότηση

3.3.2.1 Ο τραπεζικός δανεισμός

Ο τραπεζικός δανεισμός είναι σήμερα ο πιο συνηθισμένος τρόπος στον οποίο καταφεύγουν οι επιχειρήσεις για χρηματοδότηση. Οι τράπεζες προσφέρουν δύο μεγάλες κατηγορίες δανείων προς τις επιχειρήσεις: Τα δάνεια κεφαλαίου κίνησης και τα μακροπρόθεσμα δάνεια. Τα δάνεια κεφαλαίου κίνησης αποσκοπούν στη βελτίωση της ρευστότητας της επιχείρησης και είναι από τη φύση τους μικρής διάρκειας.

Αντίθετα, τα μακροπρόθεσμα δάνεια είναι μακράς διάρκειας και περιλαμβάνουν τα δάνεια εγκατάστασης και τα δάνεια επαγγελματικού εξοπλισμού. Το επιτόκιο των μακροπρόθεσμων δανείων είναι συνήθως χαμηλότερο από το αντίστοιχο επιτόκιο των δανείων κεφαλαίου κίνησης λόγω ακριβώς της μεγαλύτερης διάρκειας αποπληρωμής του.

3.3.2.1.1 Δάνεια για κεφάλαια κίνησης

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα προσφέρουν σήμερα ολοκληρωμένα πακέτα για την κάλυψη των αναγκών ρευστότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων ή των ελεύθερων επαγγελματιών. Τέτοια προϊόντα είναι τα ανοιχτά ή ανακυκλούμενα δάνεια και οι αλληλόχρεοι λογαριασμοί. Στα ανοιχτά δάνεια οι τράπεζες δίνουν ένα πιστωτικό όριο στον πελάτη τους μέχρι το οποίο μπορεί να δανειζεται. Ο δανειολήπτης μπορεί αν θέλει να εξοφλήσει μέρος ή το σύνολο της οφειλής του, ενώ μπορεί να επαναδανειζεται όταν έχει ανάγκη μέχρι το όριο που του έχει χορηγηθεί, χωρίς να απαιτείται να επιστρέφει σε συγκεκριμένο διάστημα το κεφάλαιο που χρησιμοποίησε. Οι τράπεζες χρηματοδοτούν για κεφάλαιο κίνησης ποσοστό 50%-100% του τζίρου της επιχείρησης..

3.3.2.1.2 Μακροπρόθεσμα δάνεια

Δάνεια για επαγγελματική στέγη: Τα δάνεια επαγγελματικής στέγης μπορεί να χρηματοδοτήσουν μέχρι και το 100% της αξίας του ακινήτου και η διάρκειά τους κυμαίνεται από 3 μέχρι 30 χρόνια ανάλογα με την τράπεζα και τον πελάτη. Για τους νέους επιχειρηματίες, οι τράπεζες παρέχουν συνήθως περίοδο χάριτος μέχρι δύο χρόνια, διάστημα κατά το οποίο οι νέοι επιχειρηματίες καλούνται να πληρώσουν μόνο τους τόκους ή μικρότερες δόσεις. Τα έξοδα δανείου που χρεώνουν οι τράπεζες συνήθως δεν ξεπερνούν το 1% του δανείου.

Δάνεια για αγορά πάγιου εξοπλισμού: Τα δάνεια της μορφής αυτής χορηγούνται για την αγορά παγίου εξοπλισμού (έπιπλα, μηχανήματα κ.λπ.). Η διάρκεια αποπληρωμής των δανείων αυτών φτάνει τα 15 χρόνια. Η χρηματοδότηση μπορεί να καλύψει ολόκληρη την επένδυση της αγοράς του παγίου εξοπλισμού, ενώ η εκταμίευση μπορεί να γίνεται είτε εφ' άπαξ, είτε σταδιακά ανάλογα με την εξέλιξη των αγορών.

3.3.2.1.3 Ταμείο Εγγυοδοτήσεων (ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ)

Βασική αρχή λειτουργίας του ΤΕΜΠΜΕ είναι η κατανομή των κινδύνων μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα (δηλαδή των επιχειρήσεων, των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και ΤΕΜΠΜΕ). Με βάση την αρχή οι σκοποί του ΤΕΜΠΜΕ εστιάζονται στην:

- Ενθάρρυνση-προτροπή, όλων των κοινωνικό-οικονομικών ομάδων στο δικαίωμα του Επιχειρείν, με περιορισμό των κοινωνικών συνεπειών στην περίπτωση μιας επιχειρηματικής αποτυχίας. Για το λόγο αυτό ο Κανονισμός Παροχής Εγγυήσεων και Λειτουργίας του ΤΕΜΠΜΕ απαγορεύει να βαρύνεται με προσημείωση ή υποθήκη η μόνιμη και μοναδική κατοικία του επιχειρηματία.
- Κάλυψη των κενών της χρηματοοικονομικής αγοράς και ικανοποίηση των αναγκών των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων με χαμηλό κόστος και με στόχο τον περιορισμό της τοκογλυφίας και της παραοικονομίας εις βάρος των μικρών και πολύ μικρών Επιχειρήσεων

Σήμερα, το Ταμείο έχει δημιουργήσει 6 διαφορετικά προγράμματα/προϊόντα, που αφορούν εγγυήσεις σε μέσο-μακροπρόθεσμα και βραχυπρόθεσμα δάνεια για νέες ή υφιστάμενες επιχειρήσεις οποιασδήποτε μορφής (Ατομικές, ΕΕ, ΟΕ, ΕΠΕ, ΑΕ). Το ύψος του δανείου που μπορεί να εγγυηθεί το Ταμείο κυμαίνεται, ανάλογα με το πρόγραμμα, από €10.000-€320.000, το ποσοστό κάλυψης του δανείου κυμαίνεται από 45%-70% και η ετήσια προμήθεια προσεγγίζει, κατά μέσο όρο, το 1% επί του εκάστοτε υπολοίπου του δανείου. Εγγυημένα μέσο-μακροπρόθεσμα δάνεια διάρκειας 3 ετών και άνω του ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ για τα Προγράμματα 1, 2, 3, πενταετούς και άνω για το Πρόγραμμα 4 καλύπτονται από αντεγγύηση του Ευρωπαϊκού ταμείου επενδύσεων, στο πλαίσιο του Πολυετούς Προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Επιχείρηση και το Επιχειρείν και πιο συγκεκριμένα για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

ΤΕΜΠΜΕ 1₀₄: ΕΓΓΥΟΔΟΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΜΙΚΡΩΝ Ή ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΝΕΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΕΜΠΜΕ 2₀₄: ΕΓΓΥΟΔΟΣΙΑ ΓΙΑ ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

ΤΕΜΠΜΕ 3₀₄: ΕΓΓΥΟΔΟΣΙΑ ΓΙΑ ΜΙΚΡΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

ΤΕΜΠΜΕ 4₀₄: ΕΓΓΥΟΔΟΣΙΑ ΜΙΚΡΟΔΑΝΕΙΩΝ ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΕΜΠΜΕ 5₀₄: ΕΓΓΥΟΔΟΣΙΑ ΓΙΑ ΕΞΑΓΟΡΕΣ, ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ, ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ, ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΕΜΠΜΕ 6₀₆: ΕΓΓΥΟΔΟΣΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ (LEASING) ΜΙΚΡΩΝ & ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

3.3.2.2 Κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών (Venture Capital)

Ένας εναλλακτικός τρόπος χρηματοδότησης που πρόσφατα ξεκίνησε και στην Ελλάδα, είναι μέσω των κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών που είναι ευρύτερα γνωστά με την διεθνή τους ονομασία Venture Capital.

Σήμερα στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται στο χώρο του Venture Capital 20 περίπου εταιρείες. Το Venture Capital αποτελεί κατά κανόνα μορφή χρηματοδότησης που απευθύνεται σε νέες, φιλόδοξες και ταχέως αναπτυσσόμενες εταιρείες που συνήθως εκμεταλλεύονται επιχειρηματικά καινοτόμες ιδέες.

Η λειτουργία του Venture Capital

Οι εταιρείες Venture Capital χρηματοδοτούν τις επιχειρήσεις – πελάτες τους με αντάλλαγμα την απόκτηση ενός ποσοστού των μετοχών τους. Το ποσοστό αυτό ποικίλει ανάλογα με το ύψος της χρηματοδότησης και το μέγεθος της χρηματοδοτούμενης επιχείρησης, αλλά κατά κανόνα κυμαίνεται στα επίπεδα του 30%. Η χρονική διάρκεια της επένδυσης κυμαίνεται συνήθως μεταξύ 3 και 7 ετών.

Οι επιχειρήσεις που χρηματοδοτούνται είναι συνήθως δυναμικές με καινοτόμες επιχειρηματικές ιδέες και επιχειρηματικά σχέδια που υπόσχονται υψηλές αποδόσεις, ικανές να ανταμείψουν τις εταιρείες Venture Capital για το ρίσκο που αναλαμβάνουν.

Η συνεργασία των εταιρειών Venture Capital δεν περιορίζεται μόνο στην παροχή κεφαλαίων αλλά παρέχεται επίσης βοήθεια και σε ότι αφορά την διοίκηση, το marketing, την στελέχωση και το στρατηγικό σχεδιασμό της επιχείρησης. Σημαντικές επίσης για την χρηματοδοτούμενη επιχείρηση είναι οι σχέσεις της εταιρίας Venture Capital με άλλες επιχειρήσεις της αγοράς που μπορεί να χρησιμεύσουν στην σύναψη συνεργασιών. Το μεγάλο πλεονέκτημα της χρηματοδότησης μέσω Venture Capital είναι ότι η επιχείρηση δεν υποχρεούται στην παροχή εγγυήσεων για το κεφάλαιο που της παρέχεται. Έτσι ακόμα και σε περίπτωση αποτυχίας της επιχείρησης, η εταιρεία Venture Capital δεν διεκδικεί επιστροφή των χρημάτων που επένδυσε στην επιχείρηση, εφόσον φυσικά τηρήθηκαν οι όροι της συμφωνίας μεταξύ των δύο πλευρών.

3.3.2.3 Πρακτόρευση απαιτήσεων (Factoring)

Η πρακτόρευση επιχειρηματικών απαιτήσεων εφαρμόζεται από τις τράπεζες και τις ανώνυμες εταιρείες που έχουν ως αποκλειστικό σκοπό αυτή τη δραστηριότητα. Η πρακτόρευση απαιτήσεων αφορά τη σύναψη σύμβασης μεταξύ του προμηθευτή και του πράκτορα (τράπεζα ή εταιρεία factoring) βάση της οποίας ο προμηθευτής εκχωρεί στον πράκτορα τις απαιτήσεις του έναντι πελατών – οφειλετών του. Ο πράκτορας αναλαμβάνει τη διαχείριση, είσπραξη, προεξόφληση, πιστωτικό έλεγχο και κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου των απαιτήσεων του προμηθευτή.

Το χρηματοδοτικό ίδρυμα συνήθως αποδίδει άμεσα στην επιχείρηση το 80% περίπου των οφειλών. Χρεώνει επίσης την εταιρεία 0,5 έως 2% του ποσού που αντιστοιχεί στις απαιτήσεις προς πελάτες για τη διαχείριση του χαρτοφυλακίου.

Η πρακτόρευση απαιτήσεων ως τρόπος χρηματοδότησης είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος χρηματοδότησης κεφαλαίου κίνησης και αποτελεί έναν εύκολο και γρήγορο τρόπο βελτίωσης της ρευστότητας μιας επιχείρησης, ενώ παράλληλα μειώνεται το λειτουργικό κόστος και

αυξάνεται η παραγωγική ικανότητα των επιχειρήσεων, καθώς οι διαδικασίες διαχείρισης, λογιστικής παρακολούθησης και είσπραξης των απαιτήσεων μιας επιχείρησης ανατίθενται στο πιστωτικό ίδρυμα που λειτουργεί ως πράκτορας.

Οι επιχειρήσεις καταφεύγουν σε αυτόν τον τρόπο της χρηματοδότησης στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Προκειμένου να χρηματοδοτηθούν άμεσα για τις τρέχουσες ανάγκες τους όταν δεν έχουν εμπράγματα εγγυήσεις
- Όταν έχουν μια αυξημένη ζήτηση προϊόντων ή υπηρεσιών και δεν μπορούν να ανταποκριθούν παρά μόνο με ασύμφορους όρους προς τους προμηθευτές τους
- Όταν οι διαδικασίες είσπραξης των απαιτήσεών τους είναι εξαιρετικά δαπανηρές
- Όταν έχουν μεγάλες ζημιές από αφερέγγυους πελάτες.

3.3.2.4 Επιχειρηματικοί άγγελοι (Business Angels)

Οι επιχειρηματικοί άγγελοι είναι κατά βάση ιδιώτες επενδυτές, οι οποίοι επενδύουν χρήματα και διαθέτουν τον χρόνο τους, την εμπειρία τους και τεχνογνωσία τους σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις που παρουσιάζουν προοπτικές ανάπτυξης. Γενικά, τα άτομα αυτά έχουν μεγάλη εμπειρία σε θέματα που σχετίζονται με την διοίκηση και την οργάνωση επιχειρήσεων, την ορθολογική διαχείριση επιχειρησιακών πόρων, καθώς και το marketing. Οι επιχειρηματικοί άγγελοι, συνήθως, είναι μέτοχοι ή ιδιοκτήτες επιχειρήσεων, διευθυντικά στελέχη εταιριών, senior managers ή σύμβουλοι επιχειρηματικού σχεδιασμού, αλλά και συνταξιούχοι πρώην σύμβουλοι επιχειρήσεων οι οποίοι διαθέτουν κεφάλαια και επαγγελματική εμπειρία σε ένα συγκεκριμένο χώρο τα οποία και διαθέτουν σε νέους επιχειρηματίες με τη μορφή μακροπρόθεσμης επένδυσης.²³

Στην Ελλάδα η χρηματοδότηση με τον τρόπο αυτόν δεν είναι ούτε θεσμοθετημένη ούτε ιδιαίτερα διαδεδομένη, όπως είναι διεθνώς, ωστόσο γίνεται προσπάθεια υιοθέτησής της από τον ΕΟΜΜΕΧ σε συνεργασία με τα ΚΕΤΑ Αττικής.

3.3.2.5 Θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων (business incubators) και τεχνολογικά πάρκα (technology parks)

Με τον όρο θερμοκοιτίδα επιχειρήσεων (business incubator ή απλά incubator) εννοείται μία εταιρεία η οποία παρέχει σε νέο-ιδρυόμενες και με προοπτικές γρήγορης ανάπτυξης εταιρείες χρηματοδότηση, (σε μικρότερη έκταση από τα VCs), χώρους και εξοπλισμό (όπως κτιριακές εγκαταστάσεις, έπιπλα, ηλεκτρονικούς υπολογιστές, τηλεφωνικές συσκευές, πρόσβαση στο διαδίκτυο, κ.λπ), υπηρεσίες γραμματειακής υποστήριξης και άλλη υποστήριξη όπως, συμβουλευτικές υπηρεσίες και υποστήριξη (σε θέματα φοροτεχνικά, λογιστικά, νομικά, πληροφορικής, εξεύρεσης προσωπικού, κ.λπ). Επίσης, μπορεί να προσφέρει ένα δίκτυο επαφών με πελάτες και προμηθευτές και σε αντάλλαγμα παίρνει ένα ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου και / ή αμοιβή από την νέο ιδρυόμενη εταιρεία. Γενικά, η αποστολή του incubator είναι να ιδρύσει και να μεγαλώσει την νέα εταιρεία ώστε αυτή να φτάσει με επιτυχία στην πόρτα του VC για να ζητήσει πλέον, με σωστή υποδομή και επαγγελματική προετοιμασία, την πρώτη ευμεγέθη επένδυση που θα της επιτρέψει να αναπτυχθεί και να επιβληθεί στην αγορά. Η χρονική διάρκεια της επένδυσης του incubator κυμαίνεται συνήθως μεταξύ των 6 και 18 μηνών. Στον Ελληνικό χώρο, και μέσω της κρατικής - ευρωπαϊκής χρηματοδότησης του προγράμματος «Ελευθώ», έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν κανονικά πλέον οι πρώτες ελληνικές «θερμοκοιτίδες» με την διεθνή έννοια του όρου. Οι θερμοκοιτίδες αυτές βρίσκονται στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Χανιά και Ηράκλειο. Αυτές οι θερμοκοιτίδες έχουν δημιουργηθεί από (και ανήκουν εξολοκλήρου σε) ελληνικές εταιρείες VC, γενικότερων επενδυτικών υπηρεσιών και συμβούλων επιχειρήσεων ή ιδιωτών επενδυτών. Θα πρέπει να τονιστεί ότι, παρότι γενικά ακολουθούν το μοντέλο λειτουργίας των διεθνών incubators όπως αυτό περιγράφηκε παραπάνω, η προσέγγισή είναι διαφορετική. Οι διαφορές εντοπίζονται κυρίως

στον τρόπο και το ύψος της χρηματοδότησης που προσφέρουν στους νέους επιχειρηματίες. Έτσι, άλλοι Έλληνες incubators έχουν τα δικά τους κεφάλαια με τα οποία χρηματοδοτούν τους incubates (τις νέες εταιρείες τις οποίες λαμβάνουν υπό την προστασία τους) και άλλοι απλώς μεσολαβούν και φέρνουν σε επαφή τις νέες εταιρείες με εταιρείες VC οι οποίες αναλαμβάνουν την χρηματοδότησή τους.

3.3.2.6 Χρηματοδοτική μίσθωση (Leasing)

Η χρηματοδοτική μίσθωση είναι ένας ολοκληρωμένος χρηματοδοτικός μηχανισμός που δίνει τη δυνατότητα σε μια επιχείρηση να δημιουργήσει ή να επεκτείνει τον παραγωγικό εξοπλισμό της χωρίς να διαθέσει τα δικά της κεφάλαια.

Τα απαιτούμενα κεφάλαια διατίθενται από την εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης, η οποία αγοράζει τον εξοπλισμό σύμφωνα με τις οδηγίες της επιχείρησης. Στην συνέχεια εκμισθώνει τον εξοπλισμό αυτόν στην επιχείρηση για προκαθορισμένο χρονικό διάστημα και για συγκεκριμένο μίσθωμα. Με την λήξη της σύμβασης η επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να αγοράσει τον εξοπλισμό καταβάλλοντας ένα μικρό ποσό το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει το 5% της αξίας του εξοπλισμού. Μπορεί εναλλακτικά να επιστρέψει τον εξοπλισμό στην εταιρεία Χρηματοδοτικής μίσθωσης ή να συνεχίσει τη μίσθωση. Οι δόσεις της μίσθωσης καταβάλλονται μηνιαία, ανά τρίμηνο ή ανά εξάμηνο. Το επιτόκιο για τον υπολογισμό των δόσεων είναι λίγο πιο υψηλό από το αντίστοιχο επιτόκιο δανεισμού. Η επιχείρηση θα κληθεί επίσης να καταβάλλει εφάπαξ και ένα ποσό 0,1% έως 1% επί της αξίας της επένδυσης για το διαχειριστικό κόστος. Η περίοδος αποπληρωμής είναι από 3 έως 5 χρόνια, ή δε χρηματοδότηση μπορεί να φτάσει μέχρι και το 100% της αξίας του εξοπλισμού. Η χρηματοδοτική μίσθωση ως μορφή χρηματοδότησης παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα ιδιαίτερα για τις νέες επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα η επιχείρηση:

- Δεν χρειάζεται να καταβάλλει αμέσως τα ποσά που απαιτούνται για την αγορά του αναγκαίου εξοπλισμού γεγονός ουσιώδες για νέες και μικρές επιχειρήσεις με μικρή ρευστότητα
- Δεν αναγκάζεται να καταφύγει σε υπέρμετρο δανεισμό
- Έχει την επιλογή μετά το πέρας της μίσθωσης να αγοράσει τον εξοπλισμό, να τερματίσει ή να ανανεώσει τη σύμβαση
- Απαλλάσσεται από τον φόρο για τον εξοπλισμό που μισθώνει αφού το σύνολο των δόσεων αναγνωρίζεται σαν λειτουργική δαπάνη
- Εμφανίζει καλύτερη εικόνα στις οικονομικές της καταστάσεις καθώς δεν επηρεάζονται αρνητικά ορισμένοι χρηματοοικονομικοί δείκτες
- Δεν χρειάζεται να παράσχει μεγάλες εγγυήσεις όπως συμβαίνει με τον τραπεζικό δανεισμό διότι οι διαδικασίες του Leasing είναι απλούστερες και ταχύτερες.

3.3.2.7 Χρηματιστηριακή αγορά²⁴

Η Διοίκηση του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών (Χ.Α.Α.) και το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης, στην προσπάθεια να διευρύνουν τις πηγές άντλησης κεφαλαίων των ΜΜΕ, θεσμοθετούν μία νέα ευέλικτη χρηματιστηριακή αγορά, στα πρότυπα εκείνων που υπάρχουν, π.χ. στο Λονδίνο ή στο Μιλάνο. Η εξαγγελία της λειτουργίας της νέας αγοράς ανοίγει τον δρόμο για την προσέλκυση δυναμικών μικρομεσαίων εταιρειών, τόσο από την ελληνική επιχειρηματική σκηνή όσο και από την ευρύτερη αγορά των Βαλκανίων, το σύνολο των οποίων θα αποτελέσει τη «δεξαμενή» των επενδυτικών ευκαιριών για τα επόμενα χρόνια. Με τη νέα αυτή χρηματιστηριακή αγορά θα δοθεί η δυνατότητα σε ένα πλήθος μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερα έντονη αναπτυξιακή δυναμική και ευοίωνες προοπτικές, της άντλησης κεφαλαίων από το ευρύ επενδυτικό κοινό με χαμηλό κόστος δανεισμού, μεγάλα περιθώρια ευελιξίας και ταυτόχρονα χαμηλότερο διαχειριστικό κόστος και ελαστικότερες προϋποθέσεις εισαγωγής σε σχέση με την αγορά του Χ.Α.Α.

Αναφέρθηκαν οι πιο διαδεδομένες μορφές χρηματοδότησης, αυτές που ακόμα και σε ελάχιστο βαθμό χρησιμοποιούνται από τις ΜΜΕ της χώρας μας.

3.4 Το μείζον πρόβλημα χρηματοδότησης των ΜΜΕ

Ο νομός Αττικής, αφού αυτός φιλοξενεί το μεγαλύτερο ποσοστό της επιχειρηματικής δραστηριότητας, κυριαρχείται από ΜΜΕ. Ο πυρήνας της οικονομίας μας στηρίζεται σε ποσοστό ~98% στην συμβολή των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων(0-49 εργαζομένους) και οι υπόλοιπες μεγαλύτερου μεγέθους ακολουθούν καθοδικά με την μεσαία να κατέχει την χαμηλότερη θέση. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ, όπως αναφέρθηκαν και παραπάνω, είναι πολλά. Τα εργαλεία χρηματοδότησης που επιλέγουν οι ΜΜΕ είναι κύρια τα ίδια κεφάλαια αφού η συντριπτική πλειοψηφία επιλέγει το «οικογενειακό κομπόδεμα» τόσο στο ξεκίνημά όσο και στην συνέχεια της λειτουργίας τους. Η αμέσως επόμενη επιλογή τους είναι ο τραπεζικός δανεισμός ενώ οι υπόλοιπες μορφές χρηματοδότησης είναι ουσιαστικά ανύπαρκτες. Οι λόγοι είναι πολλοί και αφορούν: υψηλά επιτόκια, κίνδυνοι μη αποπληρωμής, πολύπλοκες διαδικασίες, έλλειψη πληροφόρησης κ.α. Οι δυσχέρειες πρόσβασης στις κατάλληλες πηγές χρηματοδότησης προϋπήρχαν και ανέκαθεν αποτελούν το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ. Σήμερα όμως, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, το πρόβλημα έχει οξυνθεί σημαντικά. Οι πρώτες επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης έχουν άμεσο αντίκτυπο στη χρηματοδότηση των ΜΜΕ. Υπάρχει ένας έντονος ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων, με στόχο την αύξηση των καταθέσεων γεγονός που έχει οδηγήσει στην αύξηση των επιτοκίων. Το γεγονός αυτό από μόνο του πρόσθεσε άλλο ένα πρόβλημα στη 'ραχοκοκαλιά' της Ελληνικής οικονομίας. Αφού «.....η κερδοφορία είναι άμεσα συνδεδεμένη με την παραγωγική μηχανή...», οι κυβερνητικές παρεμβάσεις είναι αναγκαίες, προκειμένου να διευκολυνθούν και να απλοποιηθούν οι διαδικασίες ώστε να είναι εφικτή η άνετη χρηματοδότηση των δυναμικών μικρών επιχειρήσεων. Για να είναι σε θέση να συνεχίσουν οι ΜΜΕ να παίζουν σημαντικό ρόλο στην τοπική και εθνική οικονομική αλλά και κοινωνική ανάπτυξη, θα πρέπει να υπάρχει μια μορφή επέμβασης (π.χ με τη μορφή επιχορήγησης, επιδότησης επιτοκίων, μειωμένοι φορολογικοί συντελεστές) για τη στήριξη των ενεργειών τους, για αξιοποίηση καινοτομιών και να δοθεί μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στον Έλληνα επιχειρηματία προκειμένου να συνεχίσει να παράγει και να εξάγει.

3.4.1 Μέσα ενίσχυσης, στήριξης και ανάπτυξης ΜΜΕ

Στην χώρα μας χρησιμοποιούνται διάφορα εργαλεία για την στήριξη και ανάπτυξη των ΜΜΕ. Εκτός από τις εταιρείες Leasing, Factoring, Venture Capital κ.λπ υπάρχουν διάφορα κρατικά, εθνικά και διεθνή «μέσα βοήθειας», επιχειρησιακά προγράμματα, προγράμματα δανειοδότησης από τράπεζες, επενδυτικά σχέδια, επιχορηγήσεις, η ΕΤΕπ κ.α. Μερικά από αυτά που εφαρμόζονται αυτή τη περίοδο είναι τα παρακάτω.

3.4.1.1 Επενδυτικά σχέδια²⁵

Έχουν προταθεί επενδυτικά σχέδια άνω των 12 δισεκατομμυρίων ευρώ για ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Έχει ενεργοποιηθεί το ΕΣΠΑ 2007-2013 (το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007 - 2013 αποτελεί το έγγραφο αναφοράς για τον προγραμματισμό των Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε εθνικό επίπεδο για την περίοδο 2007-2013) για την ενίσχυση των ΜΜΕ, ενώ παράλληλα έχει εφαρμοσθεί το νέο πρόγραμμα ΤΕΜΠΜΕ για την παροχή εγγύησης και επιδότησης επιτοκίου δανείων κεφαλαίου κίνησης για μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις (το πρόγραμμα του ΤΕΜΠΜΕ απευθύνεται σε 875.000 μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις). Επίσης, γίνεται επιτέλους λόγος για τη λήψη μέτρων για την απλοποίηση της ίδρυσης επιχειρήσεων και τη μείωση της φορολογίας τους.

3.4.1.2 Επιχορήγηση για ίδρυση νέων επιχειρήσεων²⁶

Με επιχορήγηση του ΕΟΜΜΕΧ, που μπορεί να αγγίξει και τις 200.000 ευρώ για ίδρυση νέων επιχειρήσεων, και με αυξημένο ποσοστό επιδότησης που σε ορισμένες περιπτώσεις φτάνει και στο 60%, προκηρύσσονται στις αρχές Μαρτίου τα προγράμματα ενίσχυσης της νεανικής και γυναικείας επιχειρηματικότητας. Ειδικότερα, στο νέο κύκλο προγραμμάτων, ο ανώτατος επιχορηγούμενος προϋπολογισμός για όσους δραστηριοποιηθούν στον τομέα της μεταποίησης ανέρχεται σε 400.000 ευρώ (έναντι 150.000 ευρώ που ίσχυε για τους προηγούμενους κύκλους) και στις 200.000 ευρώ για τις επιχειρήσεις των υπόλοιπων τομέων, (έναντι 100.000 ευρώ). Το ύψος της επιδότησης γενικά καθορίζεται στο 50%, ωστόσο για τα νησιά κάτω των 5.000 κατοίκων το ποσοστό της επιδότησης φτάνει ως και το 60%. Σημαντικότερη καινοτομία των νέων προγραμμάτων είναι το τεράστιο εύρος των δραστηριοτήτων που μπορούν να ενισχυθούν.

3.4.1.3 Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων(ΕΤΕπ)

Η ΕΤΕπ είναι η τράπεζα που προάγει τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και χρηματοδοτεί ευρωπαϊκά έργα καθώς και στηρίζει επενδύσεις που συμβάλλουν στον εκσυγχρονισμό των οικονομιών των κρατών μελών της. Το 2007 οι χρηματοδοτήσεις της ΕΤΕπ ανήλθαν συνολικά σε 47,8 δισεκατομμύρια ευρώ από τα οποία τα 0,8 χορηγήθηκαν στην Ελλάδα. Η ΕΤΕπ έχει χορηγήσει στην Ελλάδα δάνεια για έργα μεταφορών, για την χρηματοδότηση των ΜΜΕ, καθώς και για έργα οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

3.4.1.4 Προγράμματα δανειοδότησης για ΜΜΕ από την Τράπεζα Πειραιώς

Νέα δάνεια για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις της Αττικής θα αρχίσουν να χορηγούνται, μετά από συνεργασία της Τράπεζας Πειραιώς και του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου της Αθήνας. Τα δάνεια του συγκεκριμένου προγράμματος φθάνουν συνολικά ως το 1 δισ. ευρώ και οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις μπορούν έχουν ήδη υποβάλει τις αιτήσεις τους. Η Τράπεζα Πειραιώς σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων(ΕΤΕπ) ένωσαν τις δυνάμεις τους για τη χρηματοδότηση των ΜΜΕ. Η ΕΤΕπ χορήγησε 150 εκατομμύρια ευρώ στην Τράπεζα Πειραιώς, η οποία θα τα διαθέσει υπό μορφή πιστώσεων μικρότερου ύψους, σε τελικούς δικαιούχους που πραγματοποιούν επενδύσεις επιλέξιμες με βάση τα κριτήρια της ΕΤΕπ.

3.4.1.5 Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττικής 2007-2013

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ) της Αττικής για την περίοδο 2007-2013, εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 5.11.2007 και αποτελεί ένα από τα πέντε Περιφερειακά Προγράμματα μεταβατικής στήριξης του ΕΣΠΑ 2007-2013. Η συνολική δημόσια δαπάνη του ΠΕΠ Αττικής 2007 - 2013 ανέρχεται σε € 3.561.000.000 ενώ η Κοινοτική συμμετοχή σε € 2.438.000.000 και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ). Το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας, όπως αυτό διαμορφώθηκε από τις διαδικασίες διαβούλευσης οι οποίες ξεκίνησαν την άνοιξη του 2005, είναι το εξής: «Ενίσχυση του διεθνούς ρόλου της περιφέρειας Αττικής ως Ευρωπαϊκής μητρόπολης στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου». Οι γενικοί στόχοι του ΠΕΠ Αττικής 2007 - 2013 συνοψίζονται ως εξής:

- Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας Αττικής ως διεθνές επιχειρηματικό κέντρο.
- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής και προστασία του περιβάλλοντος.
- Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.

Ποσό ύψους 68 εκατ. ευρώ εκταμιεύτηκε από το υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, για την ενίσχυση μικρομεσαίων επιχειρήσεων οι οποίες πραγματοποίησαν επενδύσεις που εντάχθηκαν στα προγράμματα ενίσχυσης ΜΜΕ μέσω των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ) από το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

3.4.1.6 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα (ΕΠΑΝ)

Υπάρχουν δυνατότητες χρηματοδότησης ΜΜΕ από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα (ΕΠΑΝ) του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Περιλαμβάνει τις δράσεις που μπορούν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να ενισχυθούν από το ΕΠΑΝ, ταξινομημένες σε πέντε κατηγορίες:

- Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων διαφόρων τομέων δραστηριότητας και ανεξαρτήτως αριθμού απασχολούμενων.
- Χρηματοδότηση υφιστάμενων Επιχειρήσεων που απασχολούν έως 250 άτομα.
- Χρηματοδότηση υφιστάμενων Μεταποιητικών Επιχειρήσεων που απασχολούν έως 50 άτομα.
- Χρηματοδότηση Τουριστικών Επιχειρήσεων.
- Χρηματοδότηση επιχειρηματικής δραστηριότητας επιλεγμένων ομάδων πληθυσμού.

Η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων γίνεται μετά από ανοικτή προκήρυξη, υποβολή προτάσεων και αξιολόγησή τους σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια και στο πλαίσιο του εγκεκριμένου προϋπολογισμού του Προγράμματος.

3.4.1.7 Κουπόνια καινοτομίας για ΜΜΕ²⁷

Εντός του Μαρτίου ενεργοποιήθηκε η δράση «Κουπόνια Καινοτομίας για Μικρομεσαίες επιχειρήσεις - Vouchers for SMEs». Πρόκειται για μια εξαιρετικά καινοτόμο δράση που ήδη έχει εφαρμοστεί επιτυχώς σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες και η οποία στοχεύει αφενός στην ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, μέσω της αγοράς καινοτόμων συμβουλευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών από φορείς καινοτομίας, και αφετέρου στην υποστήριξη των εργαστηρίων δημόσιων Ε&Τ φορέων (Πανεπιστήμια, ΤΕΙ, Ερευνητικά Κέντρα, Ινστιτούτα, κλαδικές εταιρείες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης) που παρέχουν υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας. Το κάθε κουπόνι καινοτομίας θα είναι ονομαστικής αξίας 7.000 ευρώ, ενώ οι δικαιούχες ΜΜΕ δεν θα πρέπει να απασχολούν περισσότερους από 20 εργαζόμενους.

3.4.1.8 Ο νέος Αναπτυξιακός Νόμος

Ο νέος αναπτυξιακός νόμος, ο οποίος τροποποιήθηκε στο τέλος του 2006, αφορά επενδύσεις από 100.000 ευρώ και πάνω και μπορούν να ενταχθούν σε αυτόν επιχειρήσεις: του πρωτογενή τομέα, του τομέα της βιομηχανίας και βιοτεχνίας, το σύνολο σχεδόν των τουριστικών επιχειρήσεων και τουριστικών υποδομών καθώς και κάποιες κατηγορίες επιχειρήσεων στον τομέα παροχής υπηρεσιών. Η επιδότηση σε συγκεκριμένες επενδύσεις και περιοχές μπορεί να φτάσει μέχρι και 60%. Ο αναπτυξιακός νόμος δίνει τα παρακάτω είδη κινήτρων:

- **Επιχορήγηση του κόστους της επένδυσης.** Δηλαδή δωρεάν παροχή μέρους του κόστους της επένδυσης. Η επιχορήγηση εξαρτάται από τον κλάδο και το νομό που γίνεται η επένδυση αλλά και κάποιες ειδικές περιοχές εντός του ίδιου νομού(υψόμετρο άνω των 800 μέτρων).
- **Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης(leasing)** που καλύπτει μέρος των καταβαλλόμενων δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης για απόκτηση καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού.
- **Φορολογική απαλλαγή ύψους μέχρι 100%** της αξίας της ενισχυόμενης δαπάνης. Η ενίσχυση αφορά απαλλαγή φόρου εισοδήματος μη διανεμάμενων κερδών από το σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης της πρώτης δεκαετίας από την

πραγματοποίηση του επενδυτικού σχεδίου, με το σχηματισμό ισόποσου αφορολογήτου αποθεματικού.

- **Επιδότηση του κόστους της δημιουργούμενης από το επενδυτικό σχέδιο απασχόλησης** για μια διετία των δημιουργούμενων, εντός της πρώτης τριετίας θέσεων απασχόλησης.

Με την κατάθεση του φακέλου οι υπηρεσίες των περιφερειών πρέπει μέσα σε δυο μήνες να έχουν αξιολογήσει την επένδυση και να εκδώσουν την απόφαση ένταξης στο νόμο. Ο χρόνος υλοποίησης της επένδυσης μπορεί να είναι από δυο μέχρι τέσσερα χρόνια.

4 Ο Νομός Αττικής

4.1 Οικονομικά και δημογραφικά στοιχεία του νομού Αττικής²⁶

Με τον όρο Αττική εννοούμε την περιφέρεια Αττικής, που βρίσκεται στην κεντρική Ελλάδα και ειδικότερα καταλαμβάνει το νοτιοανατολικό τμήμα της Στερεάς Ελλάδας. Έχει έκταση 3.808 χλμ² και καλύπτει το 2,9% της συνολικής έκτασης της χώρας. Έχει έδρα την Αθήνα, την διοικητική πρωτεύουσα της Ελλάδας και περιλαμβάνει ουσιαστικά μόνο τον νομό Αττικής. Ο νομός Αττικής αποτελεί τον πιο πυκνοκατοικημένο νομό της Ελλάδος, εφόσον σε αυτόν ανήκουν η πρωτεύουσα Αθήνα, και το μεγαλύτερο λιμάνι της Ελλάδας, το λιμάνι της πόλης του Πειραιά. Σύμφωνα με την επίσημη απογραφή του 2001 της Ελληνικής στατιστικής υπηρεσίας ο πληθυσμός της Περιφέρειας ανερχόταν σε 3.761.810 κατοίκους και κάλυπτε το ένα τρίτο (36%) του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Η Περιφέρεια Αττικής, με έδρα την Αθήνα, παράγει 38% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της χώρας. Στην περιφέρεια παράγεται 3,2% του προϊόντος του αγροτικού τομέα της χώρας, 38% της μεταποίησης (ποσοστό αυξανόμενο τα τελευταία χρόνια) και 41% των υπηρεσιών, από τις οποίες προέρχονται τα 4/5 του προϊόντος της. Την πενταετία 1997 - 2001 δόθηκαν 1.655 άδειες λειτουργίας μεταποιητικών επιχειρήσεων, 40% των συνολικών, με τον αριθμό τους να αυξάνεται σημαντικά το 2001 (4.094 σε ολόκληρη την Ελλάδα). Στις επιχειρήσεις της αναλογεί 38% των επενδύσεων των βιομηχανικών επιχειρήσεων της χώρας την περίοδο 2000-2001, σύμφωνα με την Ετήσια Βιομηχανική Έρευνα της ΕΣΥΕ, οι οποίες το 2001 αυξήθηκαν 9%. Στην Αττική αναλογεί 40% των φορολογουμένων (+ 0,6% το 2002), 47,6% του δηλωθέντος εισοδήματος της χώρας (+6,9%) και 58,8% του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων (+6,9%). Συγκεντρώνει τον κύριο όγκο των αποταμιευτικών καταθέσεων, 50% το 2003. Στις επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους στην περιοχή αναλογεί ποσοστό 69% του κύκλου εργασιών των μεταποιητικών μονάδων της χώρας, 71% των κατασκευαστικών και 58% των εμπορικών.

4.2 ΜΜΕ του Νομού Αττικής

Στο Νομό Αττικής συγκεντρώνεται η συντριπτική πλειονότητα των ΜΜΕ. Υπάρχουν περίπου 200.000 ΜΜΕ (συμπεριλαμβανομένου του Νομού του Πειραιώς) ,δηλαδή σχεδόν το 50% των ΜΜΕ της Ελλάδας είναι συγκεντρωμένο στο Νομό Αττικής (25%-30% στο Νομό Αττικής, 20% στο Νομό Πειραιώς). Όπως σε όλη την Ελλάδα έτσι και στην Αττική η οικονομία χαρακτηρίζεται από την δεσπόζουσα θέση των ΜΜΕ. Βρισκόμαστε αντιμέτωποι με μια οικονομική κρίση που έχει καταστήσει πρωταρχικό πρόβλημα των ΜΜΕ το χρηματοοικονομικό και ακολουθούν το φορολογικό, οι χρονοβόρες διαδικασίες ίδρυσης και άλλοι αρκετοί παράγοντες που δρουν ανασταλτικά στην ανάπτυξη των ΜΜΕ. Οι ΜΜΕ της Αττικής χρειάζονται στήριξη προκειμένου να ξεπεραστούν τα προβλήματα και να αντεπεξέλθουν την οικονομική κρίση. Σε κάθε Νομό υπάρχουν όργανα που προστατεύουν και στηρίζουν γενικότερα τις επιχειρήσεις, τα λεγόμενα Επιμελητήρια. Τα επιμελητήρια

αποτελούν γνωμοδοτικά και συμβουλευτικά όργανα με σκοπό την ενημέρωση, παροχή υπηρεσιών, προστασία και ανάπτυξη των μελών τους μέσα στα πλαίσια της γενικότερης ανάπτυξης της Εθνικής οικονομίας. Όλες οι επιχειρήσεις της Αττικής είναι υποχρεωμένες να είναι εισηγμένες στα επιμελητήρια του Νομού ανάλογα με το τομέα της δραστηριότητας τους. Στην Αττική λειτουργούν τρία επιμελητήρια το Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Αθηνών(Β.Ε.Α ≈45.000-50.000 μέλη), το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών(Ε.Β.Ε.Α ≈65.00 μέλη) και το Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών (Ε.Ε.Α ≈65.000-70.000 μέλη).

4.2.1 Τα προβλήματα των ΜΜΕ του Νομού Αττικής

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ του Νομού Αττικής δεν διαφέρουν ουσιαστικά από αυτά που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ στην υπόλοιπη χώρα. Στο βαθμό που στην Αττική εδρεύουν περίπου οι μισές ΜΜΕ της χώρας, τα προβλήματα τους έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα αφού εστιάζονται σε ένα συγκεκριμένο χώρο. Επομένως τα προβλήματα που απαριθμήθηκαν στην ενότητα 2.6 ισχύουν και για τις ΜΜΕ της Αττικής, με ορισμένες ιδιαιτερότητες, που σύμφωνα με τις θέσεις των επιμελητηρίων της Αθήνας είναι: .

- **Έλλειψη οργανωμένων χώρων υποδοχής**, που αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα ελλείμματα υποδομών για το μεταποιητικό τομέα.
- **Αδυναμία ένταξης των ΜΜΕ της Αττικής σε διάφορους αναπτυξιακούς νόμους και άλλα επενδυτικά σχέδια ή επιχορηγήσεις**, αφού τα περισσότερα από αυτά στοχεύουν στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων της περιφέρειας.
- **Η επέκταση των υπερκαταστημάτων**, που σήμερα στην Ελλάδα γίνονται χωρίς να έχουν προηγηθεί μελέτες επιπτώσεων για τις τοπικές αγορές. Αναφέρεται μάλιστα ότι *«η άναρχη ανάπτυξη υπερκαταστημάτων, ιδιαίτερα στα μεγάλα αστικά κέντρα, συρρικνώνει επικίνδυνα το μεγάλο δίκτυο των μικρών επιχειρήσεων και πλήττει τον υγιή ανταγωνισμό»*.²⁹
- **Ο αυξημένος ανταγωνισμός**, που είναι αποτέλεσμα του μεγάλου αριθμού των ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται στην Αττική.
- **Τα αυξημένα λειτουργικά κόστη**, που σχετίζονται με τα αστικά κέντρα (π.χ υψηλά ενοίκια και αξία ακινήτων κ.α).
- **Άλλοι κοινωνικό-οικονομικοί παράγοντες**, όπως για παράδειγμα η ανεργία ή/και οι ιδιαιτερότητες της οικονομικής κρίσης όπως αυτή εκδηλώνεται στα αστικά κέντρα, είναι δυνατό να επιβαρύνουν ακόμα περισσότερο τις ΜΜΕ της Αττικής.

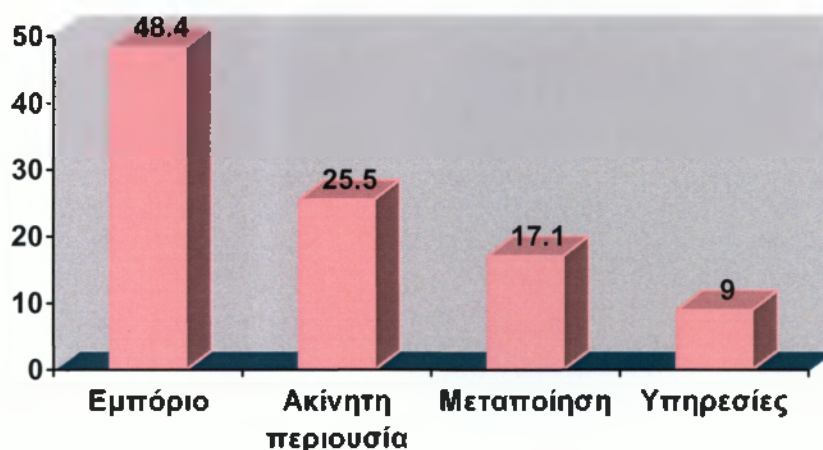
4.2.2 Έρευνα του Ε.Β.Ε.Α με θέμα "Η σχέση των ΜΜΕ Αττικής με το τραπεζικό σύστημα"³⁰

Η Έρευνα πραγματοποιήθηκε από την Kara Research Α.Ε για λογαριασμό του Κ.Ε.Μ.Ε(Κέντρο Έρευνας και Μελετών του Ε.Β.Ε.Α) από 8/5/2007 έως 23/05/2007 στο λεκανοπέδιο Αττικής σε δείγμα 1.803 ΜΜΕ, μέλη του Ε.Β.Ε.Α.

Στοιχεία ερωτηθέντων ΜΜΕ:

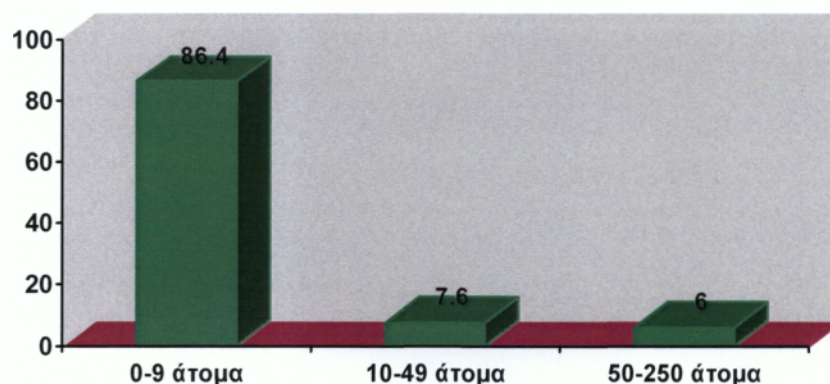
- Τομέας οικονομικής δραστηριότητας

Χονδρικό & λιανικό εμπόριο οχημάτων & ειδών οικιακής & προσωπικής χρήσης	Εμπορικές δραστηριότητες ακίνητης περιουσίας	Μεταποίηση	Παροχή υπηρεσιών υπέρ του κοινωνικού συνόλου & άλλων υπηρεσιών κοινωνικού ή ατομικού χαρακτήρα
48,4%	25,5%	17,1%	9,0%

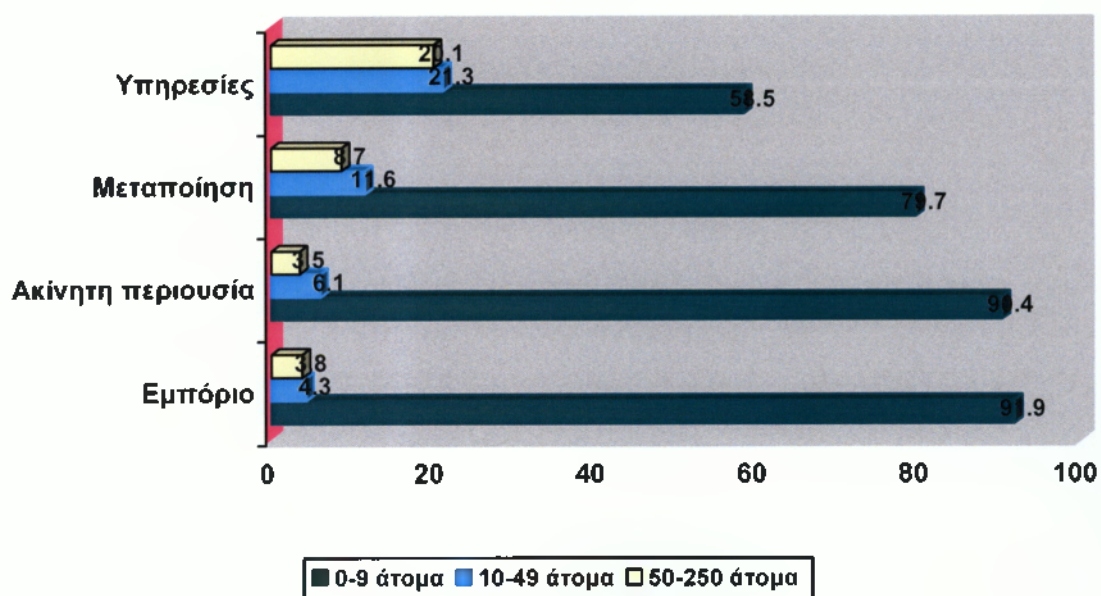
- Αριθμός απασχολούμενων στην επιχείρηση

86,4%	7,6%	6,0%
0-9 άτομα	10-49 άτομα	50-250 άτομα

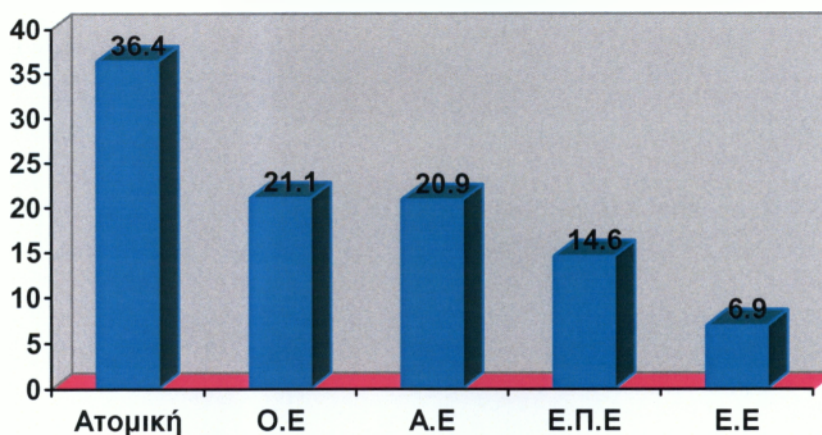
- Αριθμός απασχολουμένων στην επιχείρηση, ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας

Τομέας	0-9 άτομα	10-49 άτομα	50-250 άτομα
Εμπόριο	91,9%	4,3%	3,8%
Ακίνητη περιουσία	90,4%	6,1%	3,5%
Μεταποίηση	79,7%	11,6%	8,7%
Υπηρεσίες	58,5%	21,3%	20,1%

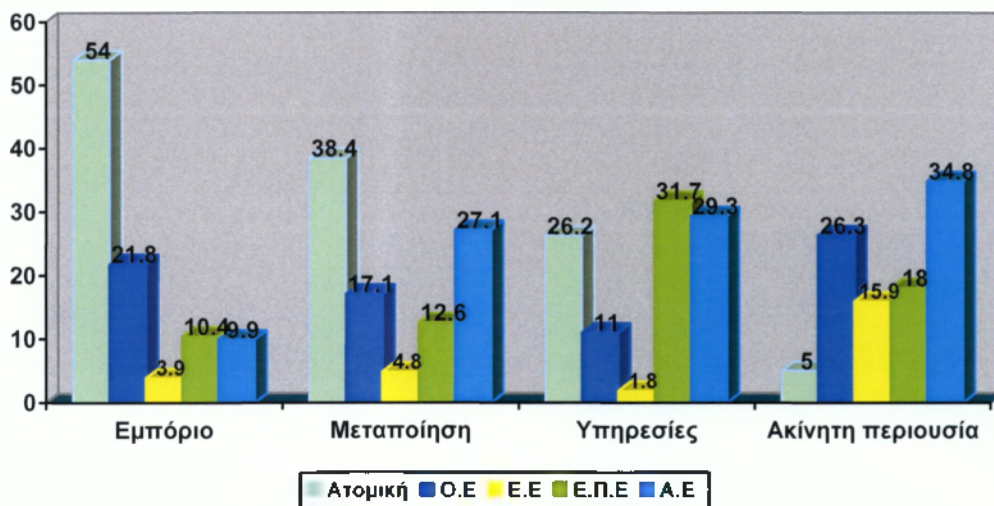
- Νομική μορφή επιχείρησης

Ατομική	Ο.Ε	Α.Ε	Ε.Π.Ε	Ε.Ε
36,4%	21,1%	20,9%	14,6%	6,9%

- **Νομική μορφή επιχείρησης ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας**

Τομέας	Ατομική	Ο.Ε	Ε.Ε	Ε.Π.Ε	Α.Ε
Εμπόριο	54%	21,8%	3,9%	10,4%	9,9%
Μεταποίηση	38,4%	17,1%	4,8%	12,6%	27,1%
Υπηρεσίες	26,2%	11%	1,8%	31,7%	29,3%
Ακίνητη περιουσία	5%	26,3%	15,9%	18%	34,8%

Βασικά συμπεράσματα έρευνας:

- **Συναλλαγές με τραπεζικούς οργανισμούς:** Το 90,4% του συνόλου των ερωτηθέντων ΜΜΕ συναλλάσσεται με τραπεζικούς οργανισμούς, με κυρίαρχους συναλλασσόμενους τις επιχειρήσεις που ανήκουν στον μεταποιητικό τομέα (93,2%). Όσο αυξάνει ο αριθμός των απασχολούμενων ατόμων και συνεπώς το μέγεθος μιας επιχείρησης, τόσο αυξάνει και η ανάγκη για τραπεζικές υπηρεσίες. Επιχειρήσεις με 0–9 άτομα προσωπικό, συναλλάσσονται με τους τραπεζικούς οργανισμούς σε ποσοστό 89,1%, 10–49 άτομα προσωπικό σε ποσοστό 97,8% και 50–250 άτομα προσωπικό σε ποσοστό 100%.
- **Τραπεζικές υπηρεσίες που χρησιμοποιούν:** Πιο δημοφιλή τραπεζικά προϊόντα φαίνεται να είναι ο τραπεζικός λογαριασμός (όψεως/ ταμειευτηρίου/ προθεσμιακός) με ποσοστό 97,2%, η έκδοση μπλοκ επιταγών με ποσοστό 81,5% και τα επιχειρηματικά δάνεια με ποσοστό 51,5%. Περισσότερο επιλέγουν τα επιχειρηματικά δάνεια οι Ανώνυμες εταιρείες (70,0%), οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μεταποίησης (57,8%) και οι επιχειρήσεις με αριθμό απασχολούμενων ατόμων από 50–250 άτομα (81,7%).
Σημαντικό είναι το ποσοστό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην παροχή υπηρεσιών και χρησιμοποιούν την υπηρεσία της μισθοδοσίας (45,3%) μέσω τραπεζής, ενώ φαίνεται ότι όσο αυξάνει η απασχόληση σε μία επιχείρηση τόσο αυξάνει και η ανάγκη η μισθοδοσία του προσωπικού της να εκτελείται μέσω τραπεζής. Επιχειρήσεις με 50 –250 άτομα προσωπικό, δήλωσαν ότι χρησιμοποιούν την μισθοδοσία μέσω τραπεζής σε ποσοστό 87,2%.

- Το 31,5% των ερωτώμενων ΜΜΕ δήλωσε ότι χρησιμοποιεί την υπηρεσία e-banking. Περισσότερο εξοικειωμένες με αυτή την υπηρεσία είναι, οι Α.Ε(47,4%), οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη παροχή υπηρεσιών (58,8%) και οι επιχειρήσεις που απασχολούν από 50-250 άτομα (64,2%)
- **Αναγκαιότητα τραπεζικού δανεισμού:** Το 55,7% των ΜΜΕ πιστεύει ότι, ο τραπεζικός δανεισμός είναι απαραίτητος για την επιχειρηματική τους δραστηριότητα. Το ποσοστό αυτό, αυξάνεται κατά 8,4% για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μεταποίησης, αφού δηλώνουν σε ποσοστό 66,1% ότι τους είναι απαραίτητος ο τραπεζικός δανεισμός, κατά 14,1% στις Ανώνυμες εταιρείες, οι οποίες δηλώνουν σε ποσοστό 71,8% την αναγκαιότητα του τραπεζικού δανεισμού και κατά 18,5% σε επιχειρήσεις που απασχολούν από 50 –250 άτομα, οι οποίες σε ποσοστό 76,2% πιστεύουν ότι ο τραπεζικός δανεισμός είναι απαραίτητος στην επιχειρηματική τους λειτουργία. Το 76,1% των ερωτώμενων ΜΜΕ που δήλωσαν ότι ο τραπεζικός δανεισμός είναι απαραίτητος για την επιχειρηματική τους λειτουργία, έχει πάρει κάποιο δάνειο, στην πλειοψηφία τους(46,8%) περισσότερες από μία φορές, ενώ δάνειο έχει πάρει και το 23,6% εκείνων που δηλώνουν ότι ο τραπεζικός δανεισμός δεν αποτελεί απαραίτητο εργαλείο στην επιχειρηματική του λειτουργία.
 - **Χρηματοδοτικά προϊόντα προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες των πελατών:** Μόνο το 37,9% των ερωτώμενων ΜΜΕ δηλώνει ότι, οι τραπεζικοί οργανισμοί προσφέρουν απόλυτα και αρκετά εξειδικευμένα χρηματοδοτικά προϊόντα, προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες των πελατών τους. Περισσότερο ευνοημένες στις δανειοληπτικές συναλλαγές τους φαίνεται να είναι οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ακίνητη περιουσία, οι οποίες σε ποσοστό 50,9% δηλώνουν ότι οι τραπεζικοί οργανισμοί προσφέρουν απόλυτα και αρκετά εξειδικευμένα χρηματοδοτικά προϊόντα. Το ίδιο ευνοημένες, σε ποσοστό 50,5% είναι οι μεγάλες σε αριθμό απασχολούμενων ατόμων επιχειρήσεις(50 –250 άτομα), όπως επίσης και οι Ανώνυμες εταιρείες σε ποσοστό 50,4%.
 - **Πλήρης ενημέρωση από τις τράπεζες πριν υπογραφεί η δανειακή σύμβαση:** Πλήρη ενημέρωση, στις διαδικασίες και δικαιολογητικά που απαιτούνται πριν κάποιος υπογράψει, δηλώνει ότι παρέχεται από τους τραπεζικούς οργανισμούς το 74,4% των ερωτώμενων, ενώ στο χρονοδιάγραμμα εξέλιξης του δανείου το 58,9%. Πρόβλημα φαίνεται να υπάρχει στην πληρότητα της πληροφόρησης σε ότι αφορά, τις τυχόν προβλεπόμενες διακυμάνσεις των επιτοκίων, που μόνο ένα 28,8% των ερωτώμενων δηλώνει ότι του παρέχεται πλήρης ενημέρωση, στα έξοδα δανείου, με ικανοποιημένο μόνο το 34,1% των ερωτώμενων και στον τρόπο που διαμορφώνονται τα επιτόκια, με βαθμό ικανοποίησης της τάξης του 34%.
 - **Η χρήση του ευρώ σε σχέση με τη σύναψη δανείων:** Το 58,6% των ΜΜΕ, δηλώνει ότι, η χρήση του ευρώ δημιούργησε συνθήκες μεγαλύτερης ασφάλειας για αυτές στη σύναψη δανείων. Περισσότερο ευνοημένες από την χρήση του ευρώ φαίνεται να είναι οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ακίνητη περιουσία, σε ποσοστό 70,4%, οι Ανώνυμες εταιρείες, σε ποσοστό 73,4% και οι επιχειρήσεις με αριθμό απασχολούμενων από 50 -250 άτομα, σε ποσοστό 69,7%.
 - **Αντιμετώπιση των ΜΜΕ από τις τράπεζες, σε σχέση με τη χορήγηση δανείων, συγκριτικά με τις μεγάλες επιχειρήσεις:** Το 76,3% των ΜΜΕ, πιστεύει ότι, οι τράπεζες αντιμετωπίζουν με δυσμενέστερους όρους τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, από ότι τις μεγάλες.
Σε τι συνίσταται αυτό:
 - Το 51,6% αυτών δηλώνει ότι, οι τράπεζες ζητούν περισσότερες εξασφαλίσεις.
 - Το 38,2% ότι τους προσφέρουν δάνεια με υψηλότερα επιτόκια και
 - Το 31,1% ότι γενικά έχουν υψηλότερες επιβαρύνσεις.
 - **Σύναψη δανείων από τράπεζα:** Το 45,9% των ερωτώμενων ΜΜΕ, δεν έχει πάρει ποτέ δάνειο. Είναι κυρίως οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα του

εμπορίου, σε ποσοστό 48,1% και στον τομέα της ακίνητης περιουσίας, σε ποσοστό 47,4%. Ατομικές, σε ποσοστό 53,3% και Ομόρρυθμες, σε ποσοστό 52,2%, στην πλειοψηφία τους με αριθμό απασχολούμενων από 0 –9 άτομα, σε ποσοστό 49,8%. Εντυπωσιακό είναι το γεγονός, όπως αυτό καταγράφεται από τα αποτελέσματα της έρευνας, ότι, όσο αυξάνει ο αριθμός των απασχολούμενων ατόμων, τόσο αυξάνει και η ανάγκη για δανεισμό. Μόνο το 26,3% των επιχειρήσεων με αριθμό απασχολούμενων από 10 –49 άτομα, δηλώνουν ότι δεν έχουν πάρει ποτέ δάνειο, ενώ ακόμη μικρότερο, της τάξης του 14,7% είναι το ποσοστό των επιχειρήσεων με αριθμό απασχολούμενων από 50 –250 άτομα, που δηλώνει ότι δεν έχει δανειστεί ποτέ. Το 54% των επιχειρήσεων, έχει συνάψει κάποιο δάνειο με τράπεζα, ενώ το 31% δηλώνει ότι, έχει δανειστεί περισσότερες από μία φορές.

- **Τρέχοντα δάνεια:** Το 44,7% των ΜΜΕ, δηλώνει ότι σήμερα έχει κάποιο δάνειο. Από αυτούς, το 69,9% δηλώνει ότι έχει δάνειο για κεφάλαιο κίνησης, το 26,9% για αγορά παγίων και το 15,7% για leasing. Φαίνεται δηλαδή ότι, οι επιχειρήσεις δανείζονται κυρίως για να καλύψουν λειτουργικές τους δαπάνες και πολύ λιγότερο για να εκσυγχρονιστούν ή αναπτυχθούν. Η μεταποίηση, σε ποσοστό 81,5%, οι επιχειρήσεις με αριθμό απασχολούμενων από 10 –49 άτομα, σε ποσοστό 72,3% και από 50 –250 άτομα, σε ποσοστό 72% φαίνεται να έχουν μεγαλύτερη ανάγκη το δανεισμό για κεφάλαιο κίνησης. Δάνεια για αγορά παγίων, συνάπτουν περισσότερο οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ακίνητη περιουσία (46,7%) και οι επιχειρήσεις με αριθμό απασχολούμενων από 50 -250 άτομα (41,9%). Το leasing, προτιμούν περισσότερο επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα των υπηρεσιών (26,5%) και επιχειρήσεις με αριθμό απασχολούμενων από 50 -250 άτομα (41,9%). Τα τρία είδη δανείων, δηλαδή κεφάλαιο κίνησης, δάνειο για αγορά παγίων και leasing, δήλωσε ότι έχει σήμερα το 5% του συνόλου των ερωτώμενων. Δάνεια για κεφάλαιο κίνησης και αγορά παγίων, έχει ταυτόχρονα το 16,4% των επιχειρήσεων, για κεφάλαιο κίνησης και leasing το 11,6% και τέλος για αγορά παγίων και leasing το 6,6%.
- **Η διάρκεια αποπληρωμής των τρεχόντων αυτών δανείων:** Το 33,3%, όσων έχουν συνάψει δάνειο για κεφάλαιο κίνησης, δηλώνει ότι η διάρκεια του δανείου είναι πάνω από 15 χρόνια, δηλαδή το δάνειό τους είναι ανοικτό, γεγονός που ενισχύει ακόμη περισσότερο το συμπέρασμα ότι οι επιχειρήσεις δανείζονται προκειμένου να καλύψουν τις λειτουργικές τους δαπάνες. Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων (31,2%) που δανείζεται προκειμένου να αγοράσει πάγια, δηλώνει ως διάρκεια αποπληρωμής 5 έως 10 χρόνια. Το 41,6% των ΜΜΕ που έχει συνάψει δάνειο για leasing, δηλώνει ότι, η διάρκεια αποπληρωμής του είναι μικρότερη των 5 ετών.
- **Έρευνα αγοράς για την σύναψη των δανείων:** Για τη σύναψη των δανείων τους, μόνο ένα 20% των ερωτώμενων ΜΜΕ απευθύνθηκε μόνο στην τράπεζα με την οποία συνεργάζεται. Το υπόλοιπο 80% διενήργησε έρευνα αγοράς. Ένα 40% όσων διενήργησαν έρευνα αγοράς, επισκέφθηκαν καταστήματα πολλών τραπεζών, ένα 20,1% απευθύνθηκε στις μεγαλύτερες τράπεζες, προκειμένου να διερευνήσει τους όρους δανεισμού, ένα 14,6% συμβουλευτήκε τον οικονομικό διευθυντή/ λογιστή της επιχείρησης, ένα 7,7% συμβουλευτήκε γνωστούς και φίλους, ενώ μόνο το 4,3% αυτών ενημερώθηκε μέσω των διαφημίσεων των τραπεζών. Ένα ποσοστό της τάξης του 38,3% διαπραγματεύτηκε καλύτερους όρους με την τράπεζα την οποία συνεργάζεται, αφού όμως πρώτα επισκέφθηκε καταστήματα πολλών τραπεζών και συμβουλευτήκε τον οικονομικό διευθυντή/ λογιστή της επιχείρησής του.
- **Υποχρέωση να ασφαλιστεί το δάνειο σε κάποια συγκεκριμένη ασφαλιστική εταιρεία:** Το 48,5% δηλώνει ότι, το «αίτημα» της τράπεζας να ασφαλίσει το δάνειό τους σε συγκεκριμένη ασφαλιστική εταιρεία τους δημιουργεί κάποιο πρόβλημα και κυρίως (43,5%) πρόβλημα κόστους.

- **Διευκόλυνση από την τράπεζα στην εξυπηρέτηση του δανείου:** Το 50,9% όσων έχουν πάρει κάποιο δάνειο, δήλωσε ότι, διευκολύνθηκε από την τράπεζα στην εξυπηρέτηση του δανείου του όταν αντιμετώπιζε οικονομικές δυσκολίες, ενώ μικρότερο είναι το ποσοστό (43,3%) εκείνων που διευκολυνθήκανε σε περιόδους ύφεσης της οικονομίας.
- **Ταμείο Εγγυοδοσίας μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων(ΤΕΜΠΕ):** Το 71,7% του συνόλου των ερωτώμενων ΜΜΕ, δηλώνει ότι, δεν γνωρίζει το Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και πολύ Μικρών Επιχειρήσεων(ΤΕΜΠΕ). Από όσους το γνωρίζουν όμως, μόλις το 27,2% δηλώνει ότι η λειτουργία του μπορεί να διευκολύνει την επιχείρησή του στη λήψη ή στην εξυπηρέτηση ενός δανείου.
- **Ο θεσμός του Τειρεσία και τα προβλήματα που δημιουργεί στις τραπεζικές συναλλαγές και στην προσπάθεια εκταμίευσης επιχειρηματικών δανείων:** Ο θεσμός του Τειρεσία φαίνεται να μη δημιουργεί κανένα πρόβλημα στις τραπεζικές συναλλαγές και στην εκταμίευση δανείων, μόνο για το 41,3% του συνόλου των ερωτώμενων επιχειρήσεων. Ένα πόσο της τάξης του 38,3% δηλώνει ότι δημιουργεί πολλά και αρκετά προβλήματα, ενώ λίγα προβλήματα φαίνεται να δημιουργεί μόνο στο 13,4% των ερωτώμενων. Όπως είναι φυσικό, περισσότερο «θιγμένες» από το θεσμό του Τειρεσία φαίνεται να είναι οι πολύ μικρές επιχειρήσεις, ωστόσο σημαντικά είναι και τα ποσοστά των Ανωνύμων εταιρειών(38,5%) και των επιχειρήσεων που απασχολούν από 50 –250 άτομα(29,4%), οι οποίες δηλώνουν ότι ο θεσμός τους δημιουργεί πολλά και αρκετά προβλήματα.
- **Αναγκαιότητα-χρησιμότητα του μπλοκ επιταγών:** Για το 78,5% των ΜΜΕ, το μπλοκ επιταγών θεωρείται χρήσιμο και απαραίτητο για την επιχειρηματική του λειτουργία. Περισσότερο ανάγκη για την επιχειρηματική τους λειτουργία φαίνεται να το έχουν οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ακίνητη περιουσία(84,6%) και στη μεταποίηση(81,6%), οι Ε.Π.Ε. (88,7%) και οι Ανώνυμες εταιρείες(92,3%), καθώς και οι επιχειρήσεις που απασχολούν περισσότερα από 10 άτομα προσωπικά, από 10 -49 άτομα σε ποσοστό 91,2% και από 50 -250 άτομα σε ποσοστό 95,4%.
- **Οι μεταχρονολογημένες επιταγές και η χρησιμότητα τους ως αναφορά τη γενικότερη λειτουργία της αγοράς:** Το 70,4% των επιχειρήσεων, δηλώνει ότι, οι μεταχρονολογημένες επιταγές είναι χρήσιμες για τη γενικότερη λειτουργία της αγοράς. Περισσότερο χρήσιμες, όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα της έρευνας, φαίνεται να είναι για τον τομέα της μεταποίησης και της ακίνητης περιουσία, για τις Ανώνυμες εταιρείες και για τις επιχειρήσεις που απασχολούν από 10 –49 άτομα προσωπικά
- **Η ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ:** Το 67,9% των ΜΜΕ, πιστεύει ότι, η ένταξη της Ελλάδας στη ΟΝΕ, δημιούργησε πιο ευνοϊκές συνθήκες στις συναλλαγές τους με τους τραπεζικούς οργανισμούς.
- **Οι εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης:** Η αυτοχρηματοδότηση, σε ποσοστό 71,7% αποτελεί τη βασική εναλλακτική πηγή χρηματοδότησης των ΜΜΕ. Τη δεύτερη θέση κατέχουν οι Αναπτυξιακοί Νόμοι, σε ποσοστό 13,4% και η χρήση αφορολόγητων αποθεματικών σε ποσοστό 13,1%. Ένα ποσοστό της τάξης του 7,7% φαίνεται ότι αντλεί χρήματα από τη Χρηματιστηριακή αγορά, 6,6% προτιμά άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς, ενώ το 3,5% των επιχειρήσεων έχει χρησιμοποιήσει ανорθόδοξους τρόπους χρηματοδότησης.
 - Με αυτοχρηματοδότηση των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων φαίνεται να κινούνται περισσότερο οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ακίνητης περιουσίας (80,9%), οι Ετερόρρυθμες(86,4%) και οι επιχειρήσεις με αριθμός απασχολούμενων από 50 –250 άτομα (77,1%).
 - Τους κατά καιρούς Αναπτυξιακούς Νόμους, φαίνεται ότι προτίμησαν για να χρηματοδοτήσουν τις επενδυτικές τους ανάγκες το 25% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα των υπηρεσιών και το 22,6% του τομέα της

- μεταποίησης, το 23% των Ανωνύμων εταιρειών και το 48,6% των επιχειρήσεων που απασχολούν από 50 –250 άτομα.
- Χρήση αφορολόγητων αποθεματικών φαίνεται να κάνουν περισσότερο, το 21% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μεταποίησης και το 20,7% του τομέα των υπηρεσιών, το 34,6% των Ανωνύμων εταιρειών και το 49,5% των επιχειρήσεων που απασχολούν από 50 –250 άτομα.
 - Στο χρηματιστήριο φαίνεται να τζογάρουνε, προκειμένου να αντλήσουν κεφάλαια, το 9,4% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μεταποίησης, το 9% των Ατομικών επιχειρήσεων και το 8,1% των επιχειρήσεων που απασχολούν από 0 –9 άτομα προσωπικό.
 - Άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς επιλέγουν σε ποσοστό 10,2% οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ακίνητης περιουσίας, οι Ετερόρρυθμες(14,4%) και οι επιχειρήσεις που απασχολούν από 10 –49 άτομα προσωπικό(10,2%).
 - Ανορθόδοξους τρόπους χρηματοδότησης, χρησιμοποιούν περισσότερο οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα των υπηρεσιών(4,3%) και του εμπορίου(3,9%), οι Ατομικές(3,9%), οι Ε.Π.Ε(3,8%), οι Ομόρρυθμες(3,7%) και οι επιχειρήσεις με αριθμό απασχολούμενων από 50 –250 άτομα(6,4%).
 - Τέλος, το Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων(ΤΕΜΠΕ), προτιμά το 3,5% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιείται στον τομέα της μεταποίησης, το 3,2% των Ετερόρρυθμων και το 4,4% των επιχειρήσεων που απασχολούν από 10 –49 άτομα προσωπικό.

4.2.3 Έρευνα σε επιχειρήσεις μέλη του ΒΕΑ για την οικονομική κρίση

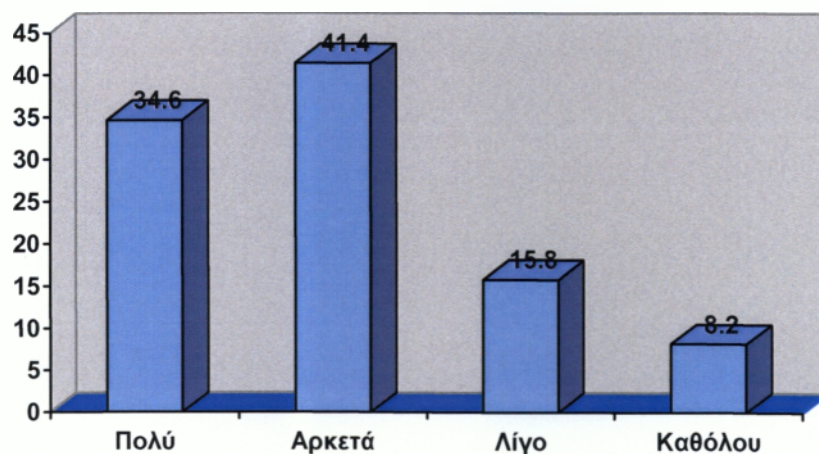
Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από τη Marc A.E για λογαριασμό του Βιοτεχνικού επιμελητηρίου Αθήνας(Β.Ε.Α) με σκοπό την καταγραφή των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης και των προβλημάτων που έχουν με τις τράπεζες οι επιχειρήσεις μέλη του Β.Ε.Α. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε το χρονικό διάστημα 27-28 Νοεμβρίου 2008 σε δείγμα 450 επιχειρήσεων.

Τα στοιχεία της έρευνας φανερώνουν ότι οι επιπτώσεις από την οικονομική κρίση επηρεάζουν ήδη την συντριπτική πλειοψηφία των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων.

Στοιχεία ερωτηθέντων επιχειρήσεων:

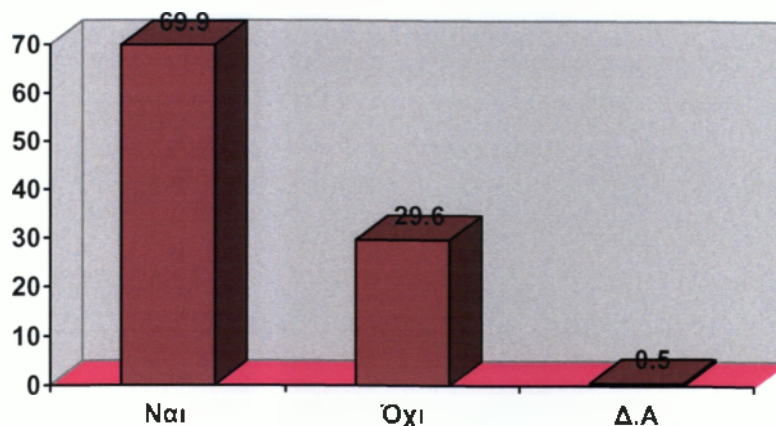
- **Επιρροή οικονομικής κρίσης**

Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
34,6%	41,4%	15,8%	8,2%

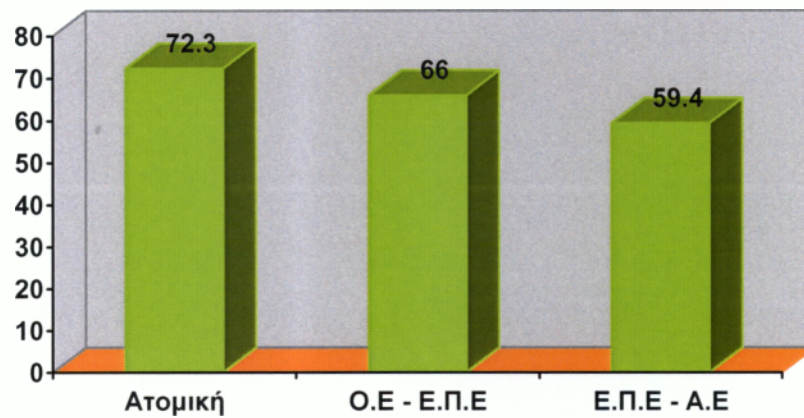
- **Μείωση ρευστότητας**

Ναι	Όχι	Δεν απάντησαν
69,9%	29,6%	0,5%

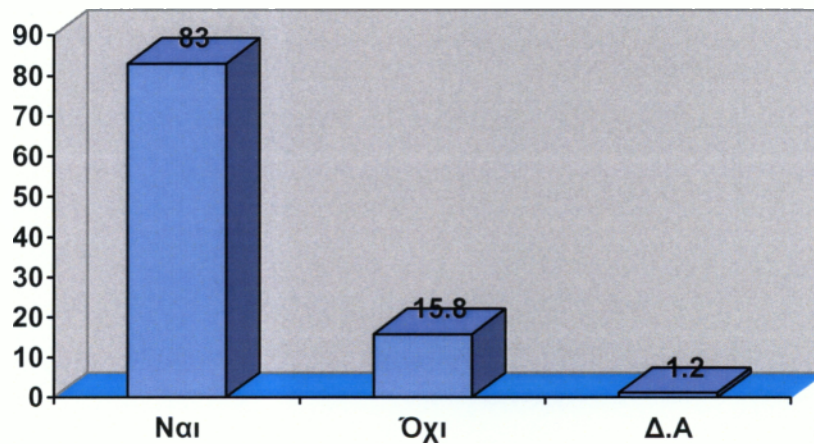
- Έλλειψη ρευστότητας με βάση την Νομική μορφή της επιχείρησης

Ατομική	Ο.Ε - Ε.Ε	Ε.Π.Ε - Α.Ε
72,3%	66%	59,4%

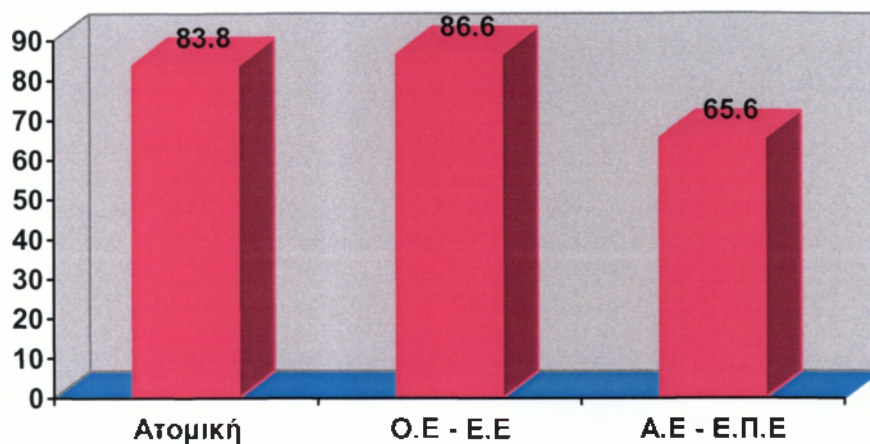
- Μείωση τζίρου

Ναι	Όχι	Δεν απάντησαν
83%	15,8%	1,2%

- Μείωση τζίρου με βάση την Νομική μορφή της επιχείρησης

Ατομική	Ο.Ε – Ε.Ε	Α.Ε – Ε.Π.Ε
83,8%	86,6%	65,6%

Τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας είναι τα εξής:

- **Οι 9 στις 10 επιχειρήσεις έχουν πληγεί από την οικονομική κρίση:** Το 90% των επιχειρήσεων που είναι μέλη του ΒΕΑ αντιμετωπίζουν σε μεγάλο ή μικρότερο βαθμό προβλήματα λόγω της οικονομικής κρίσης και της ψυχολογίας της αγοράς. Χαρακτηριστικό είναι ότι μόνο το 8,2% των βιοτεχνών και επαγγελματιών δηλώνουν ότι δεν έχουν επηρεαστεί από την οικονομική κρίση.
- **Μείωση τζίρου:** Το 83,1% των μελών του ΒΕΑ παρατηρεί μείωση του τζίρου της επιχείρησής τους το τελευταίο τρίμηνο σε σχέση με πέρσι. Η μέση μείωση στον τζίρο των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων είναι της τάξης του 33,2%. Αναλυτικότερα: Μείωση έως 20% αναφέρει το 25,9% των επιχειρήσεων, από 20% έως 35% αναφέρει το 27,7%, από 35% έως 50% αναφέρει το 20% ,ενώ μείωση πάνω από 50% του τζίρου δηλώνει το 9,4% των επιχειρήσεων. Καμία αξιοσημείωτη διαφορά σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο ανέφερε το 12,5%, ενώ αύξηση του τζίρου κατέγραψε το 4,5% των επιχειρήσεων.
- **Πρόβλημα ρευστότητας:** Το 69,9% αντιμετωπίζει αυτή την περίοδο σοβαρό πρόβλημα ρευστότητας. Από την ανάλυση των στοιχείων της έρευνας προκύπτει ότι το σχετικά μεγαλύτερο πρόβλημα ρευστότητας το αντιμετωπίζουν οι πολύ μικρές ατομικές επιχειρήσεις (72,3%) οι οποίες αποτελούν και την πλειοψηφία των μελών του ΒΕΑ.
- **Πρόβλημα στη συνεργασία με τράπεζες:** Το 23,1% των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων αντιμετωπίζει προβλήματα συνεργασίας με την τράπεζα την οποία συναλλάσσεται. Το μεγαλύτερο πρόβλημα σε σχέση με τις τράπεζες εντοπίζεται στις Ε.Π.Ε. και τις Α.Ε., όπου αναφέρονται προβλήματα από το 34,4%. Αξίζει να τονισθεί ότι ο ένας στους οκτώ επαγγελματιοβιοτέχνες (13,6%) εκλήθη από την τράπεζα που συνεργάζεται για επαναδιαπραγμάτευση των δανείων ή των πιστώσεων με δυσμενέστερους για αυτούς όρους. Αυτό σημαίνει ότι από το σύνολο των επαγγελματιοβιοτεχνών που έχει τέτοιου είδους συναλλαγές με τράπεζες, εκλήθη έως τώρα για επαναδιαπραγμάτευση ο ένας στους τέσσερις. Σύμφωνα με τα στοιχεία της

έρευνας το 40% όσων κλήθηκαν για επαναδιαπραγμάτευση αναγκάστηκαν να συμφωνήσουν, ενώ το 60% είναι σε εκκρεμότητα.

- **Η Χρηματοδότηση των τραπεζών:** Η μία στις τέσσερις επιχειρήσεις που ανήκουν στο ΒΕΑ (24,3%) έχει ζητήσει αυτή την περίοδο χρηματοδότηση από την τράπεζα. Μόνο το ένα στα τρία αιτήματα δανειοδότησης έγινε αποδεκτό από την τράπεζα με τους ίδιους όρους που ίσχυαν και πριν. Στο 1/3 των περιπτώσεων η τράπεζα δέχτηκε μεν να χορηγήσει δάνειο αλλά με πιο δυσμενείς όρους, ενώ στο 1/3 των περιπτώσεων η απάντηση της τράπεζας ήταν αρνητική.
- **Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης:** Το 69,2% των επαγγελματιοβιοτεχνών εκτιμά ότι η επιχειρησή του θα νοιώσει τις μεγαλύτερες επιπτώσεις της κρίσης μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2009. Η απαισιοδοξία των μελών του ΒΕΑ αποτυπώνεται και στις εκτιμήσεις για τον τζίρο του επόμενου έτους. Η συντριπτική πλειοψηφία των επαγγελματιοβιοτεχνών αναμένει περαιτέρω μείωση του τζίρου για το 2009. Το 45,4% μάλιστα αναμένει σημαντική μείωση και το 29,6% μικρότερη. Τζίρο στα ίδια περίπου επίπεδα με τον φετινό αναμένει το 10,8% ενώ μόνο το 3,7% ελπίζει σε κάποια αύξηση.
- **Σκέψη για μείωση προσωπικού:** Η σκέψη για μείωση του προσωπικού απασχολεί το 29,9% των μελών του ΒΕΑ. Μάλιστα το 18% θεωρούν αναπόφευκτο ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Τα στοιχεία αυτά - αναγόμενα στις επιχειρήσεις που απασχολούν προσωπικό - οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι μισές από αυτές σκέφτονται μείωση προσωπικού. Σε απόλυτους αριθμούς και με την υπόθεση ότι κάθε επιχείρηση σκέφτεται να απολύσει μόνο έναν εργαζόμενο, οι εν δυνάμει άνεργοι από τις μικρές μεταποιητικές επιχειρήσεις της Αθήνας ανέρχονται στις 18.000.
- **Η κρίση των επιχειρήσεων για τα μέτρα της κυβέρνησης:** Ανεπαρκή κρίνονται τα μέχρι στιγμής μέτρα που έχει λάβει η κυβέρνηση για την αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης από τη μεγάλη πλειοψηφία των μελών του ΒΕΑ. Το 78,1% των ερωτώμενων κρίνει τα μέτρα ανεπαρκή ή μάλλον ανεπαρκή ενώ μόνο το 9,6% επαρκή ή μάλλον επαρκή.
 - Αίτημα για την δημιουργία τράπεζας με συμμετοχή του κράτους που να ασχολείται αποκλειστικά με την χρηματοδότηση των μικρών επιχειρήσεων. Όσον αφορά το πλέον κατάλληλο μέτρο που πρέπει να ληφθεί για την αντιμετώπιση του προβλήματος της χρηματοδότησης των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, οι επαγγελματιοβιοτέχνες αναφέρουν με μεγαλύτερη ποσοστιαία συχνότητα (55%) την δημιουργία τράπεζας με συμμετοχή του κράτους που να ασχολείται αποκλειστικά με την χρηματοδότηση των μικρών επιχειρήσεων.
 - Ακολουθούν, ως πλέον κατάλληλα μέτρα, η εγγύηση και επιδότηση του επιτοκίου από το κράτος καθώς και η αύξηση της χρηματοδότησης με καλύτερους όρους από τις τράπεζες.

4.2.4 Συνέντευξη με τον Πρόεδρο του Β.Ε.Α

Ο Πρόεδρος του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου Αθήνας (Β.Ε.Α) κ. Παύλος Ραβάνης υποστηρίζει, τόσο με λόγια όσο και με πράξεις, τις ΜΜΕ χαρακτηρίζοντας την συμβολή τους απαραίτητη για την ανάπτυξη της οικονομίας. Για τις ανάγκες της πτυχιακής αυτής εργασίας πραγματοποιήθηκε συνέντευξη στις 15/03/2009, στα πλαίσια της οποίας ο κ. Ραβάνης ρωτήθηκε για τα προβλήματα των ΜΜΕ Αττικής.

Η αρχική ερώτηση αφορούσε τα κυριότερα προβλήματα των ΜΜΕ της Ελλάδας και αν αυτά ισχύουν και για τις ΜΜΕ του Νομού Αττικής:

«Σήμερα ένα βασικό θέμα είναι το χρηματοοικονομικό, διότι βρισκόμαστε εν μέσω μιας κρίσης, πριν κάποιο καιρό μπορεί να μην ήταν ίδια η απάντησή μου. Επομένως βασικό θέμα είναι το χρηματοοικονομικό και αυτό γιατί οι τράπεζες έχουν κλείσει την στρόφιγγα, το να διαθέτουν δηλαδή χρήματα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ένα άλλο θέμα είναι το φορολογικό, που απασχολεί τις περισσότερες επιχειρήσεις, γιατί δεν έχουμε ένα σταθερό φορολογικό σύστημα. Ακόμα ένα σημαντικό πρόβλημα είναι η δημοσιονομική πολιτική, έχουμε ένα δημόσιο το οποίο δυστυχώς ταλαιπωρεί τις ΜΜΕ και τέλος το θέμα της χωροδιάταξης. Τα προβλήματα αυτά ισχύουν και για τις ΜΜΕ της Αττικής εφόσον περίπου το 30% των ΜΜΕ βρίσκεται στο Νομό Αττικής και αν βάλουμε και τον Νομό Πειραιά ξεπερνά το 50% άρα ότι ισχύει για αυτές ισχύει και για τις άλλες περιοχές της Ελλάδος.»

Για το γεγονός ότι στην Ελλάδα ανοίγουν αλλά και κλείνουν τόσες πολλές επιχειρήσεις και ειδικά μικρού μεγέθους, ο κ. Ραβάνης υποστηρίζει ότι οι Έλληνες δεν αντιλαμβάνονται την έννοια της επιχειρηματικότητας. Λόγω της ανεργίας που υπάρχει και της έλλειψης μεγάλων εργοστασίων-επιχειρήσεων, ώστε να απορροφήσουν νέους εργαζόμενους, οδηγούνται πολλοί στο να ξεκινήσουν μια δική τους επιχείρηση μέσω διάφορων προγραμμάτων επιδότησης. *«..Μην ξεχνάμε όμως ότι στα πρώτα τρία χρόνια κλείνει το 50% των επιχειρήσεων που ανοίγουν και το 70% στα πρώτα πέντε χρόνια το υπόλοιπο 30% είναι αυτό που συνεχίζει. Τα στοιχεία εδώ βέβαια δείχνουν διότι στο βιοτεχνικό επιμελητήριο παρατηρείται μείωση των εγγραφών κάθε χρόνο της τάξης του 10% ενώ στο εμποροβιομηχανικό και στο επαγγελματικό επιμελητήριο παρουσιάζεται μια αύξηση άρα ο κόσμος στρέφεται περισσότερο στο εμπόριο και την παροχή υπηρεσιών και φεύγει από την μεταποίηση.»*

Στη συνέχεια ερωτήθηκε για το θέμα της χρηματοδότησης και γιατί αυτό είναι τόσο σοβαρό πρόβλημα εκτός ίσως από το στάδιο της ίδρυσης. Ελέχθη ότι προκειμένου να αναπτυχθεί μια επιχείρηση χρειάζεται το κατάλληλο κεφάλαιο. Μια επιχείρηση για να μπορέσει να προχωρήσει χρειάζεται χρήματα και είναι σπάνιο ο επιχειρηματίας να διαθέτει τόσα πολλά κεφάλαια ώστε να μπορέσει να στηρίξει την επένδυση από μόνος του. Με την χρηματοδότηση ο επιχειρηματίας μπορεί να "τρέξει" την δουλειά του λίγο πιο γρήγορα. Αναφέρθηκε ένα παράδειγμα για να γίνει κατανοητή η αναγκαιότητα της χρηματοδότησης. Έστω μια επιχείρηση κλωστοϋφαντουργίας η οποία παράγει κάλτσες και σήμερα φτιάχνει ένα δειγματολόγιο με το οποίο θα πουλήσει το προϊόν το Σεπτέμβριο. Το δειγματολόγιο αυτό έχει ένα κόστος, αφού πρέπει να πληρωθεί η σχεδιάστρια, οι άνθρωποι που απασχολούνται για την δημιουργία του, οι αντιπρόσωποι οι οποίοι δειγματίζουν το προϊόν. Αυτό το κόστος που αφορά την παραγωγή δεν εισπράττεται αμέσως. Το Σεπτέμβριο λοιπόν παραδίδονται οι κάλτσες στα μαγαζιά και εισπράττονται μεταχρονολογημένες επιταγές (πέντε με έξι μήνες). Όμως, πρόκειται για μια δουλειά έξι μηνών, η οποία περιέχει εργατικά, πρώτες ύλες, ρεύμα κ.λπ. και αφού για ένα χρόνο περίπου δεν θα έχουν εισπραχθεί χρήματα είναι αναγκαίο για να καλυφθούν αυτά τα έξοδα να έχει καταφύγει η επιχείρηση σε χρηματοδότηση από την τράπεζα.

Για αυτούς τους λόγους είναι αναγκαία η χρηματοδότηση για όλες τις επιχειρήσεις. Οι επιχειρήσεις οι οποίες συνήθως έχουν μειωμένες ανάγκες χρηματοδότησης είναι αυτές οι οποίες εισπράττουν μετρητά, έχουν μεγάλο ποσοστό κέρδους ή παρέχουν πνευματικές

υπηρεσίες προσωπικού χαρακτήρα. Υπάρχουν και επιχειρήσεις που αυτοχρηματοδοτούνται. Σημαντική ήταν η πληροφορία ότι οι ΜΜΕ της Αττικής βασικά δεν αντιμετωπίζουν διαφορετικά προβλήματα χρηματοδότησης από αυτές της υπόλοιπης Ελλάδος. Επίσης στην Ελλάδα λειτουργεί σε μεγάλο βαθμό η λεγόμενη 'οικογενειακή επιχείρηση', δηλαδή μεταφέρεται η επιχείρηση από το γονέα στο παιδί κ.α.κ. Επομένως, η πρώτη επιλογή χρηματοδότησης των περισσότερων μικρομεσαίων επιχειρηματιών είναι το λεγόμενο 'οικογενειακό κομπόδεμα'.

Στην ερώτηση ποια τα πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα των ΜΜΕ της Αττικής σε σχέση με την ένταξη τους σε αναπτυξιακά προγράμματα(κοινοτικά ή μη) ή αναπτυξιακούς νόμους ο κ.Ραβάνης σχολίασε ότι το τελευταίο ΕΣΠΑ περιόρισε σε πολύ μικρό βαθμό την χρηματοδότηση των ΜΜΕ της Αττικής αφού τα προγράμματα αυτά προορίζονται περισσότερο για τις ΜΜΕ της επαρχίας. Με αυτή τη διαπίστωση γίνεται φανερό ότι είναι επιθυμητό να μην ανοίγουν άλλες επιχειρήσεις στην Αττική, «αν ανοίξει μια επιχείρηση σε ένα νησί θα δοθεί 60% επιδότηση αν ανοίξει στη Αθήνα θα δοθεί 40% επιδότηση. Γίνεται λόγος ότι θα έρθουν από το ΕΣΠΑ 20 δισεκατομμύρια ευρώ από αυτά τα 4 θα δοθούν στην Αττική και τα 16 θα πάνε στη περιφέρεια άρα έχουμε λιγότερη χρηματοδότηση στην Αττική εν συγκρίσει με την υπόλοιπη Ελλάδα. Αυτό είναι και ένα αίτημα μας βάση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που έχουμε στο Νομό Αττικής δεδομένου της μεγάλης συγκέντρωσης επιχειρήσεων επιθυμούμε και το αντίστοιχο ποσοστό να πάει στην Αθήνα. Είναι μειωμένο το ποσοστό που προορίζεται για την Αθήνα γενικότερα αλλά εξαρτάται και από το ποτέ θα γίνουν οι αιτήσεις». Το μερίδιο ευθύνης σύμφωνα με τον κ.Ραβάνη που έχουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στα προβλήματα χρηματοδότησης είναι σημαντικό. Πριν την οικονομική κρίση, δηλαδή μέχρι και τον Οκτώβριο, οι τράπεζες σχετικά εύκολα στήριζαν τις ΜΜΕ. Όμως, μετά τον Οκτώβριο όμως η κρίση του χρηματοπιστωτικού μας συστήματος έκανε την κατάσταση πιο δύσκολη. «Στην έρευνα που έγινε από το Β.Ε.Α αποδείχθηκε ότι όταν πήγανε τον Οκτώβριο οι ΜΜΕ να πάρουν χρηματοδότηση στο 1/3 από αυτές δόθηκαν με τους ίδιους όρους που είχαν παλαιότερα στο 1/3 με ακριβότερους όρους π.χ δάνεια με 8% έγινε 10% και στο 1/3 δεν δώσανε καθόλου. Οι τράπεζες ήθελαν να διασφαλιστούν, έκαναν τα κριτήρια τους πολύ πιο αυστηρά, αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τους μήνες Νοέμβρη, Δεκέμβρη και Ιανουάριο να έχουμε μια αύξηση στις διαμαρτυρημένες επιταγές. Έχουν παρουσιαστεί πολύ υψηλά ποσοστά πάνω από το φυσιολογικό σε διαμαρτυρημένες επιταγές και αυτό συνέβη λόγω του ότι οι τράπεζες δεν έδωσαν χρήματα στις ΜΜΕ.»

Όταν ο κ.Ραβάνης ρωτήθηκε αν υπάρχουν, κατά την άποψη του, κάποια συγκεκριμένα μέτρα που θα μπορούσαν να ληφθούν ειδικά για τις ΜΜΕ, ώστε να απενίξουν το μέλλον με αισιοδοξία και να αντεπεξέλθουν την οικονομική κρίση, ανέφερε το μεγάλο πλεονέκτημα που έχουν οι επιχειρήσεις αυτού του μεγέθους είναι το γεγονός ότι είναι εύκολα μεταβαλλόμενες. «Η κρίση ουσιαστικά έχει ακουμπήσει τις ΜΜΕ από παλαιότερα αλλά το μεγάλο τους πλεονέκτημα τις βοηθά να επιβιώνουν. Μπορούν εύκολα να αλλάξουν αντικείμενο, να το βελτιώσουν, ο ίδιος ο επιχειρηματίας μπορεί να κάνει διάφορες κινήσεις που θα επιφέρουν βελτίωση. Σε μια μεγάλη επιχείρηση όταν δημιουργηθεί κάποιο πρόβλημα συνήθως γίνονται μεγάλες απολύσεις ενώ αντίθετα στις ΜΜΕ παίρνουν διαφορετικά μέτρα, δύσκολα απολύουν λόγω και του οικογενειακού τους χαρακτήρα υπάρχουν σχέσεις φιλίας. Ακόμα και ο εργοδότης είναι εργαζόμενος δουλεύει τις περισσότερες ώρες αν θέλει να επιβιώσει η επιχείρηση του ειδικότερα όταν βρίσκεται αντιμέτωπος με κάποια κρίση. Το μεγαλύτερο πρόβλημα αυτό τον καιρό είναι η κατανάλωση. Προκειμένου να υπάρχει μεγαλύτερη κατανάλωση αυτό που πρέπει να γίνει είναι να ανοίξουν οι στρόφιγγες των τραπεζών και να μοιραστεί χρήμα στο κόσμο. Ο στόχος λοιπόν είναι με ποιο τρόπο θα ξανά κινήσουμε την κατανάλωση».

4.2.5 Ανάλυση ΜΜΕ Νομού Αττικής

Στο σημείο αυτό θα αναλυθεί μια ΜΜΕ που ανήκει στο Νομό Αττικής και η οποία αποτελεί κλασικό παράδειγμα επιχείρησης που έχει επηρεαστεί από την οικονομική κρίση. Η συγκεκριμένη ΜΜΕ, η επωνυμία της οποία δεν θα αναφερθεί, δραστηριοποιείται στο τομέα μεταποίησης (Βιοτεχνία) και συγκεκριμένα στη κλωστοϋφαντουργία. Είναι Ανώνυμη Εταιρεία (Α.Ε.), ιδρύθηκε το 1952 ως προσωπική εταιρεία, το 1978 έγινε μεταβολή Νομικής μορφής σε Ετερόρρυθμη Εταιρεία (Ε.Ε) και το 1983 υπέστη την τελική της μεταβολή σε Α.Ε. Είναι μια κατά βάση οικογενειακή επιχείρηση (έχει περάσει από το παππού, στο πατέρα, στο γιο κ.ο.κ) και από το 1983 ειδικεύεται στις παιδικές κάλτσες και τα καλσόν. Στεγάζεται σε ιδιόκτητες εγκαταστάσεις 1.200 μ² και απασχολεί 25 υπαλλήλους και 10 εξωτερικούς συνεργάτες. Το εργοστάσιο δημιουργεί κάθε έξι μήνες νέα προϊόντα. Εξυπηρετεί 1.200 σημεία πώλησης στην Ελλάδα και εξάγει στην Κύπρο, την Ιταλία, τη Γερμανία, τη Σουηδία, την Πορτογαλία, τη Σαουδική Αραβία, το Βέλγιο και τις ΗΠΑ. Είναι ανεξάρτητη επιχείρηση αφού δεν είναι συνεργαζόμενη ή συνδεδεμένη με καμία άλλη επιχείρηση. Ανήκει στη κατηγορία μικρή επιχείρηση εφόσον έχει 25 υπαλλήλους και κύκλο εργασιών 1.132.288,50 σύμφωνα με τον τελευταίο ισολογισμό της. Μελετώντας τα στοιχεία των ισολογισμών για τις χρήσεις 2006 και 2007 συμπεραίνουμε:

- Το **σύνολο του παγίου ενεργητικού** το 2005 ήταν 238.329,08 το 2006 μειώθηκε στο 194.461,97 και το 2007 μειώθηκε ακόμα περισσότερο και έφθασε 55.954,32 γεγονός που σημαίνει ότι κατά την περίοδο αυτή η επιχείρηση παρουσιάζει μείωση της επενδυτικής δραστηριότητας της.
- Τα **αποθέματα** αυξήθηκαν από το 2005 στο 2007 από 242.014,01 σε 304.911,66.
- Οι **απαιτήσεις** το 2005 ήταν 499.198,30 το 2006 514.266,99 και το 2007 μειώθηκαν σε 478.350,60 τούτο αποτελεί ένδειξη ότι η επιχείρηση ακολούθησε συντηρητική πολιτική ως προς τις χορηγούμενες πιστώσεις.
- Τα **διαθέσιμα** το 2005 ανέρχονταν σε 184.409,64 το 2006 ήταν 152.407,67 και το 2007 έπεσαν δραματικά στο ποσό των 9.235,54 αυτό αποδεικνύει ότι υπάρχει μείωση ρευστότητας.
- Το **σύνολο των ιδίων κεφαλαίων** το 2005 ήταν 550.787,83 το 2006 έφτασαν το 546.285,91 και το 2007 540.190,09.
- Τέλος ο **κύκλος εργασιών (πωλήσεις)** το 2005 ήταν 1.172.009,28 το 2006 έπεσε στο 1.164.109,80 και το 2007 μειώθηκε ακόμα περισσότερο φτάνοντας το ποσό των 1.132.288,50. Το **γενικό σύνολο ενεργητικού** το 2005 ήταν 1.167.429,64 το 2006 1.182.691,49 και το 2007 έπεσε στο 852.077,99.
- Τα **κέρδη** της το 2005 ήταν 87.322,56 το 2006 37.983,28 και το 2007 45.990,39. Η διαφορά που προκύπτει από το 2005 στο 2006 είναι σημαντική είναι θετικό όμως ότι το 2007 αυξάνεται.

Τα βασικά συμπεράσματα είναι ότι την συγκεκριμένη επιχείρηση την έχει 'χτυπήσει' η κρίση και εμφανίζει τις δύο βασικές επιπτώσεις αυτής. Δηλαδή παρουσιάζει μείωση του τζίρου περίπου 10% και αντιμετωπίζει προβλήματα ρευστότητας, όπως οι περισσότερες επιχειρήσεις αυτό το διάστημα. Η επιχείρηση στηρίζεται βασικά στην αυτοχρηματοδότηση (αποθεματικά κεφάλαια) και δεν έχει μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, που σημαίνει ότι δεν έχει συνάψει μακροπρόθεσμο δάνειο με κάποια τράπεζα. Οι συναλλαγές που έχει με την τράπεζα είναι λογαριασμοί καταθέσεων, καταθέσεις όψεως και τα τελευταία 3 χρόνια έχει προεξοφλητικό λογαριασμό επιταγών. Επίσης, το 2003 αγοράστηκε οικόπεδο το οποίο αντικατεστάθη άλλο σε άλλη περιοχή. Για την αγορά του δεύτερου οικοπέδου στράφηκαν στη τράπεζα που συναλλάσσονται για χρηματοδότηση και συνάψανε δάνειο για αποπληρωμή σε 3 χρόνια. Οι συμβαλλόμενοι στην επιχείρηση, στη προκειμένη περίπτωση η οικογένεια, κάθε 4 χρόνια έκαναν επενδύσεις (πάνω από 100.000 ευρώ) και η τελευταία έγινε το 2002 και ήταν

ύψους 210.000 ευρώ άλλες επενδύσεις μετά δεν έγιναν γιατί σύμφωνα με τον επιχειρηματία:
«...δεν περισσεύουν πλέον για επενδύσεις...»

Η κρίση έχει επηρεάσει την συγκεκριμένη επιχείρηση, αλλά όχι σε τόσο μεγάλο βαθμό όπως άλλες ΜΜΕ. Σύμφωνα με τα λεγόμενα του επιχειρηματία αυτό οφείλεται γιατί λάβανε αμέσως μέτρα. Ένα από αυτά ήταν ότι αγόρασαν τα δικαιώματα από τρεις μεγάλες αθλητικές ομάδες και ανέλαβαν την παραγωγή καλτσών για αυτές δίνοντας τους ποσοστά επί των πωλήσεων. Ακόμα προσθέτει ότι κρατάνε ίδιες τιμές για πολλά χρόνια και αυτό συνέβαλε στη μείωση της κερδοφορίας, αλλά αν δεν είχαν λάβει εγκαίρως μέτρα η μείωση του τζίρου θα ήταν ακόμα μεγαλύτερη. Όταν ο επιχειρηματίας ρωτήθηκε πως βλέπει το μέλλον μέσα από όλη αυτή τη δύσκολη κατάσταση που επικρατεί η στάση του ήταν λίγο πεσιμιστική. Σχολίασε ότι δεν υπάρχει διάθεση γι' αυτό και σταμάτησαν οι επενδύσεις *«...δεν μπορούμε να απαντήσουμε με βεβαιότητα για την εξέλιξη, για το μέλλον...»*.

Το πιο σημαντικό, κατά την άποψη μου, πόρισμα από αυτή την ανάλυση είναι ότι η συγκεκριμένη επιχείρηση έχει τις απαραίτητες 'επιχειρηματικές' γνώσεις και εφαρμόζει μια πολιτική διαχείρισης κινδύνου που σε τελική ανάλυση την κάνει να επιβιώνει προσκομίζοντας ακόμα κέρδη προς τις οικογένειες των επιχειρηματιών ,που στηρίζονται βιοποριστικά από αυτή.

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 31ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2006 - 6η ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΧΡΗΣΗ (1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2006 - 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2006) ΑΡ.Μ.Α.Ε. 4950601/ΑΤ/Β01/200							ΠΟΣΑ ΚΑΙΝΟΥΝΤΑΙ				
Ποσά ΚΑΙΝΟΥΝΤΑΙ χρήσης 2006			Ποσά προηγούμενης χρήσης 2006			Ποσά ΚΑΙΝΟΥΝΤΑΙ χρήσης 2006		Ποσά προηγούμενης χρήσης 2006			
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ							ΠΑΘΗΤΙΚΟ				
Β. ΕΞΟΔΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ							Α. ΞΕΝΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ				
4 Λοιπά έσοδα εγκατάστασης	45 013,65	44 231,07	782,58	44 733,65	42 386,29	2 347,36					
	45 013,65	44 231,07	782,58	44 733,65	42 386,29	2 347,36					
Γ. ΒΑΛΙΔΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ							ΙΙ. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ & ΕΞΟΔΑ				
II. Ενεργήτες Αναγλυτο πωλητικής											
1. Γήσιμα - Οικόπεδα	101 946,10	0,00	101 946,10	101 946,10	0,00	101 946,10					
2. Γήσιμα - Γεωργικά έσοδα	26 342,74	18 225,49	8 117,25	23 497,34	17 144,42	6 352,92					
3. Επένδυση & Λοιπός Εξοπλισμός	167 569,37	184 352,59	3 178,79	183 714,47	156 258,10	4 456,37					
4. Μητρώα - Τεκμήρια κτημάτων	662 236,19	632 761,19	59 447,03	692 228,19	598 230,21	63 997,98					
5. Μεταφορικά Μέσα	111 654,27	61 179,59	20 374,77	111 657,27	82 524,54	29 032,73					
	1.089.840,87	866.578,76	183.081,07	1.042.852,77	847.157,27	235.868,50					
III. Συμζες & άλλες μακροπρόθεσμες απαιτήσεις											
7. Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις			1.400,00			2.632,50					
			1.400,00			2.632,50					
Σύνολο παγίων ενεργητικού (Γ+ΓΙΒ)			184.481,87			238.501,00					
Δ. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ							ΙΙΙ. ΑΝΑΡΤΗΤΑ ΚΑΤΑΤΑΞΗ				
I. Αποθέματα											
2. Προϊόντα έτοιμα & ημιτέλη			180.483,43			182.385,70					
4. Πρωτότυπα & βοηθητικές ύλες			142.796,57			89.949,31					
6. Προμήθειες για αγοράς αποθεμάτων			14.871,35			242.014,07					
			338.151,35			414.349,08					
Β. Αμοιβές											
1. Πωλητικές		213.981,67			210.674,46						
Μικτών Προβλεπόμενων		0,00	213.981,67		0,00	210.674,46					
2. Γραμμάτια			1.960,82		3.348,74						
3α. Επιταγές εισπραχθείσες (εκταχυθείσες)			271.048,21		182.171,85						
11. Χρεώσεις διάφορες			27.258,26		103.003,26						
			514.288,96		499.198,30						
IV. Διαθέσιμα											
1. Ταμείο			9.341,37			4.109,01					
9. Καταθέσεις όψεως			143.068,36			178.300,83					
			152.409,73			182.409,84					
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού (Δ+ΔΙ+ΔΙΒ)			694.829,01			925.621,66					
Ε. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟ ΛΟΓΙΣΜΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ							ΙΙΙΙ. ΑΝΑΡΤΗΤΑ ΚΑΤΑΤΑΞΗ				
1. Έσοδα κερμάτων χρήσεων			2.817,93			1.131,26					
			2.817,93			1.131,26					
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (Α+Β+Γ+Δ+Ε)							ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ (Α+Β+Γ+Δ)				
			1.182.891,49			1.187.429,64					
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΟΓΙΣΜΩΝ ΑΥΤΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ ΕΤΗΣΙΩΣ							ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΟΓΙΣΜΩΝ ΑΥΤΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ ΕΤΗΣΙΩΣ				
Ι. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΚ ΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ			Ποσά κλειόμενης χρήσης 2006			Ποσά προηγούμενης χρήσης 2006			Ποσά κλειόμενης χρήσης 2006		
Κόστος (πρωτότυπων/μολύβων)			1.164.109,89			1.172.009,78					
Μικτών Κόστος μολύβων			889.601,99			858.905,78					
Μετά αποπληρωμή ή έσοδα επί			274.907,81			316.103,50					
Πόσων Α.Α.Α. (εσοδα εκμίσθης)			2.252,10			583,68					
Σύνολο			278.939,91			316.687,38					
Μείων: 1. Έσοδα διοικητικής λειτουργίας		121.914,04			131.433,26						
3. Έσοδα λειτουργίας διαβίωσης		93.226,46			75.834,03						
Μείων: 4. Αποπληρωμή ή έσοδα εκμίσθης ΠΛΕΟΝ (ή μείων)			61.699,35								
4. Πιστωτικοί τόκοι & συναφή έσοδα Μείων		1,57									
3. Χρεωστικοί τόκοι & συναφή έσοδα		14.340,55									
Ολοκ. αποπληρωμή ή έσοδα εκμίσθης			47.380,37								
II. ΠΛΗΡΗ ΜΕΙΩΝ: Έξοδα επένδυσης											
1. Έκτακτα & αναμόρφωση έσοδα		363,02				100,92					
2. Έκτακτα κέρδη		0,00				0,00					
Μείων:											
1. Έκτακτα & αναμόρφωση έσοδα		9.185,43				0,00					
2. Έκτακτες ζημιές		463,56				0,00					
3. Έσοδα προηγούμενων χρήσεων		122,10		8.770,11		4.293,99		4.293,99			
Οφειλόμενα διάφορα στον (πρόσδεξι) ΜΕΣΟΝ									87.323,56		
Σύνολο πτωχών παγίων αποτίμων			51.267,40			99.684,94					
Μείων: Οι από αυτές ενσωματωμένοι			51.267,40			89.664,94				0,00	
ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΤΗΣΙΑΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΣ			37.692,28			67.322,59					
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ							ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ				
Κόστος αποπληρωμή ή έσοδα εκμίσθης			37.692,28			87.322,59					
Υπόλοιπο κερδών προηγούμενων χρ.			14.181,40			14.181,40					
Διαφοράς αποπληρωμή ή έσοδα εκμίσθης			20.938,11			0,00					
Αποθεματικά κέρδη διαφοράς			0,00			0,00					
Σύνολο			31.228,57			101.503,99					
Μείων: 1. Αποπληρωμή ή έσοδα εκμίσθης			21.549,09			27.943,22					
2. Αποπληρωμή ή έσοδα εκμίσθης			9.678,46			73.560,74					
Η διάθεση των κερδών γίνεται ως εξής:											
Τεκμήρια Αποθεματικά			821,71			2.988,87					
Γραμμάτια			0,00			18.600,00					
Πρωτότυπα μολύβων			0,00			37.816,37					
Αποπληρωμή ή έσοδα εκμίσθης Ν.3370/04			0,00			0,00					
Υπόλοιπο κερδών εως νέων			8.957,77			14.181,40					
			8.957,77			67.979,48				73.560,74	
Ο πρόεδρος των Δ.Σ.							Ο ΛΟΓΙΣΤΗΣ		ΔΙΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ		

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 31ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2007 - 7η ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΧΡΗΣΗ (1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2007 - 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2007) ΑΡ.Μ.Α.Ε. 49808/01/ΑΤ/Β/01/280									
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			ΠΑΘΗΤΙΚΟ			Ποσό κλειόμενης χρήσης 2007	Ποσό προηγούμενης χρήσης 2006		
Ποσό κλειόμενης χρήσεως 2007			Ποσό προηγούμενης χρήσεως 2006						
Ε. ΕΞΟΔΑ ΕΠΙΧΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ	Αξία Κτήσης	Αποσβέσεις	Αναπόσπ. Αξία	Αξία Κτήσης	Αποσβέσεις	Αναπόσπ. Αξία	Α. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ		
4 Λοιπά έξοδα εγκαταστάσεων	45.013,85	44.086,78	146,89	45.013,85	44.231,07	782,88	Ι. Κεφάλαιο		
	45.013,85	44.086,78	146,89	45.013,85	44.231,07	782,88	1. Κοσμημένο		
Γ. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ							11. Διοχ. Αναπληρ. Επιτηρώσε. Επενδυσ.		
II. Ενσώματες Ακίνητοποιήσεις							2. Επιδόσεις επενδύσεων ποιου ενδρυ		
1. Γήπεδα - Οικόπεδα	0,00	-	0,00	101.946,10	0,00	101.946,10	IV. Αποθεματικά Κεφάλαια		
2. Κτίρια - Τεχνικά έργα	28.342,74	18.335,13	7.007,81	28.342,74	18.224,48	8.117,26	1. Τακτικά αποθεματικά		
3. Έπιπλα & λοιπά εξοπλισμός	173.162,12	176.243,91	2.909,21	187.509,37	184.362,58	3.178,79	3. Ειδικά αποθεματικά		
4. Μηχ/τα - Τεχνικά εργαλεία	863.884,18	850.421,51	33.246,88	882.228,19	822.781,18	59.447,03	4. Έκτακτα αποθεματικά		
5. Μεταφορικά μέσα	100.872,77	90.847,15	10.225,82	111.554,27	81.179,80	30.374,77	5. Αφορολόγητα αποθεματικά		
	864.035,82	830.847,70	53.368,12	1.086.640,87	896.576,70	183.081,87	Κέρδη εις νέον		
							123.498,93		
III. Χρημ. & άλλες περιουσίες εταιρ.							540.180,08		
7. Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις			2.586,20			1.400,00	IV. Σύνολο ιδίων κεφαλαίων (Α+Β+Γ+Δ)		
			2.586,20			1.400,00	862.077,99		
Σύνολο παγίων ενεργητικού (Γ+III)			55.954,32			184.481,87			
Δ. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ							Β. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ & ΕΞΟΔΑ		
I. Αποθέματα							2. Λοιπές προβλέψεις		
2. Προϊόντα έτοιμα & ημιτέλη			162.364,30			180.483,43			
4. Πρώτες & βοηθητικές ύλες			135.982,02			142.789,57	Γ. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		
5. Προκ/ές για αγορά αποθεμάτων			6.683,34			14.871,35	8. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις		
			304.011,66			318.154,35	1. Προμηθευτές		
9. Απαιτήσεις							2α. Επιπλέον πληρωτέες		
1. Πελάτες		219.470,67			213.981,87		3. Τράπεζες/Λογισμ. βραχυπρόθεσμων υποχρ.		
Μετ/ν.Προβλέψεις		0,00	219.470,67		0,00	213.981,87	4. Προκαταβολές πελατών		
2. Γραμμάτια			3.266,36			1.880,82	5. Υποχρεώσεις από φόρους-έλεγχ.		
3α. Επιταγές εισπρακτικές(μετακλήσης)			234.803,39			271.048,21	6. Ασφαλιστικά οργανισμοί		
11. Χρεώστες διάφορα			111,18			27.288,28	8. Υποχρεώσεις προς συνδεδεμένες επιχ.		
			478.350,60			614.268,98	10. Μερίσματα πληρωτέα		
IV. Διαθέσιμα							11. Πιστωτές διάφοροι		
1. Ταμείο			191,08			9.341,37	Σύνολο υποχρεώσεων (Γ+II)		
3. Καταθέσεις όψεως			8.044,46			143.068,30	310.794,31		
			8.235,54			152.407,67			
Σύνολο ημελοφραδάντος ενεργητικού (Δ+II+ΔV)			792.497,80			984.829,01	Δ. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΙΣΜΟΙ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ		
Ε. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΙΣΜΟΙ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ							2. Έξοδα χρήσεως διαλυμένου		
1. Έξοδα επομένων χρήσεων			3.478,98			2.617,93			
			3.478,98			2.617,93	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ		
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ			862.077,99			1.182.881,49	862.077,99		
(Α+Β+Γ+Δ+Ε)							1.182.881,49		
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ							ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΦΕΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
			Ποσό κλειόμενης χρήσεως 2007			Ποσό προηγούμενης χρήσεως 2006	Ποσό κλειόμενης χρήσης 2007	Ποσό προηγούμενης χρήσης 2006	
I. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ							Καθαρά αποτελ. (κερδη) χρήσεως	45.990,39	37.883,28
Καθαρά κερδοσκοπική δραστηριότητα			1.132.288,58			1.184.166,80	Υπόλοιπα κερδών προηγούμενης χρ.	8.857,77	14.181,40
Μεταβλητές τιμολογήσεις			820.366,90			888.801,99	Διαφορές φορολογικού ελέγχου πρ. χρήσεων	0,00	20.936,11
Μικτά αποτελ./ακέρδη εκμεταλλεύσεως			211.921,68			275.364,81	Αποσβρατικά προς διάθεση	0,00	0,00
Πλέον/1 Άλλα έσοδα εκμ/σεως			3.011,32			2.232,10	Σύνολο	64.848,16	31.228,57
Έσοδα			214.932,92			278.038,91	Μείον φέρος εισδημάτων	16.086,21	21.549,09
Μείον: 1 Έξοδα διοικητικής λειτουργίας			184.188,83		121.914,88	81.899,35	Η διάθεση των κερδών γίνεται ως εξής:		
3. Έξοδα λειτουργικής διαβίωσης			150.914,05		83.228,48	215.148,56	Τακτικά Αποθεματικά	1.496,21	821,71
Μερικά αποτελ./ακέρδη η ζημιές/εκμ/σεως			(40.137,98)			61.699,35	Πρώτα μερίσμα	18.800,00	0,00
ΠΛΕΟΝ (ή ΜΕΙΟΝ)							Πρόσθετο μερίσμα	17.400,00	0,00
4. Πρωτοκλήσεις & συναφή έξοδα			287,83		1,37		Αφορολόγητα αποθεματικά Ν 3320/04	0,00	0,00
Μείον:							Υπόλοιπα κερδών εις νέον	1.380,74	8.657,27
3. Δραστηριότητες νέων & νεοσύστατη έπιχ/α			14.482,55		14.340,55	14.338,98		38.781,95	8.879,48
Ολικά αποτελ./ακέρδη η ζημιές/εκμ/σεως			(54.342,88)			47.360,37			
Β. ΠΛΕΟΝ(ή ΜΕΙΟΝ):Επιτακτα αποτελ.							Ο Δ/ΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΣ		
1. Έκτακτα & ανάργατα έσοδα			449,00		393,02				
2. Έκτακτα κέρδη			89.927,08		0,00	383,02			
Μείον:									
1. Έκτακτα & ανάργατα έξοδα			43,01		8.185,43				
2. Έκτακτες ζημιές			0,00		492,36				
3. Έξοδα προηγούμενων χρήσεων			0,00		122,10	8.776,11			
Οργανικά έκτακτα αποτ. (κερδη/ζημιές)			43.000,39			37.883,28			
ΜΕΙΟΝ							Ο ΛΟΓΙΣΤΗΣ		
Σύνολο αποσβ. παγίων στοιχείων			43.759,37		51.267,40				
Μείον:Οι από αιτίες ενσ. στο ασπ.			43.759,37		51.267,40				
ΚΛΕΙΣΤΑ ΑΠΟΤΑ(Κέρδη)Χρήσεως προ φόρων			45.990,39			37.883,28			

5 Συμπεράσματα

Πριν αρχίσω να γράφω την πτυχιακή μου, η έννοια της μικρομεσαίας επιχείρησης και της συμβολής της στην οικονομία της χώρας εμφανιζόταν θολά στο μυαλό μου ή καλύτερα δεν εμφανιζόταν καθόλου. Πόσο μάλλον, τα προβλήματα που αυτές αντιμετώπιζαν. Έχοντας τώρα ολοκληρώσει τη πτυχιακή μου εργασία, το πρώτο, προσωπικού χαρακτήρα, συμπέρασμα είναι ότι αποτελούν αναπόσπαστο, απαραίτητο και ζωτικής σημασίας κομμάτι της οικονομίας, όχι μόνο της Ελλάδος αλλά παγκοσμίως. Ξεκινώντας από την αρχή, τα βασικά συμπεράσματα από την έρευνα που έγινε είναι τα παρακάτω:

- Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις(MME) αποτελούν σήμερα ποσοστό περίπου 99% του συνόλου των επιχειρήσεων, στην Ε.Ε των 27 χωρών. Περισσότερες από 23 εκατομμύρια MME προσφέρουν 75 εκατομμύρια θέσεις απασχόλησης, επομένως η στήριξη κι η ενίσχυση τους θα πρέπει να είναι πάντοτε προτεραιότητα.
- Δεν μπορεί να υπάρξει ένας ενιαίος ορισμός MME, αφού αυτές πρέπει να ορίζονται σύμφωνα με τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες της κάθε χώρας, τις εφαρμοζόμενες πολιτικές, γεωγραφικές παραμέτρους καθώς και τα μεγέθη των αγορών. Για παράδειγμα, στην Ελλάδα οι MME εντάσσονται κύρια στην κατηγορία των πολύ μικρών επιχειρήσεων.
- Το κανονιστικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας των επιχειρήσεων στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα προβληματικό. Εφόσον αναγνωρίζεται η συμβολή των MME στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, η αρχική παρέμβαση πρέπει να αφορά την απλοποίηση των διαδικασιών και τη μείωση του σχετικού κόστους.
- Το φορολογικό καθεστώς μεταβάλλεται συνεχώς και δεν ευνοεί καθόλου τις MME.
- Το μεγαλύτερο ποσοστό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων:
 - Είναι νομικής μορφής ατομικές, προσωπικές επιχειρήσεις
 - Έχουν αριθμό απασχολούμενων από 0-10 εργαζόμενους
 - Δραστηριοποιούνται στο τομέα οικονομικής δραστηριότητας Εμπόριο
 - Είναι συγκεντρωμένες στο Νομό Αττικής
 - Θεωρούν ότι το επιχειρηματικό περιβάλλον στην Ελλάδα δεν είναι ευνοϊκό
- Η πλειονότητα των MME έχουν συναλλαγές με τράπεζες. Πιο δημοφιλή τραπεζικά προϊόντα είναι ο τραπεζικός λογαριασμός(όψεως/ ταμειυτηρίου/ προθεσμιακός) και τα επιχειρηματικά δάνεια. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι απαραίτητα για τη λειτουργία των επιχειρήσεων, για μερικές λιγότερο για άλλες περισσότερο.
- Οι μορφές χρηματοδότησης που κυριαρχούν στις MME της Αττικής είναι τα ίδια κεφάλαια (αυτοχρηματοδότηση, αποθεματικά) και ο τραπεζικός δανεισμός(κύρια για τη προεξόφληση επιταγών), ενώ οι υπόλοιπες μορφές χρησιμοποιούνται σε πολύ μικρότερο βαθμό ή καθόλου.
- Οι αναπτυξιακοί νόμοι δεν ευνοούν τις MME που δραστηριοποιούνται στα αστικά κέντρα, άλλα κύρια αυτές που βρίσκονται στην επαρχία. Εφόσον όμως το μεγαλύτερο ποσοστό MME δραστηριοποιείται στα μεγάλα αστικά κέντρα, θα έπρεπε να αναθεωρηθούν τα κριτήρια ένταξης.
- Το πρόγραμμα ΤΕΜΠΜΕ δεν έχει επιτύχει τους σκοπούς του. Ένα μικρό ποσοστό επιχειρήσεων γνωρίζουν την ύπαρξη του (δεν υπάρχει επαρκής πληροφόρηση) και ένα μικρό ποσοστό μόνο MME υποστηρίζει ότι μπορούν να βοηθηθούν από αυτό στη λήψη ή την εξυπηρέτηση κάποιου δανείου. Αυτό γιατί οι τράπεζες βασικά αρνούνται

να χρηματοδοτήσουν πολλές ΜΜΕ που έχουν πραγματικά την ανάγκη και χρηματοδοτούν άλλες που είναι ελκυστικές με βάση τα συμφέροντα των τραπεζών.

- Ένα μεγάλο ποσοστό ΜΜΕ που αντιμετωπίζουν πρόβλημα ρευστότητας θεωρούν αναγκαίο τον τραπεζικό δανεισμό, όμως τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα παρέχουν χρηματοδότηση με αυστηρότερα κριτήρια και με δυσμενέστερους όρους λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Θα ήταν ίσως αναγκαίο, όπως έχει ήδη αναφερθεί από τα επιμελητήρια, να δημιουργηθεί φορέας αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων.
- Οι μεταχρονολογημένες επιταγές έχουν αντικαταστήσει σε πολύ μεγάλο βαθμό τα μετρητά στις συναλλαγές μεταξύ των επιχειρήσεων. Οι ακάλυπτες επιταγές έφθασαν τα 702 εκατ. ευρώ και αναμένεται ακόμα περισσότερη αύξηση. Μόνο η χώρα μας εφαρμόζει αυτή τη παγκόσμια πρωτοτυπία που πρέπει σύντομα να πάρει τέλος μια και αποτελεί το βασικότερο πρόβλημα ρευστότητας και χρηματοδότησης των ΜΜΕ.
- Δυσανάλογα μεγάλος αριθμός μικρών επιχειρήσεων ιδρύεται στην Αθήνα και γενικότερα στην Ελλάδα. Ίσως αυτό να οφείλεται αυτό στην νοοτροπία του Έλληνα που όλοι ονειρεύονται να γίνουν επιχειρηματίες αλλά και λόγω της ανεργίας. Όμως το αποτέλεσμα είναι ότι οι περισσότερες κλείνουν μέσα στα πρώτα 3 με 5 χρόνια αφού χρειάζεται η κατάλληλη γνώση και εξειδίκευση για να συντηρηθεί και αναπτυχθεί μια επιχείρηση.
- Παρά το γεγονός ότι το κράτος έχει σημαντικό ποσοστό ευθύνης για πολλά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ, είναι πολλές οι περιπτώσεις που προβλήματα οφείλονται σε λάθος κινήσεις των επιχειρηματιών που μετά περιμένουν να σωθούν από το κράτος.
- Το μεγαλύτερο πλεονέκτημα των ΜΜΕ είναι η ευελιξία τους και το γεγονός ότι μπορούν εύκολα να μεταβληθούν και να προσαρμοστούν σε καινούργιες καταστάσεις. Λόγω αυτού του πλεονεκτήματος επιβίωσαν τόσα χρόνια και λόγω αυτού είναι δυνατόν να αντεπεξέλθουν την οικονομική κρίση.
- Τέλος, ένα βασικό συμπέρασμα σύμφωνα με τα λόγια ενός πρώην Προέδρου μεγάλης Αμερικάνικης τράπεζας «...*Whoever controls the money supply, controls the world...*».

Το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν αυτό τον καιρό οι ΜΜΕ, λόγω της διεθνούς κρίσης είναι το χρηματοοικονομικό. Το πρόβλημα αυτό είναι απαραίτητο να αντιμετωπισθεί άμεσα με χαλάρωση και όχι αυστηροποίηση των όρων δανεισμού από τις τράπεζες καθώς και με μεγαλύτερη συμβολή του κράτους μέσω ειδικών ουσιαστικών επιδοτήσεων και μέτρων, ειδικά μελετημένων για τη παρούσα κατάσταση και για όσο αυτή διαρκέσει.

Στο βαθμό όμως, που πολλά από τα προβλήματα των ΜΜΕ στην Ελλάδα είναι χρόνια και δεν σχετίζονται με την τρέχουσα οικονομική κρίση, απαιτούνται γενναία μέτρα για μια ουσιαστική εξυγίανση. Τέτοια μέτρα θα μπορούσαν να ήταν: η σταδιακή κατάργηση του συστήματος των μεταχρονολογημένων επιταγών, η υποχρέωση εκσυγχρονισμού των ΜΜΕ, ενίσχυση για επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε νέες τεχνολογίες, ενθάρρυνση των συνεργασιών ή ακόμα και συγχωνεύσεων και πολλά άλλα.

Γενικότερα, αλλά ειδικά αυτό τον καιρό, επικρατεί κλίμα απογοήτευσης και πεσιμισμού για το μέλλον. Είναι σημαντικό να ανέβει η ψυχολογία της αγοράς, όλος αυτός ο εκφοβισμός που προωθείται δεν μπορεί να οδηγήσει σε κάτι θετικό. Ατενίζοντας λοιπόν το μέλλον με αισιοδοξία δηλώνω πως πιστεύω ότι πέραν της πληθώρας των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν αυτή τη στιγμή οι ΜΜΕ, αν γίνουν οι κατάλληλες κινήσεις-τροποποιήσεις και οι επιχειρήσεις συνεντά τις εκμεταλλευτούν, η 'διαπραγμάτευση' αυτή μπορεί να επιφέρει μεγάλες και ουσιαστικές βελτιώσεις.

Βιβλιογραφία και σχετικές ιστοσελίδες

Π.Κίοχος, Γ.Παπανικολάου, Γ.Θάνος, Α.Κίοχος «Χρηματοοικονομική Διοίκηση & Πολιτική» Σύγχρονη εκδοτική Αθήνα 2002

Πέτρος Γ.Δουκάς «Οικονομικές θεωρίες αρχές διοίκησης & αρχαία Ελληνική σκέψη» Εκδοτικός οίκος Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ 5^η έκδοση 2007

Νικήτα Α. Νιάρχου «Χρηματοοικονομική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων» Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης 7^η έκδοση

Δελτία τύπου Βιοτεχνικού επιμελητηρίου Αθηνών και Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών

Υποσημειώσεις και ιστοσελίδες:

¹ «Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας» του Γεώργιου Μπαρπινιώτη(1998)

² Paul Samuelson, «Economics» (9^η έκδοση 1973)

³ <http://el.wikipedia.org/wiki/>

⁴ «Στρατηγικό Management Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και Επιχειρηματικότητα» Άννα Σαΐτη, Επίκουρος Καθηγήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

⁵ Κωνσταντίνος Ζουμπουνίδης, πρόεδρος του τμήματος Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης. «Μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα: Χρηματοοικονομικό προφίλ» <http://www.disabled.gr>

⁶ Αντικείμενο της Λισσαβόνας ήταν να καταστήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση ως την ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία του κόσμου που βασίζεται στη γνώση.

⁷ Ο νέος ορισμός των ΜΜΕ Οδηγός χρήστη και υπόδειγμα δήλωσης.

http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/sme_user_guide_el.pdf

⁸ Ο νέος ορισμός των ΜΜΕ Οδηγός χρήστη και υπόδειγμα δήλωσης.

http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/sme_user_guide_el.pdf

⁹ οι πολύ μικρές, μικρές μεσαίες επιχειρήσεις ή μικρομεσαίες επιχειρήσεις ή εν συντομία ΜΜΕ

¹⁰ Gunter Verheugen, Μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Αρμόδιος για θέματα επιχειρήσεων και βιομηχανίας

¹¹ <http://www.makthes.gr/index.php?name=News&file=article&sid=15796>

¹² Εξαιρούνται το δημόσιο, η γεωργία και ο κλάδος χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

¹³ Πηγή: Εθνικό Παρατηρητήριο Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων – ΕΟΜΜΕΧ

¹⁴ <http://epixeiro.admin.uoc.gr/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=251&mode=thread&order=0&thold=0>

¹⁵ http://observatory.eommex.gr/eommex/Ekthesi_2007_Synopsis_eommex_gr_final.pdf

¹⁶ Πηγή: Εθνικό Παρατηρητήριο Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων – ΕΟΜΜΕΧ

¹⁷ απόσπασμα από άρθρο «Καθημερινής»(kathimerini.gr) του Αλέκου Λιδωρικη

¹⁸ <http://www.greekretail.gr/articles/2789/2/index.html>

¹⁹ <http://www.in.gr/news/article.asp?lngEntityID=964699>

²⁰ <http://www.naftemporiki.gr/mm/categoryfull.asp?id=01.06&pageno=2>

²¹ Χρηματοοικονομική διοίκηση και πολιτική,Κίοχος,Παπανικολάου,Θάνος, Αθήνα 2002 σύγχρονη εκδοτική σελ.38-47

²² Χρηματοοικονομική διοίκηση και πολιτική,Κίοχος,Παπανικολάου,Θάνος, Αθήνα 2002 σύγχρονη εκδοτική σελ.178-182

²³ <http://www.eommex.gr/greek/services/BA/index.htm>

²⁴ <http://www.atlantisresearch.gr/?l=4&cat=72&page=880>

²⁵ <http://www.naftemporiki.gr/mm/category.asp?id=01.01>

²⁶

²⁷ <http://www.naftemporiki.gr/mm/category.asp?id=01.01>

²⁸ <http://www.livepedia.gr> , <http://el.wikipedia.org>

²⁹ <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=19&artid=257542>

³⁰ <http://www.acci.gr/keme/keme-kapa-1.pdf> , <http://www.acci.gr/keme/keme-kapa-results.pdf>